

კ. კაკელიძე

ბიზანტიური მეთაფრასტიკა და ქართული აგიოგრაფია

I

თავისი არსებობის პირველი დღიდანვე ეკლესია გულმოდგინედ ჰკრებდა ცნობებს „სულიერ მოღვაწეთა“ შესახებ; ასეთი ცნობები დაედვა საფუძვლად აგიოგრაფიულ მწერლობას. ერთ-ერთი, ქრონოლოგიურად თავდაპირველი, ჟანრი აგიოგრაფიისა არის ე. წ. «მარტვობა», ვინაიდან პირველ სამ საუკუნეში მთავარი, ერთადერთი ფორმა მოღვაწეობისა იყო «მარტვილობა», მოწამეობა. დასახელებული ჟანრის ნაწარმოებთა შედგენისას წყაროდ იყენებდნენ რომაელთა პროკონსულებისა და მსაჯულების არქივებს, რომელნიც შეიცავდნენ ბრალდებულთა დაკითხვისა და გასამართლების ოფიციალურ აქტებს. მეოთხე საუკუნიდან მარტვილობა შენედა, რადგანაც დევნულება ქრისტიანებისა რომის იმპერიაში შეწყდა; ამასთან დაკავშირებით თავი იჩინა მოღვაწეობის სხვა სახემ. მორწმუნეთა შორის ახლა ჩნდებიან ისეთი მოღვაწენი, რომელთაც სახელი გაითქვეს რჯულის მოძღვრებითა და ქადაგებით, ან წმიდა ცხოვრებით, ან მარტვობითა და სხეულისა და ვნებათა ნებაყოფლობითი მოკვდინებით, ან სხვა რაიმე შრომითა და საქმით. ამ მოღვაწეთა უშუალო მოწაფენი და თვითმხილველნი, გინა თუ მახლობელი გამგრძელებელნი მათი საქმიანობისა დაწვრილებით აღწერდნენ ხოლმე მათს ცხოვრებასა და მოღვაწეობას; ამით საფუძველი ჩაეყარა აგიოგრაფიული მწერლობის სხვა ჟანრს, ე. წ. «ცხოვრებას» და «მოქალაქეობას». ეს ჟანრი მწერლობისა არაჩვეულებრივი ხისწრაფით ვრცელდებოდა და ვითარდებოდა. მერვე საუკუნის გასულისათვის, როგორც ერთი ცნობიდანა ჩანს, უკვე თორმეტი ტომი არსებობდა ამ ჟანრის თხზულებებისა, წლის 12 თვის შესაბამისად.

ეს პირველი აგიოგრაფიული ნაწარმოებები, რომელთაც ქართულ მწერლობაში «კიმენია» ეწოდებოდა, დროთა განმავლობაში ირყვნებოდა და მახინჯდებოდა ან შეუღებულად, მწვალებელთა მიერ, რომელნიც მათ ასწორებდნენ თავიანთი ტენდენციის შესაბამისად, ანდა შეუღებულად, მორწმუნეთაგან, რომელთაც, ქრისტიანული დოგმატების დაცვის მიზნით, შეჰქონდათ შიგ ისეთი აზრები, სიტყვები და ამბები, რომელნიც ამ თხზულებათა გმირს, წმიდანს, არ შეიძლება სცოდნოდა. გარდა ამისა, შინაარსისა და ფორმის მხრივ, ისინი, როგორც მარტივად და ლიტონად აღწერილნი, ველარ აკმაყოფილებდნენ საშუალ-

საუკუნეთა ბიზანტიის რიტორთა და სტილისტთა პრეტენციოზულ მოთხოვნა-ლებებს. ამის გამო ბიზანტიაში ხელი მოჰკიდეს ამ წნაკლულევანებათა აღმოც-ხვრას: გაჩნდნენ ისეთი პირები, რომელთაც დაიწყეს ძველი, «კიმენური» რედაქ-ციის გადაკეთება და გალამაზება; ამ მიზნით ისინი განსაკუთრებულ ყურადღე-ბას აქცევდნენ ფორმას, ენას, სტილს, თუმცა შინაარსიც არ ავიწყებოდათ, რამდენადაც სხვის ინტერპოლაციებს სპობდნენ და სამაგიეროდ ხშირად თავისი შექმონდათ შიგ. ამ ნიადაგზე ბიზანტიაში შეიქნა მეტად ძლიერი და მნიშვნე-ლოვანი ლიტერატურული, მიმართულება, რომელსაც მეტაფრასული მიმარ-თულება ეწოდება. მან თავი იჩინა მეცხრე საუკუნიდან, მაგრამ განვითარების უმაღლეს საფეხურზე აიყვანა ის სვიმეონ ლოლოთეტმა, რომელმაც ამის გამო «მეტაფრასტის» სახელი მიიღო¹.

სვიმეონ მეტაფრასტმა ცენტრალური ადგილი დაიკავა ბიზანტიური აგიო-გრაფიის ისტორიაში. ამიტომ გასაკვირველი არაა, რომ ის მეცნიერული კვლევა-ძიების შეუნელებელ საგნად იქცა. დაწყებული მეჩვიდმეტე საუკუნიდან, როდე-საც გამოჩენილმა L. Allatius-მა მას საგანგებო შრომა უძღვნა², მის შესა-ხებ ბევრი რამ დაწერილა; ინტერესი მისდამი დღესაც არ შენელებულა³. სარ-კვევი და საძიებელი იყო შემდეგი საკითხები: 1) ვინ იყო სვიმეონი; 2) როდის ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ის და როდის დაიწყო მან თავისი მეტაფრასული შრომა; 3) რა ხასიათის იყო ეს შრომა; 4) როგორი იყო მისი წყაროები; 5) რა მოცულობის იყო ეს შრომა; 6) რომელ წმიდათა «საკითხავი» გადაამუშავა მან; 7) რამდენ წიგნს შეიცავდა ეს შრომა; 8) ვინ გააგრძელა იგი? არცერთ ამ საკითხზე ამომწურავი და გარკვეული პასუხი არ არსებობდა, თითოეული მკვლე-ვარი, საკუთარი მოსაზრებისა და მის ხელში არსებული შემთხვევითი ხასიათის ცნობისდა მიხედვით, თავის საკუთარ პასუხს იძლეოდა ინათ შესახებ. საბო-ლოოდ, შეიძლება ითქვას, ეს საკითხები გადაწყდა მიმდინარე საუკუნის დამ-დეგს იმ მასალების მიხედვით, რომელნიც შემოუნახავს ძველ ქართულ ლიტე-რატურას.

ჩვენამდე შენახულა ორი დოკუმენტი; ერთი ეკუთვნის XI ს. გამოჩენილ მეცნიერს ეფრემ მცირეს, რომელსაც მისთვის უწოდებია «მოსაკსენებელი მცირე სვიმეონისთვის ლოლოთეტისა». მეორე დოკუმენტი, რომელიც ქართულად მეთორ-მეტე საუკუნეშია გადმოთარგმნილი, ეკუთვნის მეთერთმეტე საუკუნის ბიზანტა-

¹ К. К е к е л и д з е, Иоанн Ксифилин. продолжатель Симеона Метафраста: Хри-стианскій Восток, т. I, вып. 3, стр. 325—326.

² De Symeonis Metaphrastae scriptis diatriba, Paris 1669 = Migne, PG. t. 114.

³ წამყვან შრომებად ითვლება: 1) Акад. Г. В. Васильевскій, О жизни и тру-дах Симеона Метафраста (ЖМН Просв. 1880, Ноябрь-Декабрь) и „Синодальный кодекс Метафраста“ (ЖМН Пр. 1897, Июнь и след.). 2) H. Delehaye, La vie de St. Paul le Jeune et la chronologie de Metaphraste (Revue des questions historiques, Juillet 1893) et „De Symeonis Logothetae Menologio (Bibliotheca hagiographica graeca, Bruxellis 1909). 3) A. Ehrhard, Die Legendensammlung des Symeon Metaphrastes und ihr ursprünglicher Bestand (Festschrift, 1896). 4) Акад. В. Латышев, Византийская Царская Мленя (Зап. Акад. Наук, VIII серия, т. XII, № 7).

ელ მწერალს იოანე ქსიფილინოსს, მას ეწოდება «მოსაკსენებელი დიდისა მეფისა ალექსის მიმართ»¹.

ეს დოკუმენტები, რომელთაც ცხოველი გამოხმაურება პოვეს როგორც რუსეთის, ისე საზღვარგარეთულ სამეცნიერო წრეებში, ასეთს პასუხს იძლევიან ზემოჩამოთვლილ საკითხებზე: 1) სვიმეონი იყო დიდი თანამდებობის (ლოლო-თეტი) ადამიანი, „ყოვლითა საწარმართოდათა და გარეშითა სიბრძნითა სრულიად განსწავლული და ეგრეთვე შინაგანთა ამათ ჩუენთა საეკლესიოთა წიგნთა ძუელისა და ახლისა სჯულისათა მოსწრაფებით წურთილი“. 2) ცხოვრობდა ის „უამთა კეთილმსახურისა მეფისა ბასილისთა“ და თავისი „სახელოვანი აღმწერლობა“ დაიწყო ამ მეფის „უამთა მეექვსისა წლისათა“, ესე იგი, 982 წელს. 3) მან თავდაპირველად „ლიტონად“ აღწერილი „ცხოვრებანი და წამებანი“ „შეცვალა მეტაფრასად: პირველად შეამკო უშუერებაჲ სიტყუსაჲ და აღწერა უბრწყინვალესად, და კუალად ილუაწა სრულად განგდებაჲ სიტყუსა საეკუელისაჲ და მწვალებელთა მიერ შეძინებულისაჲ“. 4) ამ შრომის შესრულებისას მან „წინადაიდვა ძუელი იგი მოწამეთაჲ, რომელსა კიმენ უწოდიან და შეცვალა მეტაფრასად; და თავით თვისით საეკლესიოთა თხრობათაგან და ხრონოგრაფთაჲ მცირედ-მცირედნი საკითხავნი შექმნა“. 5) მან „შეამკენა“, ესე იგი — დაამუშავა „არა სრულისა წელიწადისა საკითხავნი, არამედ რაოდენთა უკუე წმიდათა საკსენებელნი იდღესასწაულებიან ზამთრისა თთუეთა“, სახელდობრ: სექტემბრის, ოქტომბრის, ნოემბრის, დეკემბრის და იანვრის თვეთა წმიდანების „საკითხავები“. სია „საკითხავებისა“, რომელნიც სვიმეონმა გადაამუშავა თუ დაამუშავა, უფრო ზუსტად მოცემულია ქართულ ძეგლებში, კერძოდ ევდემონ ჩხეტიძისეულს გელათის ხელნაწერებში, სადაც მოთავსებულია ეს ორი საინტერესო დოკუმენტიც. 7) დანარჩენი შვიდი „ზაფხულის“ თვის წმიდათა საკითხავნი დაუმუშავებია მის გამგრძელებელს, იოანე ქსიფილინოსს, ალექსი კომნიანოსის მეფობაში, მეთერთმეტე საუკუნის მიწურულში (უფრო დაწვრილებით ყველაფერი ამის შესახებ ლაპარაკია ჩვენს ნარკვევებში ეფრემისა და ქსიფილინოსის «მოსახსენებელთა» შესახებ).

ეს დებულებანი, რომელთაგან ზოგიერთი წინათაც იყო ნავარაუდები, — მართალია — არასრულად და ბუნდოვანად, — დღეს, ქართული დოკუმენტების გამოქვეყნების შედეგად, საბოლოოდ იქნა ძილებული და გაზიარებული². გადაუწყვეტელად და საცილობელად რჩებოდა მხოლოდ ერთი საკითხი: რამდენ წიგნად იყო გაყოფილი სვიმეონის შრომა? წინათ, დიდიხნის განმავლობაში, გავრცელებული იყო აპრიორული აზრი, რომ სვიმეონის შრომა შეიცავდა 12 წიგნს, წლის თორმეტი თვის შესაბამისად. 1896 წელს A. Ehrhard-მა გამოთქვა მოსაზრება, რომ მთელი შრომა შედგებოდა 150 «ცხოვრებისაგან», დავით-

¹ ორივე ეს საყურადღებო დოკუმენტი გამოქვეყნებულია ჩვენ მიერ: ეფრემის შრომა 1910 წ. (Труды Киев. Духов. Академии, Февраль) რუსულ თარგმანში (რადგანაც ქართული ტექსტი ჯერ გამოქვეყნებული არაა. ვურთავთ მას ამ ნარკვევს დამატების სახით), იოანე ქსიფილინოსის — 1912 წელს, რეგორც ქართული ტექსტი, ისე რუსული თარგმანი (Христ. Востока, т. I, вып. 3).

² Акад. В. Латышев, Византийская Царская Миссия, 1915 г. Петербург.

ნის ფსალმუნთა რიცხვის შესაბამისად, და ათ წიგნად იყო გაყოფილი¹. ეს შეხედულება გაიზიარა და თავისებურად დაასაბუთა კიდევ ცნობილმა რუსმა ბიზანტიოლოგმა, აკად. გ. ვ. ვასილიევსკიმ, რომელიც ამბობდა: „ჩვენ უნდა გამოვეთხოვოთ ძველს, მეტად ბუნებრივს, წარმოდგენას, ვითომც მეტაფრასტის წიგნთა რიცხვი წლის თვეთა რიცხვს უდრიდა: მათი რაოდენობა იყო არა თორმეტი, არამედ ათი². ამეამად შესაძლებელი გახდა ეს საკითხიც ქართული წყაროების დახმარებით გადავწყვიტოთ.

II

ამ ათოდე წლის წინათ ამერიკელმა ქართველოლოგმა, ჰარვარდის უნივერსიტეტის პროფესორმა, R. P. Blake-მა გამოაქვეყნა ათონის ივერთა მონასტრის ქართული ხელნაწერების აღწერილობა³. უფრო ვრცელი და ამომწურავი, ვიდრე პროფ. ა. ცაგარლის აღწერილობაა⁴. ამ ახალ გამოცემაში აღწერილია ისეთი ხელნაწერებიც, რომელნიც ცაგარელს თავის დროს არ უნახავს და არ აუწერია; ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანია, რომ ახალ აღმწერელს მოჰყავს ხელნაწერთა ყველა თითქმის მინაწერი, ანდერძი და შესავალი. ერთერთს ასეთს „შესავალსა“ და „ანდერძს“ შემოუნახავს ჩვენი საკითხისათვის მეტად საყურადღებო ცნობები. ეს „შესავალი“ და „ანდერძი“ ახლავს თან ხელნაწერს № 20 (ა. ცაგარლით 29), რომელშიაც მოთავსებულია სექტემბრის თვის «საკითხავები» მეტაფრასული რედაქციისა. „შესავალი“, რომელიც ხელნაწერის თავშია, ა. ცაგარელს ალბათ ვერ შეუნიშნავს. ამიტომ ის მის აღწერილობაში არ შესულა, „ანდერძი“ კი, რომელიც ბოლოშია, იმასაც გამოუცია, მართალია — არაქსრულად და ზუსტად⁵. „შესავალი“ და „ანდერძი“ ეკუთვნის ამ ხელნაწერის გადამწერსა და იმაში მოთავსებული „საკითხავების“ ბერძნულიდან გადმომღებს, ხუცესმონაზონს თეოფილეს. ვინაობა ამ თეოფილესი უკვე გარკვეულია⁶. თეოფილე, რომელიც, თანახმად მისი განცხადებისა, ყოფილა მოწაფე გიორგი ათონელისა, არის მოღვაწე მეტეფრასტე საუკუნის მეორე ნახევრისა. ლიტერატურული საქმიანობა, თანახმად „ანდერძისა“, მას დაუწყია გიორგი მეფის ბრძანებით, მაშასადამე — არაუადრეს 1073 წლისა. განსაკუთრებით საყურადღებოა „შესავალი“ თეოფილესი, რომელიც შეიცავს საინტერესო ცნობებს ბერძნული მეტაფრასტიკის წარმოშობისა და მისი მამათმთავრის, სვიმეონის, შესახებ, ერთის მხრით, სვიმეონის მეტაფრასული შრომების ქართულ

¹ Die Legendensammlung des Symeon Metaphrastes und ihr ursprünglicher Bestand (Festschrift, S. 48—82, 1896).

² Синодальный кодекс Метафраста, ЖМН Прос. 1897, Июнь, стр. 351.

³ Catalogue des manuscrits géorgiens de la Bibliothèque de la Laure d'Iviron au mont Athos, Paris 1932—34.

⁴ Сведения о памятниках грузинской письменности, вып. 1.

⁵ Ibid., стр. 80; შეად. თ. ყორღანია, ქრონიკები I, 228—9.

⁶ კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია I², 220—223. გარდა აქ ნაჩვენებისა, თეოფილეს გადმოუთარგმნია ბერძნულიდან იოანე ოქროპირის „თარგმანებად დაბადებისა“. მისი ელჩისტური განათლების მაჩვენებელია გრეციზმები მისი სტილისა, მაგალითად: ღუაწლი წმიდათა და დიდებულთა მოწამეთა აკინდვნი, ანემპოდისტუ.

ენაზე გადმოღების შესახებ, მეორე მხრით. ამიტომ საჭიროდა ვთვლით მოყვანილ იქნას ის მთლიანად.

ფინაფთვან უკუღ მდიდარმან დიდებითა და უპრავლსმან წყალობითა ღმერთმან მეოხებითა ყოვლად-წმიდისა ღმრთის-მშობელისადათა და მადლითა მოძღურისა და გამზრდელისა ჩემისა გიორგი მთაწმიდელისადათა, — რანეთუ კმა არს კსენებად ოდენ სახელისა მისისაჲ შესხმად მისა, რომელსაჲცა კმამაღლად ოხრიან ყოველნი ეკლესიანი ქართველთანი, — აღაღო პირუტყუთ-სახსჲ ესე პირი ჩემი, და კუალად მეცა უღირსმან ამან ვყავ მრავალი მოსწრაფებაჲ ამისთვის და, სიყუარულისათვის ამათ წიგნთა და ყოველთა ქართველთა ნათესავისა, დაუტევვე ზრუნვად სულისა ჩემისაჲ და ტირილი ცოდვათა ჩემთაჲ და შეეჰკადრე საქმესა უზეშთაესსა ძალისა ჩემისასა, რომელ არს თარგმანებაჲ წიგნთაჲ ბერძულისა-გან ქართულად. ამისთვისცა უნებლიეთ თანამაც, რათა გაუწყო ყოველთა მიზეზი წიგნთაჲ და თუ ვინაჲ აღიწერნეს ანუ ვის მიერ და თუ სადა რაჲ ითარგმნნეს ძუელთა მიერ თარგმანთა.

უწინარეს უკუღ ქრისტეს ძისა ღმრთისა კორციელად ჩუენდა მოსლვისა ეაძთა მათ შინა პირველთა იყო წესი და ბრძანებაჲ სამეუფოჲ. ბრძენთა მათ მიერ შჯულად დადებული, ხოლო უმეტესადლა იულის ვისმე მიერ. ჰრომაელთა კეისრისა, მტკიცედ განწესებული და შეკრძალული, რომელსა იგი აქუნდა ჰყრობაჲ ზღვსა და კმელისაჲ, რათა ყოველნივე მთავარნი. ყოველსა შორის სოფელსა განთენილნი, [ს]წერდენ ყოველთავე საქმეთა და მშჯავრთა მათთა კაცისა მიერ სამეუფოჲსა, ბოროტთაჲცა და კეთილთა დაუკლებელად, და რათა, რაჲ წელიწად, აღვიდოდნიან ჰრომედ ანუ თუ წარსცემდენ წყრილთა მათ. და მუნ მეფისა მიერ და მთავართა და ათორმეტთა მათ მიერ ფილოსოფოსთა, ბჭეთა ქალაქისათა. გამოიძიებოდის თვთოფულად ყოველივე საქმე მათი, უკუეთუ ვისმე ავნეს უსამართლოდ. ანუ თუ ქრთამი მიიღეს და მოკლეს, გინა თუ შურითა ვიეთითამე მონაგები ვისიმე იავარყვეს და მიიხუეჭეს. ესე ყოველი რაჲ წულილად ვამოიძიან, უკუეთუ კეთილ უყვის, კუალად ეგის სამთავროდ თვისა, უკუეთუ კულა არა, მიეკადის უკუანაჲსკენელი საშჯელი. ამას იქმოდეს წარმართნი იგი ფროადცა კეთილად, რათა ამის მიერ მშჯდობით განეგებვოდის სოფელი. ესევე წესი ეპყრა თვთ თავადთაჲცა კეისართა და მეფეთა, რომელი ესე მეფესა ბერძენთასა უპყრიეს ჯერეთცა, დაღათუ არა სრულიად, და[ს]წერენ ყოველსავე რას მომავალთათვის ნათესავთა, და ესე შჯული და წესი მათგან შეუნდობილ არს. ამით უკუღ წესითა იწერებოდეს ლუაწლნიცა წმიდათა მოწამეთანი, და პალატად სამეუფოდ შეკრებებოდა ყოველივე იგი სრული და ჰეშმარითებაჲ საქმისაჲ.

ხოლო რომელ ესე ძუელად იყვნეს წამებანი წმიდათანი, აღიწერნეს ესე სახედ: რაჲამს იგი დიდად ბორგდა სამაელ აღშფოთებული ქრისტეს მიმართ და სამწყსოთა მისთა და ეძიებდა ღონესა განზანად მკსნელისა მიერ ჩუენისა ძლეულებისა მის თვისისა და ვერარაჲ პოვა, მაშინ შეუკდა მეფეთა მათ უღმრთოთა და მთავართა უშჯულოთა და აღადგინა დევნულებაჲ ქრისტეანეთა ზედა ესოდენ სასტიკი, ვიდრეღა რუმელნიმე მოსწყვდნა და რომელნიმე ლტოლვილ ყვნა. ხოლო რომელნი იგი მოსწყ[ო]ვდებოდეს სახელისათვის ქრისტესისა, მათგან თაფიეთ წამებისა დაწერაჲ შეუძლებელ იყო, რათამცა დარჩეს ქრისტეა-

ნეთა. კუალად რომელნი იგი შიშისათვის ლტოლვილ იყვნეს მათთა შინა, მათ-
 მცა რად აღწერეს, თუ რად იქმნების ქალაქთა შინა? გარნა თუ მივრდის ვაშმე
 კაცი ქრისტეანე, უკუეთუ იპოვის ოდენ დამალულთა მათ თანა, და იგიცა მდა-
 ბიოდა ვინმე და ლიტონი, და აუწყის მას, რად იგი მას ასმოდის. ვითარმედ მას
 5 რომელსამე ადგილსა იწამა ვინმე წმიდაჲ, რომელი ესე ესმის რად მას, ამისთვის
 ოდენ რათა დარჩეს მოსაკსენებელად და არა სრულიად განქარდეს ეამთაგან,
 დაწერის რადმე, ვითარცა ნაკშირითა ხატი გამოსახული. ხოლო კეშმარიტნი
 იგი და მთავართა მიერ აღწერილნი მიიხუნის პალატმან და საუნჯემან სამეუ-
 ფომან, ვითარცა ზემორე სიტყუამან გამოაჩინა. ესრეთ უკუც აღიწერნეს ძუელნი
 10 იგი ცხორებანი წმიდათანი და უკუანაჲსკნელ მწვალებელთა მიერ განიხრწნეს,
 რომელსაცა ამას ზედა ფრიად იხარებდა ეშმაკი. ხოლო არავინ იპოვა ესევი-
 თარი კაცი, რომელსამცა აქუნდა მადლი და სიბრძნე სულიერი და დიდებაჲ
 და კელმწიფებაჲ კორციელა, რათამცა გამოეხუნეს იგინი საგანძურთაგან სამე-
 უფოთა და შეეწყვნეს იგი და შეეკაზმნეს და ქრისტეანეთა ეკლესიისადა მიეც-
 15 ნეს, ვიდრე დღეთაღმდეგ ბასილი მეფისათა. უკუანაჲსკნელსა სამე შემდგომად
 ეამთა გამოჩნდა კაცი იგი საკვრველი სუმეონ სანატრელი, რომელი შემკობილ
 იყო სიბრძნითა საღმრთოთათა და კაცობრივითა და აქუნდა მას კელმწიფე-
 ბაჲცა ფრიადი პალატსა შინა, რამეთუ იყო ლოლოთეტი. ამან სანატრელმან
 აღუწერნა ქრისტეანეთა ათორმეტნი ესე წიგნნი მეტაფრასნი და მიანიკა ეკლე-
 20 სიათა საბერძნეთისათა უსასყიდლოჲ ესე მარგალიტი, რომლისათვისცა ყოველნი
 ეკლესიანი მას იკითხვენ და მითა განათლდებიან და სწორად სახარებისა პა-
 ტის ცემენ.

ხოლო უკუეთუ ვინმე იტყოდის თუ: ვინაჲთგან ესოდენ საწადელ არიან
 ათორმეტნი ესე წიგნნი მეტაფრასნი, რად არა თარგმნნეს წმიდათა მამათა
 25 ჩუენთა ეფთჳმე და გიორგი? — მე ვაუწყო კეშმარიტი მიზეზი. რამეთუ კაცი
 რაჲმს სიყმილითა პურისაჲთა მომყმარ იყოს, მას ძიებად ხილთა და სანოვა-
 გეთა არა სცალს. რამეთუ უფრო[მს] საჭიროთაგან არა სცალდა და ამისთვის
 დაშთეს უთარგმოდ. რომელთაგან მე უღირსსა ამას თეოფილეს, რეცა ხუცეს-
 მონაზონსა, მოწაფესა გიორგი მთაწმიდელისასა, რომელი არა ღირს ვარ მოწაფე-
 30 წოდებად მისა, ათორმეტთა მათგან ერთი ესე გამომილია. უკუეთუ გამიმარჯუოს
 ღმერთმან სხუათათვისცა, კეთილ, და უკუეთუ არა, ამისთვისცა ლოცვა ყავთ.
 სივერაგემან ეამთამან, შეუწევნელობამან კაცთამან და სიგლახაკემან კორციელ-
 მან სიძვრესა თანა ეტრატისასა დამიხრწიეს; რამეთუ ორნი ქსელანი მოვიდოდეს
 დრაჰკანად, თუ არა — მცირეთა შინა ეამთა მრავალი კეთილი იქმნებოდა. აწ
 35 ღმრთისათვის უკუეთუ ვინმე წერდეს ამას, რადცა აქა ჰპოოთ, სრულიად დასწერ-
 დით და შეუცვალებელად, და აღიდებდით ღმერთსა უკუნისადმდე¹.

ვიდრე ამ „შესავლის“ განხილვას შევუდგებოდეთ, მთლიანობისათვის მოვი-
 ყვანთ თეოფილეს „ანდერძსაც“, რომელიც ხელნაწერს, როგორც ვთქვით, ბო-
 ლოში აქვს დართული².

¹ R. Blake, Catalogue des manuscrits... p. 118—121 (78—81).

² Ibid., p. 120—120 (89—90).

„ვინცა ესე ჩემი წიგნი დასწეროთ, ყავთ სიყუარული და ამას ჩემსა ან-
დერძსა ნუ დააგდებთ, რამეთუ თქუენთვის მადლ არს და წიგნისათჳს. უმტკი-
ცეს არს, ეგრეცა შესაგაღსა მას თავისასა. ხოლო ამა წიგნსა შინა ქართულ-
თაგან ანუ პირველთა თარგმანთა თარგმანებულისა ყოვლადვე არარაჲ წერილ
5 არს, თვნიერ ჯუარისა საკითხავისა, სხუაჲ ყოველივე ახალი არს. ითარგმნა
წიგნი ესე მეტაფრასი ქალაქსა შინა სამეფოსა კონსტანტინეპოლეს, მონასტერსა
შინა ყოვლად-შუენიერსა ტრიანდაფლივს, დედისა ღმრთისასა, უღირსისა მიერ
თეოფილეს. რეცა ხუცესმონაზონისა, და მათვე კელთა მიერ დაინუსხა დასაბა-
მითგანთა წელთა ექუსათას ხუთას ოთხმეოცდა მეცხრესა, ინდიკტიონსა ოთხსა
10 ბერძელად. მეფობასა აღმოსავლეთს გიორგი კესაროსისა, ბაგრატის ძისასა,
რომლისა ბრძანებითა და მოლუაწებითა ვიწყე თარგმნად წიგნთა საღმრთოთა
ელენურისაგან ქართულად, მიეცინ ღმერთმან სრულებაჲ კეთილთაჲ აქაცა და
საუკუნოდ! ხოლო საბერძნეთს ღედოფლობასა მართა, მისვე გიორგის დისაჲ,
და მეფობასა ნიკიფორე ბოტონიოტისა და ალექსი კომნიანოსისა, მას ჟამსა,
15 ოდეს ბაგრატის ასული, მარიამ დედოფალი, აღმოსავლეთით კონსტანტინოპო-
ლეს შემოვიდა. და ჩუენ ზედა მეფობასა იესუ ქრისტეს, ძისა ღმრთისასა, რო-
მელი იგი სუფევსმცა საუკუნოდ სულთა ზედა და კორცთა ჩუენტა, აწ და
ყოველთა მიმართ საუკუნეთა უკუნისადმდც, ამინ! ღმერთმან აკურთხენ პატიო-
სანი მღდელი საბა ცოდვილსა თანა სულსა ჩემსა, რომელმან შემიმოსა ესე
20 წიგნი. შეიწყალენ ღმერთმან ჩემი ხუცესი ხრისტოდულე ებრაელ-ყოფილი
უღირსსა თანა სულსა ცოდვილსა, რამეთუ ამის წიგნისა ეტრატი ყოველი მას
უკაზმავს“.

ხელნაწერის „შესავლის“ პირველს ნაწილში, როგორც ვხედავთ, ლაპარაკია ბიზანტიური მეტაფრასტიკის შესახებ. აქ მოცემულია ასეთი დებულებანი:

1. პირველი სახე აგიოგრაფიული მწერლობისა იყო წამებანი წმიდათანი, ესე იგი, მარტვილობანი.

2. მარტვილობათა ეანრის წარმოშობას საფუძვლად დაედო რომაელთა სამართლწარმოების პრაქტიკა: რომის იმპერიაში, ოულიოს კეისრიდან მოყოლებული, იყო „სჯულად დადებული“ ბრძანება, რომლის მიხედვით მთავარნი და მსაჯულნი ვალდებულნი იყვნენ ეწარმოებინათ ზუსტი ოქმები ბრალდებულთა გასამართლების შესახებ და ყოველწლიურად წარედგინათ ისინი რომში, სადაც „პალატად სამეფოდ შეკრებოდა ყოველივე იგი სრული და კემშარიტებაჲ საქმისაჲ“. „ამითა წესითა“, ამბობს თეოფილე, „ალიწერებოდეს ლუაწლნიცა წმიდათა მოწამეთანი“.

3. ეს პირველნი წამებანი არ იყვნენ დამაკმაყოფილებელნი: ჯერ ერთი, იმიტომ, რომ ისინი ნამდვილ სურათს კი არ იძლეოდნენ, არამედ „ნაკშირითა გამოსახულსა ხატსა“. ეს კი აიხსნება იმით, რომ ნამდვილი ვინაობა ამა თუ იმ მარტვილისა, რომელიც სასამართლოში გაირკვა, დაცული იყო სამეფო პალატსა და საუნჯეში და ყველასათვის ხელმისაწდომი არ იყო, ამიტომ მარტვილთა თავგადასავალი იწერებოდა „მდაბიო ვინმე და ლიტონი“ კაცის გადმონაცემის მიხედვით. ეს ძველნი „ცხოვრებანი“ არ იყვნენ დამაკმაყოფილებელნი, მეორე მხრით, იმიტომ, რომ ისინი „უკუანაჲსკენელ მწვალებელთა მიერ განიხრწნეს“.

4. ბასილი იმპერატორის დროს გამოჩნდა სვიმეონ სანატრელი, რომელიც შემკობილ იყო სიბრძნითა საღმრთოთადაცა და კაცობრივითა და მქუნიდა მას კულმწიფებადცა ფრიადი პალატსა შინა, რამეთუ იყო ლოლოთეტი“. როგორც ასეთს, მას ჰქონდა შესაძლებლობა გამოეტანა ნამდვილი ცნობები სამეუფო საგანძურიდან და „შეეწყო და შეეკაზმა“ ისინი.

5. სვიმეონმა მართლაც გამოიყენა თავისი უპირატესობანი და „აღუწერნა ქრისტეანეთა ათორმეტნი წიგნნი მეტაფრასნი და მიანიჭა ეკლესიათა საბერძნეთისათა უსასყიდლოდ ესე მარგალიტი“.

ყველაფერი ეს არამც თუ საინტერესოა, ამავე დროს ზუსტი და ექვემიჯტანელიცაა. ის, რაც პირველს ორ დებულებაშია აღნიშნული, როგორც ვამბობდით ამ ნარკვევის თავში, აქამდისაც იყო მეცნიერებაში ნავარაუდევო. ახლა ეს ვარაუდი დადასტურებას პოულობს ისეთი პირობიდან, რომელიც ბიზანტიის კულტურისა და მწერლობის ცენტრში მოღვაწეობდა და ქრონოლოგიურად ახლო იდგა სვიმეონის ეპოქასთან. მესამე დებულება თეოფილესი დადასტურებას პოულობს ბერძნულ-ბიზანტიურ მწერლობაში ცნობილს მიხეილ ფსელოსთან¹, ხოლო ქართულში ეფრემ მცირის შემდეგს სიტყვებში: „რომელნი იგი მაშინ, ვითარცა ეამი მისცემდა, თხრობისა სახედ ოდენ აღიწერნეს თითოეულისა წმიდათაგანისა თანადახუთომილისა ვისგანმე, და არა ხოლო ლიტონობასა მას და სიმარტივესა შინა დაშთეს, არამედ რომელნიმე მათგანნი განირყუნესცა კაცთა მიერ ბოროტთა და მწვალებელთა, რომელთა დრკუნი იგი სიტყუანა მათნი თანაშეპრინეს ლიტონობასა მას თხრობისასა და ცრუდთა მით მართალიცა შეამრღვეს და საეკუელ ყვეს“². ექვთიმე ათონელიც ადასტურებს ამ გარემოებას, როდესაც აპობს: „ხოლო ესე მოციქულთაჲ და მოწამეთაჲ მას დაწყუულსა იელიანეს, ვითარცა იყო მტერი უფლისა და ყოველთა წმიდათაჲ, მან გარყუნა, რათამცა ნაცილად შერაცხნეს ყოველნი და არამცა ვის სარწმუნო უჩნდა წამებაჲ წმიდათა მოციქულთაჲ გინა თუ მოწამეთაჲ“. მეოთხე დებულება; რომ სვიმეონი ბასილი იმპერატორის თანამედროვეა, დადასტურებულა, ერთის მხრით, იაჩია ანტიოქელის მიერ³, მეორე მხრით — ეფრემ მცირის მიერ, რომელიც აღნიშნავს, რომ სვიმეონმა მეტაფრასების წერა დაიწყო ბასილის მეღობის მეექვსე, ესე იგი — 982 წელსო.

ახლა დაგვჩა განსახილველად მეხუთე, იღესაც საცილობელი, დებულება იმის შესახებ, რომ სვიმეონის შრომა 12 წიგნად იყო გაყოფილი.

¹ Акад. Г. Васильевский, Синадальный кодекс Меѳафраста: ЖМН Просв., 1847 Июль, 391.

² К. Кеколадзе, Симеон Меѳафраст по грузинским источникам (Труды Киев. Акад. 1910 г. Февраль. стр. 188), „Иоани Ксифлиани, продолжатель Симеона Меѳафраста“ (Христ. Восток, III, вып. 3, стр. 382).

³ Corpus scriptorum christianorum orientaliu, ser. arabic. 3, t. VIII, 1909, p. 150. Р о л е в В., Император Василий Болгаробойца, Извлеченне из летописи Яхьи Антиохійскаго, Петерб. 1843 г. стр. 14. стр. 14.

III

როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, ასეთი დებულების წინააღმდეგ გაილაშქრა აკად. გ. ვასილევსკიმ, რომელიც ათს წიგნს უჭერდა მხარს. ვის მხარეზეა სიმართლე: თეოფილეს და მისი თანამოაზრე ახალი დროის მკვლევარების, თუ ვასილევსკის? თავისი შეხედულების სასარგებლოდ ვასილევსკის ორი საბუთი მოეპოვება. ერთს მათგანს მას აძლევს მოსკოვის სინოდალური კოდექსი 1063 წლისა № 582 (по описанию Владимира), რომლის ბოლოში ტექსტის ხელით მიწერილია: *Εἰληθε τέλος ἡ ἱστῶτη αἴτιη ἡ ἐλάτος τῶν δέχα βίβλων μεταφράσεων τοῦ λογιθέτου*, რასაც ვასილევსკი ასე სთარგმნის: *воспринял концы сей последний том из 10 книг метафраз Логофета*. მას ჰგონია, რომ აქ დამოწმებულია 10 წიგნად არსებობა სვიმეონის მეტაფრასებისა. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ მინაწერის ავტორს აქ *δέλατος*-ის მაგიერ, თუ ის ტავტოლოგიას არ მოერიდებოდა, შეეძლო ეხმარა სიტყვა *βίβλος*, გინა თუ *βίβλων*-ის მაგიერ *δέλατων*¹. *βίβλος* ამ შემთხვევაში ნიშნავს არა წიგნა დღევანდელი გაგებით, კოდექსს, არამედ კოდექსის ერთ-ერთ შემადგენელ ნაწარმოებს (*βίβλος* - თხზულება, ნაწარმოები). მართლაც, აღნიშნულ კოდექსში ყოფილა მოთავსებული 12 ძეგლი, რომელთაგან თითოეული დამოუკიდებელ თხზულებას წარმოადგენს: აქედან სვიმეონს უშუალოდ ეკუთვნის მხოლოდ ათი (ორი სხვისია: იოსებ ფლავიოსის და იმპერ. კონსტანტინე ძოწითმოსილის). უკანასკნელი ადგილი, რომელსაც აღნიშნული მინაწერი მისდევს, უკავია სვიმეონის თხზულებას. ამრიგად, აქ ნაგულისხმევი არა 10 წიგნი ან ტომი სვიმეონის მეტაფრასებისა, არამედ ათი თავი, ათი ნაწარმოები, რომელიც კოდექსშია მოთავსებული. ასე რომ, მინაწერის გააზრებით, უფრო სწორია მისი შემდეგნაირად გადათარგმნა: *окончена эта последняя часть десяти метафрасных произведений Логофета* ასეთი გაგებისას, რასაკვირველია, გამორიცხულია შესაძლებლობა და აუცილებლობა ლოლოთეტის მეტაფრასების ათ წიგნად გაყოფისა.

მეორე საბუთი ვასილევსკისა ასეთია: მიქელ ატალიატის (XI ს.) წესდების ინვენტარს ჰგონია შემდეგი, ვასილევსკის თარგმანით, დამატება: *приобретено по кончине ктиторов два метафраста: один --- первый за январь месяц (τὸ μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ Ἰαννουαρίου μηνός), а другой --- заключающий Февраль, Март и Апрель... Куплены от покойного магистра, господина Симеона Сифа, десять книг метафраз (βίβλια μεταφράσεις δέχα)*². თუ ათი წიგნი იყიდეს, ეს არ ნიშნავს იმას უთუოდ, რომ ათზე მეტი წიგნი მეტაფრასტის კრებულში არ ყოფილა; იყიდეს იმდენი ან ის, რაც აკლდათ, აკლდათ კი

¹ *δέλατος* ვერისმანის ლექსიკონით ნიშნავს: *восьменная доска*, от *δέλα*, так как первоначально письменные дощечки имели вид Δ. თუ მხედველობაში გვეჩენება ძველი კოდექსების ერთი თავისებურება --- თხზულების ბოლოში სტრიქონების თანდათან დამოკლება (იკამდის, რომ უკანასკნელი სტრიქონი ერთი სიტყვისგანაც კი შედგება), რის გამო მათი დასასრული მართლაც გადაბრუნებული დულტის (∇) სახეს ღებულობს, შეგვიძლია ვიფიქროს, რომ ამ მინაწერში *δέλατος* სწორედ ამ მოვლენას აღნიშნავს, ესე იგი, არა უუკველად ტომის დღევანდელი გაგებით, არამედ ტომის ერთ-ერთ ნაწილს, თავს, ნაწარმოებს, სტატიას.

² *Сводальный Кодекс Метафраста: ЖМН Просв. 1897, Июнь, стр. 358.*

თორმეტიდან ათი წიგნი, რადგანაც წინათ შეძენილი ჰქონიათ ორი წიგნი, ერთი — იანვრის პირველი ნახევრის შემცველი, მეორე — სამი თვის (თებერვა, მარტი, აპრილის). ასე რომ ეს საბუთი უფრო 12 წიგნის სასარგებლოდ ლაპარაკობს.

სიმართლე რომ თეოფილეს მხარეზეა, — სვიმეონის შრომა რომ 12 წიგნად დადიოდა, — ეს მოვლილი გზითაც შეიძლება დადასტურებულ იქნეს. სვიმეონმა დაამუშავა მთლიანი სახით, როგორც ეს უკვე გარკვეულია, ხუთი თვის (სექტემბერი—იანვარი) მეტაფრასული „საკითხავები“; სხვა თვეებიდან აულია მხოლოდ რამდენიმე დღის „საკითხავი“. სულ 26 (თებერვალში 8, მარტში 3, აპრილში 3, მაისში 1, ივნისში 3, ივლისში 4, აგვისტოში 4)¹, თუმცა აქედანაც დიდი ნაწილი უშუალოდ მისი კი არაა², არამედ დამუშავებულია სხვების მიერ და მიღებულია სვიმეონის მიერ კრებულში³. ზემომოყვანილ მიქელ ატალიატის წესდების ინვენტარის დამატებაში აღნიშნულია, რომ იანვრის თვის მეტაფრასები სვიმეონისა ორ წიგნად ყოფილა გაყოფილი (შეუძენიათ იანვრის თვის პირველი ნახევრის წიგნი, მაშასადამე — იყო მეორე ნახევრისაც): ხოლო სამი თვის (თებერვალი, მარტი, აპრილი) მეტაფრასები, რიცხვით 14, მოთავსებული ყოფილა ერთ წიგნში. თუ იანვრის მეტაფრასები, რიცხვით 20, ორ წიგნად იყო გაყოფილი, ორ-ორ წიგნად უნდა ყოფილიყო გაყოფილი უთუოდ სექტემბერ-დეკემბრის მეტაფრასებიც, ვინაიდან სექტემბერში სვიმეონს ეკუთვნის 25 ტექსტი, ოქტომბერში 27, ნოემბერში 27, დეკემბერში 24⁴. ასე რომ, გამო-

¹ H. Delehaye, De Symeonis Logothetae Menologio (Bibliotheca hagiographica Graeca, p. 289—292).

² Акад. В. Латышев, Византийская Царская Минея, стр. 89—97.

³ სვიმეონის კრებულში შეტანილია ათი სხვისი ნაწარმოები (В. Латышев, Византийская Царская Минея, стр. 87). საინტერესოა ეფრემ მცირის ახსნა აღნიშნული მოვლენისა: „საცნაურ იყავნ, ვითარმედ არა ჯერ არს, რათა სხვსა ვისგანმე შეკახმულად ვგონებდეთ წიგნსა ამას (=გარდამოცემა იოანე დამასკელისა), ვითარ იგი გუასმიეს სუმეონ ლოლოტეისა და სხუათა მეცნიერთა ბერძენთაგან კახმეაჲ. რამეთუ იპოოს თუ ცხობრებაჲ. ანუ წამებაჲ. ანუ რაჲცა რაჲ ჰამბავი, ვინა მოთხრობაჲ. სოფლურითა და უშუერითა სიტყვთა აღწერილი, მას სიტყვთ განაშუენებენ, გარდაჰკახმენ და მეტაფრას უწოდენ, რომელ არს გარდაკახმული, და ამასცა მაშინ ჰყოფენ, ოდეს აღმწერელი ჰამბავისა მის ლიტონი კაცი იყოს და აიას წმიდათაგანი, ვითარ იგი უმრავლესთა წმიდათა წამებანი თანადაბთომილთა მონათა ვიფთგანმე აღწერილ იყვნენ, მას შეჰკახმენ ესევითარითა სიტყვთა, რომელი მასვე პირსა იტყოდის და არა შეჰმატებდეს, არცა დააკლებდეს საქმეთა. ხოლო წმიდათა თქმულსა და მართლმადიდებელთა მამათა აღწერილსა ეფრეინ იკადრებს შეხებად, ვითარცა წმიდასა სახარებასა და ებისტოლეთა პავლე მოციქულისათა. რაოდენცა ლიტონითა სიტყვთა აღწერილ იყოს, ბრძენთა და მართლმადიდებელთაგანი ვერვინ შეეხების, არათუ ვინმე იყოს სულელ, უფროდსა მწვალებელ და განვრდომილ ეკლესიისაგან“ (თ. ყო რ დ ა ნ ი ა, ქრონიკები, I. 217).

⁴ ეს თვეები რომ მართლაც ორ-ორ წიგნად იყო წარმოდგენილი, ეს ნათლად ჩანს, ყველ შემთხვევაში, ნოემბერ-იანვრის ტექსტების ხელნაწერებიდან. H. Delehaye-ს შრომა (De Symeonis Logothetae Menologio) შემდეგს სურათს იძლევა. ნოემბერი: პირველს წიგნში მოთავსებულია: 1—15 დღის ტექსტები (ხელნაწერები: Angelic. 126; Chalcen. 128; Paris. 1481; Taurin. 14; Vatic. 811), ანდა 1—16 დღისა (Messan. 69; Paris. 1541; Vatic. 801; S10, 2937), გინათუ 1—17 დღისა (Mosquen. 363; Neapol. II, c. 29; Paris. 1020). მეორე წიგნში: 16—30 დღისა (Barberin. V, 20; Mosquen. 364; Taurin. 69); 17—30 დღისა (Amb-

დის — 10 წიგნი სკერიათ სექტემბერ-იანვრის ტექსტებს, ერთ წიგნად ყოფილ თებერვალ-აპრილის 14 ტექსტი, ერთს წიგნში, ალბათ, იყო მოთავსებული შინა-აგვისტოს 12 ტექსტი (ასეთია მოსკოვის სინოდალური კოდექსი № 382), სულ მაშასადამე, მართლაც 12 წიგნს ვლებულობთ.

ახლა გადავიდეთ თეოფილეს დოკუმენტის მეორე, ქართული ნაწილის განხილვაზე. აქ ავტორი ლაპარაკობს სვიმეონის მეტაფრასების ქართულ ენაზე გადმოღების შესახებ.

IV

დოკუმენტის დასაწყისში თეოფილე გვირდება, რომ ის გვაუწყებს „ვის მიერ ანუ სადა რაჲ ითარგმნეს ძუელთა მიერ თარგმანთა“ ქართულ ენაზე სვიმეონის „საკითხავებიდან“. სამწუხაროდ, ის თავის დაპირებას არ ასრულებს და „ძულ თარგმანთა“ შესახებ არაფერს გვეუბნება. მისი სიტყვით, „ათორმეტნი წიგნი მეტაფრასნი“ ნამდვილი «მარგალიტია» ეკლესიისა. თუ ეს ასეა, კითხულობს ის, „რად არა თარგმნეს წმიდათა მამათა ჩუენთა ეფთჳმი და გიორგოი? იმიტომო, გვიპასუხებს თვით შემკითხველი, რომ „უფროჲს საჭიროთაგან არა სცალდა და ამისთჳს დაშთეს უთარგმოდო“. ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება, თითქოს პრიორიტეტს ამ საქმეში თეოფილე თავის თავს აკუთვნებს. მართალია, მთლიანად სვიმეონის მეტაფრასები არც ექვთიმეს უთარგმნია და არც გიორგის, მაგრამ თქმა იმისა, რომ მათ არაფერი უთარგმნიათ მეტაფრასტის კრებულიდან, არ შეიძლება. ექვთიმე, როგორც გარკვეულია უკვე, დამწყებია ქართულ ლიტერატურაში მეტაფრასული მიმარულებიან, მას არაერთი და ორი მეტაფრასი გადმოჴლია ქართულად¹; ესევე უნდა ვთქვათ გიორგი მთაწმიდლის შესახებაც². მიუხედავად იმისა, რომ თეოფილე ახლო იდგა ექვთიმესა და გიორგის ეპოქასთან, მიუხედავად იმისა, რომ ის უშუალო მოწაფეც კი ყოფილა გიორგისა, მას არ სცოდნია საქმის ნამდვილი ვითარება ამ ხაზით. მის შეცდომას აწიორებს რამდენადმე ეფრემ მკირე, რომელიც გადმოგვცემს: „ამის ახლისა“ მოწამეთაჲსაგან (იგულისხმება სვიმეონის შრომები) ითარგმნეს მკირედნი, ვითარ იგი არს: წმიდისა არტემისი და კრიტელთაჲ და ელევთერისი, რომელნი უთარგმნიან წმიდასა მამასა ჩუენსა დავით ტბელსა. და წმიდათა გიორგისი და თეოდორესი და სასწაული წმიდისა თეოდორესი უთარგმნია ღირსსა ნეტარებისასა გიორგის მთაწმიდელსა. ევრეთვე ხანატრელსა სტეფანეს

ros. 213 A; Marclan. 350, 352, 353, 361; Messan. 69; Paris. 579, 693; Vatic. 805, 1801; Mosquen. 365). დეკემბერი: პირველ წიგნში მოთავსებული ყოფილა 1—13 დღის ტექსტი (Mosquen. 369), ხოლო დანარჩენი 14—31 დღეებისა მეორეში: Chalcen. 19; Cotsl. 148; Genov. 37; Marclan. 355, 356; Messan. 5; Mosquen. 370, 371, 372; Palat. 3; Paris. 1490). იანვარი: პირველს წიგნში მოთავსებულია 1—16 დღეთა ტექსტები (Hierosol. Patr. 9), ანდა 1—17 დღისა (Neapol. II C, 28; Paris. 1448; Scorial. v II, 4); მეორეში 18—21 დღისა (Vatic. 453). სექტემბრისა და ოქტომბრის თვეთა დანაწილება Delehaye-ს არ აქვს ნაჩვენები. ეს არის ძირითადი ტიპები დანაწილებისა, არის ისეთი ხელნაწერებიც, რომელნიც ამ ძირითადი ტიპის ნიუანსებს შეიცავენ.

¹ კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია I², 182—184.

² იქვე, გვ. 203—204.

სანანოჲსტესა უათრგმნია საკითხავეი დაუჯდომელთაჲ და ცხორებაჲ თეოქტისრე ლეზველისაჲ და სხუანიცა. ხოლო მოძღუარსა მას და ჩუენ ყოველთა მამასა ეფთჳმის ლოლოთეტის შეკაზმულთაგან კლემენტოსი ოდენ უთარგმნია და წმიდისა პროკოპისი, რამეთუ სხუათა წიგნთაგან უცალო იყო“. ეფრემს მეტი სკოდნია, ვიდრე თეოფილეს, მაგრამ ყველაფერი არც მას სკოდნია: მის მიერ დასახელეზრულ პირებს, კერძოდ ექვთიმესა და გიორგის, გაცილებით მეტი უთარგმნიათ სვიმეონის შრომიდან, ვიდრე მან აღნიშნა. ერთი სიტყვით, მეტაფრასული ლიტერატურის ქართულ ენაზე გადმოღების საქმეში პრიორიტეტი თეოფილეს ხუკესმონაზონს არ ეკუთვნის. მოუხედავად ამისა, მისი ლეაწლი ან საქმეში დიდი და მნიშვნელოვანია მას გადმოუღია ერთ წიგნად სვიმეონის მიერ დამუშავეზული სექტემბრის თვის მეტაფრასები მთლიანად. ეს შრომა მოთავსებულია, როგორც ვთქვით, ათონის ხელნაწერში № 20 (ბლეიკით), 29 (უაგარლით). იმაში მოთავსებულია „საკითხავეები“ სექტემბრის თვის შემდეგი დღეებისა: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 (ორი სიტყვა დამასკელისა), 9, 10, 11, 12, 13, 14 (ბასილი დიდის სიტყვა), 15, 16, 17, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30. იმ დედანში, რომელიც თეოფილეს ხელთა ჰქონია, როგორც ვხედავთ, ყოფილა 27 „საკითხავეი“, იმ სიაში კი სექტემბრის თვის მეტაფრასული საკითხავეებისა, რომელიც დღეს გამომუშავეებულია მეცნიერთა გაერთიანებული ძალით¹, 25 „საკითხავეი“. თეოფილეს სიას აკლია მიქაელ მთავარანგელოზის საკითხავეი (6 სექტემბ.). სამაგიეროდ იმაში ზედმეტია სამი საკითხავეი: ორი იოანე დამასკელისა (8 სექტემბერი). ერთი ბასილი დიდისა (14 სექტემბ.); 5, 19, 21 და 23 სექტემბრის საკითხავეები არც ერთშია, არც მეორეში. საერთო ორივე სიას აქვს შემდეგი დღის „საკითხავეები“: 1, 2, 3, 4, 6 (ევდოქსი, რომილე, ზინონ და ჰაკარის), 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, სულ 24 დღისა. განსხვავება ამ ორ სიას შორის აიხსნება იმით, რომ სვიმეონის კრებული ძალიან მალე შეირყვნა ბერძნულ ნიადაგზე: შემდგომი დროის გადამწერთ, შეგნებულად თუ შეუგნებულად, ზოგი რამ გამოუტოვეზიათ იმაში, ზოგი რამ ისეთი შეუტანიათ, რაც სვიმეონს არ ეკუთვნოდა. საქმე ისაა, რომ ისინი ყოველთვის არ ხელმძღვანელობდნენ მეცნიერული მოსაზრებით — მოეცათ თავიანთ ნუსხაში უთუოდ ის, რაც სვიმეონს ეკუთვნოდა; უფრო ხშირად ისინი პრაქტიკული საჭიროებოდან გამოდიოდნენ: მათ უნდოდათ ჰქონოდათ „საკითხავეები“ ყველა დღისა, ამიტომ. თუ სვიმეონს რომელიმე დღე აკლდა, ამ ნაკლს ისინი ავსებდნენ სხვა, ცნობილი თუ უცნობი, ავტორების ნაწარმოებებით, განსაკუთრებით ამას ადგილი ჰქონდა დიდი დღესასწაულების მიმართ. ასე რომ სვიმეონის კრებული უკვე XI საუკუნიდან სხვადასხვა შემადგენლობით დადიოდა. ეს გარემოება აძნელებს დღეს იმის დადგენას, თუ რა ეკუთვნის უდავოდ სვიმეონს ამა თუ იმ კრებულში, როგორი იყო ნამდვილი შემადგენლობა მისი ხელიდან გამოსული შრომისა. ამას ადასტურებს, ბერძნულ

¹ H. Delehaye, De Symeonis Metaphrastae Menologio, Bibliotheca hagiographica graeca², p. 275—277.

ხელნაწერთა გარდა, თუ გნებავთ, სექტემბრის თვის ქართული თარგმანი: მეორე ოქტაქცია, რომლის შესახებ ქვემოთ გვექნება ლაპარაკი.

თეოფილეს კრებულში შესული ტექსტები ყველა მის საკუთარ თარგმანს წარმოადგენს, გარდა 14 სექტემბრის საკითხივისა: „თქმული წმიდისა ბასილისი ამალღებისათვის პატიოსნისა და ცხოველსმყოფელისა ჯუარისა“, რომელიც როგორც ის თვითონ შინიშნავს ხელნაწერში, არის „თარგმანებაჲ წმიდისა მამისა ეფთჳიესი“. თეოფილე ამბობს თავისი შრომის „ანდერძში“: „ამას წიგნსა შინა ქართულთაგან ანუ პირველთა თარგმანთა თარგმანებულისა ყოვლადვე არა-რაჲ წერილ არს. თჳნიერ ჯუარისა საკითხავისა, სხუაჲ ყოველივე ახალი არს“.

თავისი შრომის „შესავალს“ თეოფილე ათავეებს ბოდიშით, რომ სვიმეონის შრომებიდან მხოლოდ სექტემბრის „საკითხავები“ გადმოიღო. „უკუეთუ გამი-მარჯუოს ღმერთმან სხუათათვისცა, კეთილ, და უკუეთუ არა, ამისთვისცა ლოცვა ყავთ“. ჩანს, მას „გაუმარჯუა ღმერთმან სხუათათვისცა“, ესე იგი, სვიმეონის სხვა შრომების გადმოღებისათვის. ათონის ორ ხელნაწერში, №№ 36, 37 (რო-ჰელნიც ერთდაიმავე ხელნაწერის ნაწილნი უნდა იყვნენ და რომელნიც ა. ცა-გარლის აღწერილობაში არ შესულან), ჩვენ ვპოულობთ ნოემბრის თვის პირ-ველი ნახევრის „საკითხავებს“ სვიმეონ მეტაფრასტის რედაქციით; ეს საკით-ხავები გადმოუღია თეოფილეს. ესენია ნოემბრის:

1. ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ და მიცვალებაჲ კოზმან და დამიანესი: „რაჲამს იგი ღმერთისმსახურებაჲ აღმობრწყინდა...“ BHG² 374*.
2. ღუაწლი წმიდათა და დიდებულთა მოწამეთა ქრისტესთა აკირდვნუ, ანემპოდისტუ და ელპიდოფორსი: „დაღაცათუ პირველთა მათ სპარსთა“ BHG² 23.
5. წამებაჲ წმიდათა და დიდებულთა მოწამეთა ქრისტესთა ლალაქტიონ და ეპისტიმისი: „მთისა მის ლიბანისა“ BHG² 66.
6. ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა მამისა ჩუენისა პავლე აღმსარე-ბელისაჲ: „რაჲამს იგი კოსტანტინოს“, BHG² 1473.
7. ყოფილა წამება წმ. იერონისი და მისთა მოყვასთა, მაგრამ აღარ შენა-ხულა, ფურცლების დაკარგვის გამო.
9. წმიდისა მატრონასი, შენახულა მხოლოდ ნაწილი, ფურცლების დაკარ-გვის გამო.
10. ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ ღირსისა დედისა თეოქთისტისი მეუღაბ-ნოასაჲ: „სახედ და ხატად და ძეგლად რჩეულად“ BHG² 1725—6.
11. წამებაჲ წმიდისა მოწამისა მინაჲსი, რომელი იყო ეგვიპტით და იწამა ქრესტიანს: „მეფობასა დეოკლიტიანე და მაქსიმიანესსა“, BHG² 1250.
12. ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩუენისა იოანე მოწყალისა, ალექსანდრიელ მთავარეპისკოპოსისაჲ: „ღირსთა და მართალთა კაცთა საქმეთა აღწერაჲ“, BHG² 888.

* ეს ნიშნავს, რომ ამ საკითხავის ბერძნული დედანი მოთავსებულია H. Delehaye-ს Bibliotheca hagiographica Graeca-ს მეორე გამოცემაში ამჟამად ნომრის ქვეშ.

13. ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა მამისა ჩუენისა იოანე ოქრობირისა: „ყოველთა უკუე ღმრთისმსახურებით ცხოვრებულთა“, BHG² 878

დამთავრებულია ამ „საკითხავით“ ეს ხელნაწეოი, თუ შემდეგი დღეები „საკითხავები“, ფურცლების დაკარგვის გამო, აკლია, ეს აღწერილობიდან არ ჩანს. შეიძლება დამთავრებულიც იყოს, ვინაიდან ცნობილია ისეთი ბერძნული ხელნაწერები ნოემბრის თვის მეტათრასული „საკითხავებისა“, რომელნიც პირველ 13 დღეს შეიცავენ. ასეთებია: Marcian. 351, Medic. Laurent. XI, 1, Monac. 364; Ottobon. 429; Paris. 1437, 1497, 1552*.

როგორც ხელნაწერთა მინაწერებიდან ირკვევა, თეოფილეს უთარგმნია აგრეთვე დეკემბრის თვის რამდენიმე დღის „საკითხავი“. ასეთია:

7. ამბროსი მედიოლანელისა: „უალენტრიანოს შემდგომად იობიანოს მიცვალეებისა“ (გელათ. № 5, ფ. 107—118), BHG² 69.

8. ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა მამისა ჩუენისა პატაპისი: „არა მრავალთა შობს ეგვტე (გელათ. № 5, ფ. 118—123, ათონ. № 2 (ბლექ.), 63 (ცაგარლ.), BHG² 1424.

9. ეპიფანე კვიპრელის საკითხავი მუცლადღებისათვის ანნასა: „რაა არს საიდუმლოე ესე ახალი“ (გელათ. № 5, ფ. 123—130, საქ. მუზ. A 162; ფ. 15—18, S 1217, ფ. 111—127; ამ უკანასკნელში ეს შეცდომით ექვთიმეს თარგმანად არის დასახელებული), სვიმეონის სიაში ის არაა.

15. წამება წმიდისა ელევთერისი: „ჯაბანი ანდრიანოს ოდეს ჰრომეს მეფობდა“ (გელათ. № 5, ფ. 286—295, ათონ. № 2/63, ფ. 141—146), BHC² 571.

19. ლუაწლი ვონიფანტე ჰრომისა: „დალაკათუ სხუათა ქრისტეს მოწამეთა ლუაწლი“ (გელათ. № 5, ფ. 327—336, ათონ. № 2/63), BHG² 281—2.

კირილე ალექსანდრიელის საკითხავი ღმრთისწობლისათვის და წმ. მამათა ეფესოსის კრებისათა: „ბრწყინვალე არს დღეს სიტყუა ჩუენი და მადლითა აღსავსე“ (გელათ. № 8, ფ. 309—376, იერუს. № 151, ფ. 66—81, ათონ. № 7 (ბლექ.), 61 (ცაგარ.), ფ. 154—160 (Migne, PG. t. 76, 249—292).

ამრიგად, გარდა სექტემბრის თვის 26 საკითხავისა, თეოფილეს უთარგმნია კიდევ 16 საკითხავი ნოემბრის და დეკემბრის თვეებისა, სულ, მაშასადამე, მის მიერ გადმოთარგმნილია 42 საკითხავი, აქედან 38 სვიმეონ მეტათრასტისა; ეს საკმაოდ თვალსაჩინო ღვაწლია ჩუენი ძველი მწერლობის ისტორიაში. ერთი „ცხოვრება“ (პატაპისი) მას ორჯერ უთარგმნია, როგორც ეს დამოწმებულია მის მიერვე: „შეისწავეთ, რამეთუ სიჭაბუკესაცა მეთარგმნა და მარიამს დედოღალსა ჰქონდა, ხოლო აწ სიბერესაცა ვიძულე თარგმნად. ლოცვა ყავთ თეოფილესთვის“ (გელათ. № 5, ფ. 118—125). ორჯერ უთარგმნია მას კოზმან და დამიანეს ცხოვრებაც, მეორე თარგმანი მოთავსებულია იერუსალ. ხელნაწერში № 17 (ბლექით) და იწყება ასე: „უფლისა და მაცხოვრისა ჩუენისა“ (BHG² 372). დღესდღეობით ჩანს, მაშასადამე, თეოფილეს მიერ თარგმნილი სექტემბერი მთლიანად და ნოემბერ-დეკემბერი ფრაგმენტარულად; ეს გარემოება საკმაო

* დასახელებული შრომა H. Delehaye-სი, p. 280.

საბუთს იძლევა დაისვას საკითხი: ხომ არ თარგმნა მან სვიმეონ მეტაფრასტიკის მთელი კრებული?

სვიმეონ ლოლოთეტის მეტაფრასები მარტო თეოფილეს არ უთარგმნია, მას სთარგმნიდნენ, როგორც ეფრემ მცირის ზემომოყვანილი ცნობიდან და არსებული ხელნაწერებიდან ჩანს, ექვთიმე ათონელი, გიორგი ათონელი, დავით ტბელი, სტეფანე სანანოხსძე, არსენ ვაჩესძე; დიდი, შეიძლება ითქვას — ყველაზე მეტი, ღვაწლი მიუძღვის ამ საქმეში ეფრემ მცირეს¹, თუმცა ჯერჯერობით ცნობაში არაა მოყვანილი ყველა მის მიერ გადმოღებული მეტაფრასული „საკითხაუბი“.

საყურადღებოა, რომ ერთიდაიგივე მეტაფრასი სვიმეონისა ქართულად ორჯერ, ორი სხვადასხვა პირის მიერ ჩანს გადმოთარგმნილად. ასეთებია:

1. წაშება გალაქტიონ და ეპისტიმესი (5 ნომბ.) უთარგმნია, როგორც ვნახეთ, თეოფილეს, უთარგმნია იგი აგრეთვე ვილაც სხვა მთარგმნელსაც და იწყება ასე: „ლიბანით კერძო, მთით ფინიკისაჲთ“ (S 384, გვ. 572—582)².

2. ცხორება თეოქრისტე ლეზვილისა (8—10 ნომბ.), თეოფილეს გარდა, უთარგმნია აგრეთვე. როგორც ეფრემ მცირე და მინა წერები გვიმოწმებენ, სტეფანე სანანოხსძესაც³; ეს თარგმანი მოთარგმნილია S 384, გვ. 597—612 და იწყება: „გამოსახულნი ხატნი სახილველნი“.

3. მინა-მეგვიპტილის წაშება (11 ნომბ.) უთარგმნია ეფრემ მცირესაც (S 384, გვ. 696 და შემდ.) მთარგმნელს ასეთი ცნობა დაუტოვებია: „წმიდანო მამანო, ესე წმიდისა მინაჲს წაშებაჲ იყო ძუელადჲა ოაგმნილი კაჲენისაგან, რამეთუ ესრეთ ეწოდების პირველ ლატონად აღწერილსა წიგნსა მოწამეთასა, ხოლო აწ ესე ითარგმნა ახლად მეტაფრასისაგან ბრძანებითა კალიპოსელთა წინამძღურასა ბასილისითა, ომეკთუ მას უკმა მინა წმიდისათჳს და ესე იჩინა ლოლოთეტისა, სვიმეონის შეკრებულისა მოწამეთაჲსაგან, რომელსა მეტაფრას ეწოდების“⁴. ეფრემის თარგმანი იწყება ასე: „მეფობდეს რაჲ დეოკლიტიანე და მაქსიმიანე, ზეცამეფუფისა მბრძოლნი“.

¹ კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია I, 237—239. ეფრემს, აქნაჩვენებთ გარდა, უთარგმნია ცხოვრება სპ რიდონ ტრიმიოუნტელისა (A 90, 327—377); უნდა ვთარგმნოს აგრეთვე რვა საკითხავი ნომებრისა და დეკრიბორის საქმე ისაა, რომ თავის გამოცხადებაში სვიმეონისთვის ლოლოთეტისა, რომელაც ხელნაწერებში (A 90, გვერდი 5) მოთარგმნილია დეკრიბორისთვის ბოლოში, ის ამბობს, რომ მან გადმოთარგმნა „რაოდენიმე საკითხავი“ სვიმეონის მეტაფრასთაგან (ამ ორი თვინ). თუ აქ მოყვანილ საკითხაუბებს გამოვალვებთ ისეთებს, რომელთა მთარგმნელები ცნობილია. დანარჩენი რვა ხელთ (A 90) ეფრემს უნდა მიეკუთვნოთ. ესენია: 1) ნომებრეში: ალვაი მესუეტისა (28), 2) დეკრიბორში: იოანე დამასკელის (4, ეს სვიმეონის არა), ამბროსი მეგილონელის (7, პატრიარსა (8), მინა-ერმოგინე-ეფარ ფოსი (10), თვირსო-ლევი-კალინიკე-ფილიმიან-აპოლონისა (14), ინდო-დომნ. ასი (28), თელანია რომელისა (31)

² გამოცემულია პროფ. ს. ყაუხჩიშვილის მიერ: ენიმკის «მოამბე», ტ. XIV, 359—374.

³ ქრონიკები I. 222.

⁴ იქვე. გვ. 222—223.

4. იოანე ოქროპირის ცხოვრება (13 სექტ. და 13 ნომბ.) უთარგმნია აგრეთვე ეფრემ მცირესაც (S 384, გვ. 12—123)¹, მისი დასაწყისია: „და ყოველთავე საღმრთოდ ცხოვრებულთა ცხოვრებაჲ სარგებელ არს კეთილად მსახურთათჳს“.

5. ამბროსი მედიოლანელის ცხოვრება (7 დეკ.) არის თეოფილეს თარგმანისაგან განსხვავებული თარგმანით: „შემდგომად აღსრულებისა ივბიმიანოს ბერძენთა შეფისა მოილო კუერთხი მეფობისაჲ უალენტინიანე“ (A 90, 111—126); საფიქობელია — ეფრემ მცირის იყოს.

6. პატაპის ცხოვრება (8 დეკემბ.) გვაქვს სხვა თარგმანითაც: „არა მრავლისა მშობელ არს ეგვპტე“ (A 90, 126—135); ესეც შესაძლოა ეფრემ მცირეს ეკუთვნოდეს.

7. წამება ელევთერისა (12 დეკემბ.), ეფრემ მცირის ცნობით, უთარგმნია აგრეთვე დავით ტბელსაც: „ანდრიანეს, რომელსაცა ელიადცა ეწოდა“ (A 90, 207—222).

მაგრამ ყველაზე უფრო საყურადღებოა ამ მხრივ სექტემბრის თვის „საკითხავები“ სვიმეონ ლოლოთეტიისა: ეს მეტაფრასები, როგორც დავანახეთ, უთარგმნია თეოფილეს ხუცესმონახონს. ჩვენ ვფიქრობდით ამდენხანს, რომ ეს იყო ერთადერთი თარგმანი, რომელიც კი მოიპოვება ჩვენს ხელნაწერებში². მაგრამ ახლა ირკვევა, რომ თეოფილეს თარგმანი შემონახულა მხოლოდ ერთადერთს ათონის ხელნაწერში (№ 20/29), სხვა ხელნაწერებში კი ეს მეტაფრასები სულ სხვა თარგმანს წარმოადგენენ. ამის ნათელსაყოფად მოვიყვანთ პარალელურ სექტებში ორსავე თარგმანს „საკითხავთა“ დასაწყისი სიტყვებით.

რიცხვი	წმიდანის სახელი	თეოფილეს თარგმანი (ათონ. № 20/29)	მეორე თარგმანი (გელათ. № 4, S 384, A 382, იერუს. 18, 37)
1	სვიმეონ მესუეტე	სვმეონსა სანატრელსა, დიდსა მას საკვრველსა სოფლისასა...	სვმეონ ყოვლად დიდი საკვრველბაჲ სოფლისაჲ...
2	მამაჲ მოწამე	მამას, დიდსა მას მოწამესა ქრისტესსა...	მამას, დიდსა ამას ქრისტეს მოწამესა...
3	ანთიმოს ნიკომიდიელი	ვინ არა იცნობს ნიკომიდიასა...	ვინ არა უწყის ნიკომიდიასა...
4	ბაბილა ანტიოქელი	ნუმერიანოს უკუე მძლავრმან...	ნომერიანოსის ბერძენთა მდგომისა მამათა თჳსაგან მიმღებულბასა...
6	ევდუქსია, რომვილოზ, ხიკონ, მაკარი	ტრაიანოს უკუე უზჯულომან...	მეფობასა ტრაიანე ბოროტად-მსახურისასა...
7	სოზონ კილიკიელი	მკყრობელმან კილიკიასმან...	მაქსიმიანე კილიკიას მთავრობასა...
8	ღვთისმშობლის დაბადება, სიტყვა იოანე დამასკელისა	მოვედით უკუე ყოველნი ტომნი...	მოვედით ყოველნი წარმართნი, ყოველნი ნათესაენი კაცთანი...

¹ ქრონიკები I, გვ. 221—222.
² კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია I², 222.

რიცხვი	წმიდანის სახელი	თეოფილეს თარგმანი (ათონ. № 20/29)	მეორე თარგმანი (გელბთ. № 4 S 384, A 382, იერუს. 18, 37)
9	სევერიანე	ლიკინიოს რამ, უშჯულოდ მეფე, მეფობდა...	ჟამთა მათ ლიკინიოსის ბოროტად და უღმრთოობით მეფობისათა...
10	მინოდორა, მიტროდორა და ნემფოდორა	არა დედანი, არცაღა ქალნი...	არა სადმე დაკშულ არს სტადიონი...
11	თეოდორა ალექსანდრიელი	ზინონ მეფე რამ განაგებდა საყდარსა..	ზინონს სადმე თვთმპყრობელისა ბერძენთაჲსა...
12	აეტონომოსი	სწორედ უშუერებად შემირაცხიეს...	სწორებით უწესობაჲ მგონიეს მე მეტყუელებაჲ...
13	კორნილიოს ასისტავი	შემდგომად მაცხოვრისა ჩუენისა...	არ არის, არის იონანე დამასკელის სიტყვა სატყუერებისა...
14	ჯუართამაღლება	ბასილი დიდის სიტყვა, ექვთიმეს თარგმანი...	ორი სიტყვი ანდრიას იერუსალიმელისა და ერთი ოქროპირისა...
15	ნიკიტა	ძლევისა ღუაწლთა ნიკიტა მოწამისათა აღუასრულებთ კრებასა დღეს...	მძლეობითთა ღუაწლთა მოწამისა ნიკიტაჲსთა ვდღესაწაულობთ დღეს..
16	ევფემია მოწამე	დიოკლიტიანოს რამ მძლავრსა ეპყრა სკიპტრაჲ...	დიოკლიტიანე ჰრომთა სკიპტრის მპყოღელობასა...
17	სოფია, პისტი, ელპიდი და ალაპი	შემდგომად ყოელისა შორის სოფელსა განფენისა ქადაგებასა მას ცხოვრებისასა...	შემდგომად ყოელით კერძო განფენისა ქადაგებასა მას ცხოვრებისასა...
19	ტროფიმე, სავატრ და დორიშენდოს	პროვოს მეფე უშჯულოდ...	ჟამთა მათ, რომელთა შინა ეპყრა მეფობაჲ ბერძენთაჲ პროვოს...
20	ვესტათი და ძგნი მისნი	ტრაიანოს უკუე განაგებდა სკიპტრასა მას...	ტრაიანეს ჰრომთა სკიპტარისა მპყრობელობასა...
22	ფოკაჲს შესხმა ასტერიოს ამასიელისა	სამღდელომან მან უკუი და საღმრთომან კრებულმან...	დიდებულ არს უკუე და ღმრთიჲ განწესებულ ყოველი კრებული წმიდათა მოწამეთაჲ...
24	თეკლა იკონიელი	რაჟამს დიდი იგი მახარებელი...	აწლა დიდისა და ჭეშმარიტების მახარებელისა...
25	ევფროსინე ალექლი	რაჟამს იგი კუერთხსა მას ბერძენთასა...	აწლა ბერძენთა სკიპტარისა ფუდოსის არკადის ძისა..
26	იონანე ღვთისმეტყუელი	კინლა და არარაჲთ დაკლებულ არს...	რამეთუ არა ფრიად დააკლდა ანგელოზთაგან კაცი...
27	კალისტრატე	მაცხოვრისა ქრისტეს სამწყობთა...	ღლითიღლედსა მას განმრავლებასა...
28	ხარიტონი	ფრიად არს და მრავალ კეთილმოდღურებისა...	მრავალ არიან მოძღურებისა სახენი...
29	კკრიაკოს განშორებული	მაკუროთხვეელნი შენნი კურთხეულ იყვნენ...	მაკუროთხვეელნი შენნი, იტყვს აბრაჰამის მიმართ ღმერთი, ვაკურთხენე...
30	გრიგოლ პართელი	რაჟამს იგი სპარსთა მთავრობაჲ...	რაჟამს მეფობაჲ სპარსთაჲ პართთად მიიცვალა...

როგორც ჩანს, ბატონობა ჩვენში მოუპოვებია მეორე თარგმანს, რომელიც სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა ადგილას დამზადებულ ხელნაწერებში გვხვდება; თეოფილეს თარგმანს, რომელიც ერთადერთი ხელნაწერით შენახულა,

საფიქრებელია, საქართველომდე არც მოუღწევია. იმისი არსებობა არც ეფუძნება მცირეს სცოდნია, თორემ ის თეოფილესაც მოიხსენიებდა, სხვებთან ერთად, სვიმეონის მეტაფრასების მთარგმნელთა შორის და, თანახმად თეოფილისა — ერთხელ თარგმნილი შრომა ნეორედ არ უნდა გადაითარგმნოსო¹, — არ გადმოთარგმნიდა, მაგალითისათვის, იოანე ოქროპირის ცხოვრებას, რომელიც თეოფილეს მიერ უკვე ყოფილა თარგმნილი. საკვირველია ფაქტი, რომ ეფრემი, კონსტანტინოპოლში აღზრდილი, არ იცნობს მის თანამედროვეს, კონსტანტინოპოლში მომუშავე თეოფილეს. ეს, ალბათ, აიხსნება იმით, რომ, როდესაც თეოფილემ მუშაობა დაიწყო (1073 წლიდან), ეფრემი დიდხნის წასული იყო კონსტანტინოპოლიდან შავს მთაზე².

სვიმეონ ლოლოთეტმა და მუშავე ხუთი თვის (სექტემბერი—იანვარი) საკითხავებში, წლის დანარჩენი შვიდი თვე კი (თებერვალი—აგვისტო) დაუმუშაიებელი დარჩა, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ იმ 26-მდე ტექსტს, რომელიც, ძველევართა აზრით, სხვა თვეებიდანაც დაურუშაებია მას. „ესრეთ საცკრველი და განკვრეებისა ღირსი მისი (სვიმეონის) საქმე“, ამბობს იოანე ქსიფილინოსი, „ნაკლულევანად ეგო და ანით კერძოდათა რეცა საბალობელ ჰყოფეს მას

¹ კ. კეკელიძე, ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან II, 211—213.

² „ეფრემის შესახებ ბიოგრაფიული ცნობები ნაკლებად შენახულა“, ვამბობდით ჩვენ (ქართ. ლიტ. ისტორია I², 22); სხვადასხვა მოსახრებათა გზით, ჩვენ ასე გვეკონდა წარმოდგენილი მთავარი ეტაპები მისი ცხოვრებისა: აღიხარდა კონსტანტინოპოლში, სადაც მიიღო ბერძნული სასკოლო განათლება და ხედმიწვლენით შეისწავლა ბერძნული ენა. ამის შიდადგ, დაახლოვებით XI ს. სამოციანი წლების დამდეგისათვის, გადავიდა შავს მთაზე, სადაც ქართულ კოლონიაში გააჩალა თავისი სამწეოლო-სამეცნიერო მოღვაწეობა (იქვე, გვ. 227—228). ამ მოსახრებას თითქოს მხარს არ უჭერს თვით ეფრემი, რომელიც თავის „მოაჯუენებელში“ ამბობს: შავი მთის მოღვაწემ, საბა თუხარულმან „ქრისტეს მიმსგავსებულთა სახიერებითა შიტვრთა ჟამსა სიუცბისა და სიჭაბუკისა ჩემისასა და სხუათავე ქვლისძოქმეებათა თანხესეცა აჩუნა ჩემზეა, რომელ ბეოძულისაცა წიგითა კითხისა აწავლა იღუწა ჩემთვის ადგილსა შინა ჯეროვნად მომხატვლესა, რომელ არა მონასტერი წიდიისა სვეონ სკრველთ მოქმედისაა, რომლისა ბეოხებითა... ვისწავე რამდენ და რაოდენ არა შემეცნეოლად დუწლთა და წარსაგებელთა წმიდისა მის ბერის თა არნედ ფრიად უმეტესა და რაოდენ მოსწოათებისა ჩემისა“. ამის მიხედვით, თითქოს ისე გამოდის, რომ ეფრემს გაძათდებოდა იქნისა და ბერძნული ენა შეუსწავლია ამა კონსტანტინოპოლში. ამაძედ შავს მთაზე ს.ბა თუხარულის ხელძღვანელობით. რასაკვირველია, შავს მთაზე, ქართველთა წიგნი ეთოგნა ბევრი რამ შეისწავლა და შეითვისა; მაგრამ სევეოა, რომ იმ განათლება და ცოდნა რომელიც თა ქრისდა, მას ჰეძინოს კერძოდ და არა სკოლაში. გათოქმა — „ჟამსა სიუცბისა და სიჭაბუკისა ჩემისასა“, — შეიძლება ასე გაიგოს: როდესაც ეფრემმა კონსტანტინოპოლში სწავლა და მთავრა და შავს მთაზე საბას დაემოწ. ფა. ის ჯერ კიდევ ქრუსკი, ახლგ ბოდა, ყო და ამეყ დოოს, როგორც ასეთი, უცები, აუფრის მკოდნე. რასაკვირველია, ბეოძული სიმდაბლითა და კრძლულებით გაგებული უფოლ დამაჟიქობელია გაძოთქრა: იღუწა ჩემთვის „ბეოძულის ცა წიგნთა კითხვისა სწავლა“. მაგრამ ეს არ უნდა ნინნ. ვდყ იმას, რომ ბეოძული წიხის კითხვა. ანბანი, ეფრემმა საბას გან შეისწავლა; ხატქვამია ამა ბეოძულთა წიგნთა კითხვა. რამედ „წიგნთა ბერძულის კითხვისა სწავლა“. ამა გულისხმებია, რომ თითოეული საეკლესიო წიგნი ს.ხარება, სასოციქულო, დავითნი, სწინასწარ მეცყულო, რამათა ცხოვრება და ს.ვ. თავისი გაოკვეულბ წესით იკითხებოდა და მას შესწავლა სკირდებ და. ეს წესი საქართველოშიც შემოდიოდა და ცნობილი იყო.

ვიეთნიმე, კეთილისა ამის საქმისა ვერ სრულმქნელსა, არამედ ნახევართა მოქმედსა და უსრულისა საშუალ შემომღებელსა“. ბიზანტიურ მწერლობაში ამ ხარეზის აშოვსება უკისრია ზემოდანახელებულ იოანე ქსიფილინოსს (XI ს.), რომელსაც. როგორც თვითონ ამბობს, დაუმუშავებია „საკითხავები“ დანარჩენი შვიდი თვისა. ამის შესახებ ახლა აღარ ვილაპარაკებთ, რადგანაც ეს საკითხი ჩვენ მიერ უკვე დიდხანია გარკვეულა და მკითხველს შეუძლია სათანადო ნაშრომს მიმართოს¹. ქსიფილინოსის უზარმაზარი შრომა, რომელიც ბერძნულ ენაზე დღეს უკვე აღარ ჩანს, ქართულად უთარგმნიათ მეთორმეტე საუკუნეში, არის სათუქველი ვიფიქროთ², დიმიტრი მეფის დროს, პეტრიწონული სალიტერატურო სკოლის წარმოადგენლებს. ამ თარგმანს ბატონობა მოუპოვებია ჩვენში, ასე რომ თებერვალ--აგვისტოს „მეტაფრასები“ ან „საკითხავები“ ძირითადად მხოლოდ ამ თარგმანითაა წარმოდგენილი ჩვენს ძველს მწერლობაში.

დამატება I

უკანა მხიარ

მოსაპსენებელი. მცირე სჯეომნისთჳს ლოლოთებისა [და] თხრობად მიწეფთა ამათ საკითხავთა თარგმანისათა

სჯეონ მაგისტროსი და ლოლოთეტი იყო ჟამთა კეთილად-მსახურისა მეფისა ბასილისთა, რომელი იყო საყდრის-მპყრობელი ბერძენთაჲ უწინარეს კონსტანტინისსა, ძმისა² მისისა, რომლისა დღეთა ბრწყინვიდა კეთილად-მოკსენებული ესე სჯეონ ლოლოთეტი, კაცი ყოვლითა საწარმართოჲთა და გარეშითა სიბრძნითა სრულიად განსწავლული და ეგრევე შინაგანთა ამათ და ჩვენთა საეკლესიოთა წიგნთა ძუსლისა და ახლისა სჯულისათა მოსწრაჳებით წურთილი. ამ ს ყოველთა თანა და სულიერთაცა სათნოებათა მოქმედებასა შინა კეთილად გამოცდილი. რომლისათჳს კა ვედრებაჲ ფრიადი იქმნა მისსა მიმართ ყოვლისა მიერ მორწჳუნეთა ერისა, რათა, ვითარკა საღმრთოჲთა და კაცობრივითა სიბრძნითა აღსავესმან და ხედვისა და საქმისა მოღუაწემან, კელ-ყოს განშუენებით წამებასა წმიდათა მოწამეთასა და ცხორებასა წმიდათა მამათა და მღღელთ-მოქლუართასა, რომელნი იგი მაშინ, ვითარკა ჟამი მისცემდა, თბრობის საზნდ ოდენ აღიწერნეს თითოეულისა წმიდათაგანისა თანადახულომილისა ვისგანშე და არა ხოლო ლიტონობასა და სიმარტივესა შინა დაშთეს, არამედ რომელნიმე მათგანნი განირყუნესკა კაკთა მიერ ბოროტთა და მწვალებელთა, რომელთა დარკუნნი იგი სიტყუანი მათნი თანაშეჳრინეს ლიტონობასა მას თხრობისასა და ცრუჲთა მით მართალიცა შეამრდვეს და საეჳუსლ ყვეს. ვინაჲცა ყოვლად-ბრძენმან ამან მიითუალა სიტყუაჲ მაიძულებელთა მისთაჲ და გულს-მოღვინედ კელ-ყო საქმესა მას და წინადაიდვა ძუსლი იგი მოწამეთაჲ, რო-

¹ К. Кекелидзе. Иоани Ксифилии, продолжатель Симеона Метафраста (Христианский Восток, III, вып. 3).
² ამის შესახებ იხ. ჩვენი Monumenta hagiographica Georgica, გვ. XXV—XXVI.
³ ხელნაწერში — ძისა.

მელსა «კიმენ» უწოდიან, ესე იგი არს «მდებარე», და შეცვალა მეტაფრასად. პირველად შეამკო უშუპრებად სიტყვსაჲ, ხოლო არა ეკრეთ, ვითარჲთა სხვაჲ. ძალი შემოედო, არამედ იგივე ძალი პირველადწერილისა სიტყვსაჲ შეამკო და აღწერა უბრწყინვალესად. და კუალად შემკობასა თანა უშუპროსასა ილუაწა სრულიად განგდებად სიტყვსა საექუსლისაჲ და მწვალებელთა მიერ შეძინებულისაჲ. და ორნი ესე დიდნი შეპატებანი მისცნა წამებასა წმიდათასა, რამეთუ იფქლი განწმედილ ყო ღუარძლისაგან და ყოვლად-შუპნიერად შეცვალნა უშუპრებისაგან. ხოლო წმიდათა მოციქულთა ვინაჲთგან ქეშმარიტებით მოძობრობელი ცხოვრებაჲ სრულიად დაფარულ იყო და მათ წილ იკუნეულითა და სრულიად განდრეკილითა მიმოსლვისა მათისა მუწყებელითა საკიხხავებითა ეკლესიაჲ აღვსებულ იყო, ამისთჳსცა მწვალებელთა მიერ განდრეკილად აღწერილნი იგი მიმოსლვანი განყარნა და თვთ თავით თჳსით «საეკლესიოთა თბრობათაგან და ხრონოლრაფთა» მცირედ-მცირედი საკიხხავები შექმნა და მოსაკსენებელ» უწოდა. და აღირჩია ყოველივე უექუსლი და ქეშმარიტი, დაღაცათუ მცირე იყვის, ვიდრელა ცრუჲ და საექუსლი, დაღაცათუ დიდ და ვრცელ იყვის. ვინაჲცა აწ ჩუნდა არად საკმარ არს სიტყუაჲ შეწყობილებისათჳს სიტყვსა და ძალისა არავე დატევებისავე თანა არა გავრცელებისათჳს თქმულისა, კეთილად-კუმევისათჳს საქმითთა და ხედვითთა სიტყუათაჲსა და რიტორებრივთა მათ განგრძობათა და ფილოსოფოსებრივთა მათ შექმობილებათაჲსა, რამეთუ ესე ყოველი წინამდებარე არს სახილველად გონიერთა და არადსაძიებელ უგუნურთა და უსწავლელთა. ხოლო ესე საცნაურ იყავნ, ვითარმედ ყოველნივე წერილნი, მის მიერ განკარგულნი, სრულიად უცთომელ არიან და შეწყნარებულ ყოველთა მიერ ეკლესიათა, არა ხოლო სიბრძნითა და მეცნიერებითა კაცთა ბრძენთა წამებულნი, არამედ ჩუპნებითაცა და უწყებითა ღმრთისა მიერითა დამტკიცებულნი. თუ ვითარ ანუ რაბამ მითუალულ არს მის მიერ მუშაობაჲ კაცისა ამის, ამისთჳსცა ჩუნ მიზეზი ჩუპნებისაჲ და თვთ ჩუპნებაჲცა იგი აქა მოვიკსენოთ და განუცხადოთ ყოველთა.

პირველმოკსენებულჳნ დიდმან მეფემან ბასილი, რომლისა ჟამთა მეექუსისა წლისათა ესე ყოვლად-ქებული სჳმეონ გამოჩინებულ იქმნა აღმწერელად სახელოვნად, დააყენა წიგნები ამისი კითხვად ეკლესიათა შინა არა თუ სჯულისა საღმრთოჲსა ჯჳს, არაჲდ გულის-წყრომისა მიდევნებისათჳს. ხოლო მიზეზი გულის-წყრომისა მისისაჲ ესე იყო. რამეთუ იკითხვიდეს ოდესმე ეკლესიასა შინა ცხოვრებასა ნეტარისა თეოკტისტე ლეზელისასა, და ვითარცა მოვიდეს სიტყუასა მას, რომელი წერილ არს თავით კერძო საკითხავისა მის ვითარმედ:

„წარვლინებულ ვიყავ მოწმუნისა მეფისა ლეონისაგან, რომელმან ყოველი განმარჯულებულბაჲ ბერძენთა მეფობისაჲ საფლავსა თჳსსა თანაშთაჰულა“, ესმა ესე მეფესა და განრისხნა რისხვითა დაუპყრობელითა და ეგულვა ცეცხლთა დაწუვაჲ აღწერილთა სჳმეონ ლოლოთეეტისაგან. და ვიდრემდის ცოცხალ იყო იგი, დაფარულად და უჩინოდ ეპყრა წიგნები იგი და სახლებსა შინა ხოლო იკითხვიდეს მათ მეცნიერნი და ტრფიალნი შუპნიერებისა მათისანი. ხოლო შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა, რაჟამს აღესრულნეს პირველად სჳმეონ, განმკაზმველი წიგნთაჲ, და შემდგომად მისსა მეფეცა ბასილი, დამაყენებელი კით-

ხვისა მათისაჲ, იხილა ჩუენებით კაცმან ვინმე პატიოსანმან ცხოვრებისაჲსა
 სათხომან მოქალაქობითა, რომელი იყო სამეუფოსა ქალაქსა შინა განწესებულ
 საეკლესიოთა მწყობრთა თანა, რეცა ვითარმცა ხედვიდა თავსა თვხსა სამეუ-
 ფოსა პალატსა შინა; და მას შინა მყოფისა მიერ მეფისა იქმნა მოწოდებაჲ
 5 ყოველთა წინამძღუართა ეკლესიისთაჲ დიდად განთქმულთა მოძღურებითა,
 რომელთა ხედვიდა კაცი იგი და თითოეულსა თვისისა სახისაგან იცნობდა. ხოლო
 კმასა მას მოწოდებელისა მათისასა სმენით ოდენ გულის-კმა ყოფდა და ხედვიდა,
 რამეთუ პირველად ყოველთა დიდი ბასილი შეყვანებულ იქმნა და ეტვრთნეს
 ქარტანი აღწერილთა თქსთანი. და შემდგომად მისსა გრიგოლი ღმრთისმეტ-
 10 კუპლი აღწერილით წიგნებითურთ მისით და მისთანა იოანე ოქროპირი წიგნე-
 ბითურთ თვისით. და ვითარცა შეყვანებულ იქმნნეს სამნი იგი, ისმა კჳალად
 კჳაჲ, რომელი იტყოდა: „მოუწოდეთ ჩემდა სჯემონს!“ და იხილა კაცმან მან,
 რამეთუ შევიდოდა სჯემონ ლოლოთეტი და ეტვრთნეს წიგნი აღწერილთა
 თქსთაგანი. და ეგრეთ შევიდა იგი მეოთხედ შემდგომად სამთა მათ წმიდათა
 15 მამათა. და მხილველი იგი ჩუენებისაჲ მყის განჰკრთა ძილისაგან და მოუთხრა
 ჩუენებაჲ პატრიარქსა და ყოველსა სავსებასა ეკლესიისასა. ხოლო მათ ვინაჲთ-
 გან საქმეთა მიერ სარწმუნოდ აქუნდა მეტყუპლი იგი სიტყუათა მათ ჩუენები-
 სათაჲ, ირწმუნეს მისი იგი ჩუენებაჲ და გულის-კმა ყვეს, ვითარმედ არარად
 სხუად განგებულ იქმნა თვნიერ, რათა ჯეროვნად შეწყნარებულ იქმნენ აღწე-
 20 რილნი წიგნნი სჯემონის მიერ ლოლოთეტისა. და მიერთგან განჰტინნეს ყო-
 ველთა ეკლესიათა და ვიდრე მოაქამდე საზეპუროდ იკითხვების ყოველთა შინა
 საბერძნეთისა ეკლესიათა, რომლისა მიერ წმიდანი შეიმკვებიან და გულნი მორ-
 წმუნეთანი განმზიარულდებიან, სასყიდელი მუშაკობასა მის აღორძინდების და
 ზოგად ყოველთა სასყიდლის მომცემელი ღმერთი იდიდების. ესე არს მიზეზი.
 25 რომლისა მიერ ლოლოთეტი წიგნთა აღმწერელ იქმნა და დიდთა ამათ კეთილთა
 მკვდრთა საბერძნეთისათა მომატყუპბელ ექმნა.

ხოლო ჩუენ, ქართველთა, შორის მუჴლნი იგი მოწამეთანი იყვნეს, რომელნი
 იგივე აქამოდდეცა არიან. და კჳალად ამის ახლისა მოწამეთაჲსაგანცო
 ითარგმნნეს მცირედნი, ვითარ იგი არს: წმიდისა არტემისი და კრიტელთაჲ
 30 და ელევთერისი, რომელნი უთარგმნიან წმიდასა მამასა ჩუენსა დავით ტბელსა.
 და წმიდათა გიორგისი და თეოდორესი და სასწაული წმიდისა თეოდორესი
 უთარგმნია ღირსსა ნეტარებისასა გიორგის მთაწმიდელსა. ეგრეთვე სანატრელსა
 სტეფანეს სანანოხსძესა უთარგმნია საკითხავი დაუჯდომელთაჲ და ცხობებაჲ
 თეოკტიტე ლეზველისაჲ და სხუანიცა. ხოლო მოძღუარსა მას და ჩუენ ყო-
 35 ველთა მამასა ეფთჳმის ლოლოთეტის შეკაზმულთაგან კლემენტოსი ოდენ უთარ-
 გმნია და წმიდისა პროკოპისი, რამეთუ სხუათა წიგნთაგან უკალო იყო, რომელთა
 მიერ ფრიად განამდიდრა ნათესავი ჩუენი.

ამათ წმიდათა მამათა მადლითა და კადნიერად ღმრთისა ბიძართ მეოხე-
 ბითა და ლოცვითა ბერისა ჩემისა საბაჲსითა მეცა საწყალობელი და უღირსი
 40 სახისაჲ და სახელისაჲ ეფრემ, მცირე და უხდოჲ მონაზონი, ღირსმყო და არა
 გარემიმაქცია წყალობა-აურაცხელმან ღმერთმან მეოხებითა მშობელისა ღისი-
 ჴაჲთა და ყოველთა წმიდათაჲთა მოსლვად ფერკთა თანა შემოკსენებულისა

ბერისა საბა თუხარელისა¹ სულაჲს ძისათა, რომელმან ქრისტეს-მიმსგავსებულთა სახიერებითა მიტვრთა ჟამსა სიუცებისა და სიკაბუჯისა ჩემისა და სხუათავე ქველისმოქმედებათა თანა ესეცა აჩუნა ჩემზედა, რომელ ბერძულთა და წიგნთა კითხვისა სწავლაჲ იღუაწა ჩემთვის ადგილსა შინა ჯეროვანად მომზავებულსა, რომელ არს მონასტერი წმიდისა სპეონ საკვრველთმოქმედისაჲ, რომლისა მეოხებითა და ფარვითა დედისა მისისა მარაჲსითა ვისწავე რაჲმე, დაღა კათუ არა შემსგავსებულაჲ ღუაწლთა და წარსაგებელთა წილისა მის ბერისათა, არაჲდ ფრიად უმეტესი ძალისა და მოსწრაფებისა ჩემისაჲ. და მასვე ჟამსა ბრძანებითავე და წარსაგებელითა მისითა ვთარგმნენ ესე რაოდენნიმე საკითხავნი ლოლოთეტიცა მეტათრასთაგან, რომელთა შინა უკუეთუ რაჲმე იპოვების ჯეროვანი, ღმრთისაჲ არს მადლი ეგე და წმიდათა ამით შემოკსენებულთა მამათა ჩუენთაჲ და უპირატეს მათ ყოველთა ბერისა საბაჲსი, რომელი მექმნა ყოვლად ყოვლითურთ სიტყვთა და საქმითა, ლოცვითა და ბრძანებითა და კორციელისაჲცა საკმრისა ფრიად წარგებითა. ამას ყოველსა თანა და უპირატეს ყოველსა თანადადგინებითა სათნოჲსა მოწათისა მისისა და მამისა ჩემისა ეფრემ დიდისა ოშკელისაჲთა, რომელი იგი მეცნიერ იყო კითხვისა და გაგონებასა ბერძულთა და კეთილად სწავლულ ქართულთა სიტყუათა შეწყობილებასა, და ამით ორთავე ორკერძო ჰმსახურებდა და განაგებდა ნაკლულევანებასა ჩემსა. და, რათა მოკლედ ვიქუ, ყოველივე კეთილ, ღმრთისა მიერ და კაცთა მიერ ჩემზედა მომავალი, ბერისა საბაჲსი არს და სასყიდელიცა ღმრთისა მიერ მასვე აქუნდინ. ხოლო ნაკლულევანებისა და უსრულობისა მიზეზ არაჲინ არს სხუაჲ, თვნიერ უღირსებაჲ ჩემი და ტვრთი ბრალთაჲ და არასიმდაბლე გიანებისაჲ, რომელი, უკუეთუმცა იგი ხოლო ოდენ მაქუნდა, კმა იყო აღმავსებელად ყოვლისა ნაკლულევანებისა.

აწ უკუე ვევედრები სიწმიდესა თქუენსა, რომელნიცა მიემთხვენეთ წმიდასა ამას წიგნსა, ლოცუასა ჰყოფდით ბერისა საბაჲსთვს, რომელი იყო მაქმნველი და მბრძანებელი საქმისაჲ და მისთანავე ბრალთა შენდობასა უთხოვდით ეფრემს დიდსა, რომელი იყო მმართველი და გამგებელი ნაკლულევანებისაჲ. ჰე, გევედრები, ნუშცა კუცბულ არიან იგინი სასოებისაგან! რამეთუ ფრიად დაჰუანეს იგინი წიგნისა ამისთვს, რომელთა მიერ მიეცინ უფალმან პოვნად წყალობაჲ დღესა მას განკითხვისასა. ამინ!

ხოლო მე ვითარ ვიკადრო თხოვაჲ სასყიდლისაჲ, რომელსა არარაჲ მიძლვს საქმე მუშაკობისაჲ, გარნა თუ მოწლედ შეღვრდი თქუენსა სახიერებასა, რათა უსასყიდლოდ წყალობა ჰყოთ ჩემთვის და მოტევებასავე თანა ცთომილისა ითხოვოთ წარკდაჲ სასჯელსა კადნიერებისასა და კუალოდ თანაწარკდისა თანა ლოცვისსა მონიჭებად განსრულებასა ნაკლულევანებისასა. და ესე თუ ჰყოთ, მოგცეს უფალმან წყალობაჲ უჟლისა მიერ, ესე იგი არს, მამამან ძისა მიერ მომადლებითა თქუენდა სულისა წმიდისაჲთა, რათა იყვნეთ ქადაგ სამონასსა გუამთასა და ერთობასა ღმრთეებისასა. მისსა დიდებაჲ აწ და ყოველთა საუკუნეთა მიმართ უკუნისამდე. ამინ².

¹ თუხარელისა.

ხელნაწ. საქართ. მუზეუმისა A 90. გვ. 310—314. გვლათ. 4, ფ. 576—579.

BIBLIOTHECA METAPHRASTICA GEORGICA

1941 წელს ჩვენ გამოვაქვეყნეთ საძიებელი იმ აგიოგრაფიული თხზულებებისა, რომელნიც, ქართული ტერმინოლოგიით, «კიმენისა» ან წინამეტაფრასტულ, რედაქციას განეკუთვნებიან და მეთუ საუკუნეში არიან ნათარგმნი (ქართული ლიტერატურის ისტორია, I², 677—698). შედგენა ქართული აგიოგრაფიის „საძიებლისა“ ჩვენ გადაუდებელ საჭიროებად მიგვაჩნდა ყოველთვის. ამ შრომით, ვამბობდით მაშინ ჩვენ, ეს საჭიროება ნაწილობრივ დაკმაყოფილებულია: როდესაც დაიბეჭდება საძიებელი მეტაფრასტული აგიოგრაფიისა, მაშინ იგი საესებით დაკმაყოფილებული იქნება. დღეს ჩვენ საშუალება გვეძლევა წინამდებარე ნარკვევის მეორე დამატებად გამოვაქვეყნოთ Bibliotheca metaphrastica georgica, ესე იგი — საძიებელი მეტაფრასტული ქართული ნათარგმნი აგიოგრაფიისა, იმ მოტივებით, რომელიც ჩაჩვენებია პირველი, «კიმენური», რედაქციის ძეგლთა საძიებელში (იქვე, გვ. 677).

დაინტერესებულ პირთა საყურადღებოდ უნდა წინასწარ შემდეგი შევნიშნოთ: ტერმინი «მეტაფრასტული აგიოგრაფია» ამ საძიებელში ფართოდაა გაგებული. ჯერ ერთი, აქ მზე ველობაში მიღებულია არა მარტო წმიდა აგიოგრაფიული ძეგლები, — მარტილობანი და ცხორებანი, — არამედ, როგორც ამას აღვნიშნავთ აქვს ბოლანდისტების მიერ (Delehaye, Peeters) შედგენილს „საძიებლებშიც“, ჰომილეტიკურიც, ესე იგი, ამა თუ იმ დღეობასა და „წმიდანის“ სახელთან დაკავშირებული „თქუპუნნი“, „სიტყუანი“ და „შესხმანი“. ერთი სიტყვით — ენკომიები. მეორე — საძიებელში შეტანილია არა მარტო „მეტაფრასტული“ ძეგლები, ესე იგი — სვიანონ ლოლოთეტიც, იოანე ქსიფილინოსის და სხვა, ცნობილი თუ უცნობი, მეტაფრასტის მიერ დაწერილი და გადამუშავებული აგიოგრაფიული თხზულება, არამედ ისეთიც, რომელიც დაწერილია ზერძულად სვიანონ მეტაფრასტის დრომდე, ხოლო ქართულად თარგმნილია, ხშირ შემთხვევაში ორჯერაც, მეტაფრასტულ ხანაში, ესე იგი — მეთუ საუკუნის მიწუოულიდან. ეს გამართლებულია იმით, რომ ასეთი შრომები აღნიშნულ ხანაში ითარგმნება იმ ლიტერატურული მიმდინარეობის ნორმების მიხედვით. რომელსაც მეტაფრასტული მიმდინარეობა ეწოდება. ასე რომ ამა თუ იმ ავტორის ესა თუ ის აგიოგრაფიული თხზულება ქართულად ხშირად ორი თარგმანითაა შემონახული: ძველით — კიმენურით, და ახლით — მეტაფრასტულით.

ეს შრომაც იმ ხელნაწერთა მიხედვითაა შედგენილი, რომელნიც მოთავსებული არიან საბჭოთა კავშირის მუზეუმებსა და საზღვარგარეთულ სიძველეთსაცავებში. რამდენადაც უკანასკნელნი ჩვენთვის ხელმისაწვდენი არიან არაქებული კატალოგებისა და მოკლე აღწერილობათა საშუალებით. თავისთავად იგულისხმება, რომ არსებული მასალა ჩვენ მიერ მთლიანად ვერაი ამოწურული, ალბათ ზოგი რამ ჩვენ აღწილობრივს ხელნაწერებშიც კი დაგვრჩა შეუმჩნეველი, ამიტომ მომავალში, ახალი მასალების მოპოვების და ხელნაწერთა ვრცელი კატალოგების შედგენის შედეგად, ეს შრომაც შეესებას შოიბხოვს.

საძიებელში თხზულებები დალაგებულია «წმიდათა» სახელების ქრონოლოგიური ანბანის რიგზე და ნაჩვენებია: 1) დასაწყისი და დაბოლოება ამა თუ იმ თხზულებისა; 2) ხელნაწერები, თუ ყველა ჯერ, მნიშვნელოვანი მაინც, რომლებშიაც ესა თუ ის თხზულება შემონახულია; 3) მთარგმნელი თხზულებისა, თუ ის ცნობილია; 4) ქართული თარგმანის დედანი, თუ ის არსებობს, უმეტეს შემთხვევაში ასეთი სიგნატურით: BHG, რაც ნიშნავს: Bibliotheca hagiographica graeca, იგულისხმება ბოლანდისტის H. Delehaye-ს შრომა, მეორედ გამოცემული ბრიუსელში 1909 წელს, აგრეთვე — Латышев В. МАН — Menologia anonyimi byzantini, fasc. I.

საძიებელში გამოყენებულია ხელნაწერთა შემდეგი კოლექციები:

I. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმისა:

A — ყოფილი საეკლესიო მუზეუმისა.

S — ყოფილი წერაკითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების მუზეუმისა.

H — ყოფილი საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების მუზეუმისა.

Q — ახალი ფონდისა.

II. გელათ. — გელათის მონასტრისა, ჩენი, ჯერ კიდევ გამოუქვეყნებელი, აღწერილობით; ეს ხელნაწერები დღეს ქუთაისის სამხარეთმცოდნეო მუზეუმშია მოთავსებული.

III. ათონ. — ათონის ივერთა მონასტრისა, R. Blake-ის კატალოგით: Catalogue des manuscrits géorgiens de la Bibliothèque de la Laure d'Iviron au mont Athos, Paris 1932—34. აქ ჩვენ ხშირად ორმაგი № გვაქვს აღნიშნული, მაგალითად: 20/29, 2/63, 7/61; პირველი მათგანი გვიჩვენებს ბლექის კატალოგის №-ს, მეორე ა. ცაგარლისას.

IV. იერუსალი. — ჯვარის მონასტრისა პალესტინაში, რომელნიც დღეს იერუსალიმის საპატრიარქო წიგნთსაცავში არიან დაცულნი, R. Blake-ისავე კატალოგით: Catalogue des manuscrits géorgiens de la Bibliothèque patriarcale grecque à Jérusalem, Paris 1924—26.

V. სინ. — სინას მთისა, ნ. მარის კატალოგით: Описание грузинских рукописей Синайского монастыря, Ленинград, 1940.

ქვერკი იერაპოლელი, — ოქტომბრ. 22. ცხორება: მარკოზ ანტონინეს და ლევკი ვიროსს ეპყრა თვთმპყრობელობაჲ ჰრომთა მეფობისაჲ... საყდართა სუფევისათა მჯდომარესა, რომელსა შუენის ყოველი დიდებაჲ... BHG 4. S 384, 433—461; S 1276, 397—437; გელათ. 4, ფ. 534—555. სინ. 92, 208—225. იერუს. 37, 97—110.

აბიბოზ, იხ. გური.

აბრაჰამ ნეტარი, — ოქტომბერსა 29. ცხორება: კაცთა სათნოების მოყვარეთა ცხორებაჲ და მათისა მოქალაქობისა მოთხრობაჲ... საცნაურმოყფელად

უნილაგისა მის სულისა მისისა ბრწყინვალებასა... BHG 8. გელათ. 4, თ. 529—651. S 384, ფ. 496—521, S 1276, ფ. 540—574. [2.]

ადრიანე და ნატალია, მოწამ., — აგვისტ. 26. წამებაა: იქმნა მეორესა წელსა შინა ბოროტმსახურისა მქლავრისა მაქსიმიანესსა შესლვაჲ მისი ნიკომიდიელთა ქალაქსა... და ყოველფერთა საკვრველთმოქმედებათა მიერ მდიდრად შუებულნი მადლითა და კაცთმოყუარებითა, ყოვლადძლიერისა და მოწყალისა ღმრთისაჲთა, რომელსა შუენის... BHG 27. გელათ. 1, ფ. 532—550. [3.]

ავტონომოს მოწ. — სექტემბრ. 12. I წამებაა: სწორედ უშუფერებად შემირაცხიეს... BHG 198. ათონ. 20/29, ფ. 164—166, თარგმანი თეოფილესი. [4.]

II წამებაა: სწორებით უწესობას მგონიეს მე მეტყუელებაჲ უჯეოთაჲ... გამოსახვაჲ ხატისა მისისაჲ ლოცვითა თვზ მისივე წმიდისაჲთა და მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 198; გელათ. 4, ფ. 140—154. [5.]

ავქსენტი, იხ. ევსტრატი.

ათანახი აღექსანდრიელი, — იანვ. 18. 1. ცხორებაა: სხუანი უკუე სხუებრ ნეტართა კაცთა თხრობისა სახედ და საბაძველად სათნოებისა წარმოიტყოდენ... BHG 183. გელათ. 13, ფ. 211—218. A 79, 366—419. [6.]

2. სიტყუაჲ გრიგოლ ნაზიანზელისაჲ: ათანასის ზაქებელმან სათნოება ვაქო, რამეთუ იგივე არს მისთვის თქუნაჲ... BHG 186. A 109, 239—275. A 292, 106—119, იერუს. 8, 138—159, გელათ. 9, 147—171. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [7.]

ათანახია, — აპრილ. 14. ცხორებაა: წმიდათა საკსენებელსა ზიარებაჲ მცნებაჲ არს სამოციქულოჲ... საუკუნეთა კეთილთა შენთანავე ვიღირსნეთ მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 180, გელათ. 7, ფ. 224—239. [8.]

ათინოგენ მღდელმოწამე, — იელისის 17. წამებაა: მრავალ უკუე მძლავრებაჲ და დიდ დიოკლატიანე ყოვლადუსახურისა ქრისტეანეთა საძნოჲ და მოუთმენელი... და წარვიდა რომლისა მიმართ სუროდა ღმრთისა. რომელსა შუენის ყოველი დიდებაჲ... გელათ. 3, ფ. 590—597. [9.]

აითალა, იხ. აკეპსიმა.

აკაკი მელიტიონის ეპისკოპოსი, — აპრ. 16. შესხმაა: რაეამს დედანი ავთ მათ შობადთა გამომავლობასა ზედა ყოვლისავე შემასრულებელისა ბუნებისა მიერ მიიყვანნენ... პატივისსაცემლად შენდა ყოველთა პატივთა უზესთესისა და სადიდებელად ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა, რომლისა დიდებაჲ... გელათ. 7, ფ. 252—276. [10.]

აკეპსიმა, იოხებ, აითალა, მოწამ. — ნოემბ. 3. 1. წამებაა: განცოფებულ რაჲ იყო ქრისტეანეთაჲს საბურ განლაღებული იგი მეფე სპარსთაჲ... და ვიღრე სიკუდილადმდე სიმკნით მოთმინებითა სატანჯველთაჲთა შეწვენითა და მადლითა ქრისტეს... BHG 20. S 384, ფ. 553—572. იერუს. 37, ფ. 149—160. სინ. 91, ფ. 237—252. [11.]

2. წელსა მე[ოცდა]ათშვდმეტეს ღვენულებისა ქრისტეანეთასა... BHG 16—19. ათონ. 21/54, ფ. 218—237. თარგმანი ექვთიმე ათონელი. [12.]

აკვინდინოს, პილახი, ანემპოდისტოს, აფთონი, ელპიდიფორე, მოწამ. — ნოემბრ. 2. წამებაა: დალაცათუ პირველთა მათ სპარსთა ქრისტესა, ქალწული-

საგან შობილსა, თაყუანისცეს... ადგილსა, რომელსა ირინისსო ეწოდების, და ფრიადსა მადლსა მიანიჭებენ მიმაჟალთა მათდა... BHG 23. S 384, ფ. 535—555. იერუს. 37, ფ. 139—149. ათონ. 37, ფ. 7—17. სინ. 91, ფ. 225—237. თარგმანი თეოფილესი. [13.]

აკულინა, მოწამ., — იენისის 13. ლუაწლი, — ანდრია კრიტელისა: დედათა შორის პატიოსანი შუენიერებაჲ, რომლისა კსენებსა დღესასწაულობად ველირსენით დღეს... რომლისაჲ გუეყავნ ღირსყოფაჲ ჩუენ ყოველთა მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომლისა თანადაუსაბამოსა მამასა... გელათ. 3, ფ. 134—140. [14.]

ალექსანდრე, იხ. ანტონინა.

ალექსანდრე კონსტანტინოპოლელი, იხ. მიტროფანე.

ალექსანდრე ხუცესი, სიდსა შინა წამებული, მარტის 15. წამებაჲ: ავრილიანესსა ჰრომთა მეფობისა სიმტკიცის გარემორტყმულობასა და კერპთმსახურებისა მოსწრათედ შემსკუალულობასა... საკსენებელად უკუე სამარადისოდ კეთილადმძლისა აპის მოლუაწისა კეთილმსახურებისად, ხოლო სადიდებელად და საგალობელად ყოვლადმღიერისა და კეთილმოყუარისა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა... გელათ. 2, ფ. 205—215. [15.]

ალექსი, კაცი ღმრთისა, — მარტის 17. I. ცხორებაჲ: დიდ უკუე ყოველთა კაცთა შორის სახელი ალექსისი, რომელმან თავადმან ღმერთმან მისთანა მყოფისა სათნოების მწუერვალობისათჳს კაცად ღმრთისად სახელდჳა... აღიდებდეს ღმერთსა, საკუთრისა მონისა თვისისა მიერ ესევითართა საკვრეულებათა მოქმედსა, რამეთუ მას შუენის... გელათ. 2, ფ. 219—230. [16.]

II. იყო კაცი ვინმე კეთილად მორწმუნე... BHG 51. ათონ. 7/61, ფ. 109—114, იერუს. 140, ფ. 185—195. [17.]

ალფიპი მჭხვეტე, ნოემბ. 26. ცხორებაჲ: კეთილ უკუე არიან და მოწამეთაჲ ლუაწლი... და მასვე დღესა და ქამსა განთავისუფლდა ბოროტისა მისგან სულისა და სულითა მადლიერითა ჰმადლობდა ღადიდებელთა თვისთა მადიდებელსა უფალსა... BHG 64. A 90, ფ. 1—20. იერუს. 37, ფ. 235—249. სინ. 91, ფ. 259—272. S 384, გვ. 873—888 (აქ ხსენება დადებულია 27 ნოემბ.). [18.]

ალფეოხ, ფილადელფიოხ და კვრინოხ, მოწამენი, — მაისის 10. წამებაჲ: უფლისა და ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა... BHG 57, ათონ. 7/61, ფ. 160—228. A 129, 280—315. თარგმანი ექვთიმე ათონელისა. [19.]

ამბაკუმ წინასწარმეტყუელი, დეკემბ. 2. სიტყუაჲ, რომელი იხილა ამბაკუმ წინასწარმეტყუელმან... მაღალთა ზედა აღმიყვანა მე ძლევად გალობითა მისითა (თავი I, 1—III, 19). გელათ. № 5, ფ. 1—3. [20.]

ამბროსი მელიოლანელი, — დეკემბრ. 7. I. ცხორებაჲ: უალენტინოს შემდგომად იობიანოჲს მიცვალებისა მიითუალა სკიპტრაჲ მეფობისაჲ... და მისთა მისაგებელთა და გვრგვნთა მიმთხუევად მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 60. გელათ. 5, ფ. 107—118. ათონ. 2/63, 62—68. A 217, 31—63. თარგმანი თეოფილესი. [21.]

II: შემდგომად აღსრულებისა ივბიმიანოს ბერძენთა მეფისა მოილო ჭყუირობი მეფობისაჲ უვალენტინიანე... და მისთავე მისაგებელთა და გვრგვნთა

მიმთხუეულ ვართ მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა... BHG 69
A 90, ფ. 111—196. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [28.]

ამოს წინახწარმეტყველი, — იენისის 15. მიზეზი — თეოდორიტე ტვრე-
ლისა: დამბადებელი მხოლოდ გულთა ჩუენთაჲ და თანშემავალი ყოველთა მი-
მართ საქმეთა ჩუენთაჲ, ვითარ იტყვს საღმრთოჲ წერილი, მეცნიერი იწლის
გულისაჲ... არაოჲ სატკივარისა მოღებაჲ, ხოლო მიმთხუევაჲ აღთქემულთა
კეთილთაჲ მადლითა მაცხოვრისა ქრისტესითა, რომლისა თანა მამასა... BHG 71.
გელათ. 3, ფ. 157—175. [28.]

ამფილოქე იკონიელი, ნოემბ. 23. ცხორებაჲ: და რაჲღა ვინ კეთილთაგანი
მისცეს თბრობაჲ... სადა იგი მოავალნი სასწაულნი იქმნეს მისგან... BHG 72;
S 384, გვ. 763—771. იერუს. 37, ფ. 231—238, სინ. 91, ფ. 252—59, S 382,
ფ. 2—11. A 511. [24.]

ამფილოქოს დუკი, იხ. ფილიტოს.

ანა, დედა მარიამ ქალწულისა, — დეკემბრ. 9, იელის. 25. I. საკითხავი
ეპიტანე კვპრელისა: რაჲ არს საიდუქლოჲ ესე ახალი და დიდებული, ღმრთისა
ქუეყნად გარდამოსლვაჲ... პი ველისა მისგან ცოომისა და აღმიყვანნა ზეცისა
დიდებასა, რომლისა თანა მამასა შუენის დიდებაჲ... გელათ. 5, ფ. 123—130,
A 167, ფ. 15—18, S 1276, ფ. 111—127; თარგმანი თეოფილესი (S 1276-ში
ექვთიმეს მიეწეუბა). [25.]

II. ნათესავთმეყუეულება და დაძინება მისი: ვინაჲთგან ყოველთა ღმრთისა
სათნოთა და საყუარელთა და მისგან პატივცემულთა ცხორებისა აღწერაჲ და
კსენეიასა მიცემაჲ თანად სათანადოცა არს... ღიოს მყვენინ ჩვენ ყოველნი საუ-
კუნესა სიხარულსა და სასუფეველსა მისა, რაძეთუ მას შუენის... გელათ. 3,
ფ. 688—689. [26.]

ანანია მოციქული, — ოქტომბერსა 1. მოსაკაენებელი: რომელსა იგი ეპყრა
სიბორგილე კერპთა საცთურისაჲ... და დამასკოსა შინა მამულსა მას სამკვდრე-
ბელსა მისა დადგის სადიდებელსა მამისა... Conf. BHG 76. გელათ. 4,
ფ. 352—354. S 384, გვ. 253—262, A 382, ფ. 217—218. იერუს. 37,
ფ. 37—39. [27.]

ანასტასი სპარსი, მოწამ. — იანვრ. 22. წამებაჲ: დიდ რაჲ ქალაქი იერუს-
სალემი სპარსთა მეფისაგან წაოიტყუენვა... BHG 8. A 79, 638—677. [28.]

ანასტასი, იხ. მაქინე.

ანასტასია, მოწამ. — დეკემბრ. 21. I. წამებაჲ: ანასტასია, სიკეთე იგი
დედათაჲ, აღმოსცნა დიდებულსა პრომსა შინა... სიმრთე ედ სულისა, საკურ-
ნებელად კორცთა, სადიდებელად მამისა და ძისა... BHG 82. გელათ. 5,
ფ. 355—373. ათონ. 2, 63. ფ. 177—180. [29.]

II. შესხმა, იოანე დამასკელისა: სიტყუაჲ უკუე ესე რაბამ რაჲმე მცირე
და უძლურ, ხოლო მიზეზი სიტყვსაჲ ვითარ დიდ და ზეშთა ქმნულ ჩუენისა
ამის ქრემთრევისა სურვილსა... სინებისაგან ნათლისა და ერთობითისა ძალისა
და მოქმედებისა მამისა და ძისა... გელათ. 5, ფ. 373—382. თარგმანი ეფრემ
მცირისა. [30.]

ანახტახია შრომაელი, მოწამ. — ოქტომბრ. 28. წამება: მრჩობლნი ახას-
ტასიანი უწყის ჩუნდა უწყებად სიტყუამან... ბრწყინვალედ და პატრიარქის-
მოყუარებით დასხნეს სადიდებელად ღმრთისა მამისა... BHG 77. გელათ. 4,
ფ. 621—629, S 1276, ფ. 523—540. [31.]

ანდრეა კრისელი, მოწამ. — ოქტომბრ. 19. წამება: მრავალ არს სიბო-
როტე ეშმაკისაჲ ქრისტეს მოწამეთა მიმართ... და მდიდრად აღმოივსებენ
ნიქთა კურნებისათა მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 112. გელათ. 4,
ფ. 466—475, S 384, გვ. 419—433, S 1276, ფ. 260—277. [32.]

ანდრეა კრიტიელი, — ივლისის 4. ცხობება: უკუეთუ სამართალ სხვსა
ვისჲე წიდათა და ნეტართა კაცთაგანისა ყოვლადბრძნისაჲ კრიტიისა მწყემს-
თაჲრისა ანდრეას საკუთარ სიტყუათა მიერი ქებაჲ... ვინაჲთგან აღიდა
თვისი მსახური ღმერთმან, რომელსა შეუენის... Conf. BHG 113, გელათ. 3,
ფ. 366—374. [33.]

ანდრეა და ვიპატი აღმსარებელნი, — აპრილ. 21. მოსაკსენებელი: დიდ
უკუე კაცთა მიერცა საქებელად და ღმრთისა მიერ კეთილსათნო საყოფლად...
ხოლო გულვებად საუკუნესა სამეფოჲსა ცათაჲსა ზიარქმნაჲ მადლითა და კაცთ-
მოყუარებითა უფლისა ჩუნისა... გელათ. 7, ფ. 298—308. [34.]

ანდრეა, იოანე და ანტონინე, აფრიკელნი მოწამენი. — აპრილ. 15. წამე-
ბაჲ: არა უკუე მხოლოდ დასაბაიობამან ჟამთამან გამოაჩინა კაცთა ახოვნე-
ბაჲ... და საფლავსა წარსცნეს სადიდებელად მამისა და ძისა... გელათ. 7,
ფ. 239—252. [35.]

ანდრეა ხტრატილატი, აგვისტ. 19. წამება: მეფობდა რაჲ ყოვლადუსა-
ხური მაქსიმიანე, იქმნა ოდესჲე სპარსთაგან მარბევლობაჲ რომაულთა სოფელთა
და ქალაქთაჲ... და ყოფადთა საუწყებელად აწსა ამას მოსაკსენებელსა შინა
მოწულილებით შთაეწერენით დიდებად მამისა და ძისა... გელათ. 1, ფ. 489—
497. Conf. BHG 118. [36.]

ანდრონიკე, იხ. ტარახოს.

ანემპოლიხტოს, იხ. აკვინდინოს.

ანთიმოს ნიკომიდიელი ეპისკოპ. მოწ. — სექტემბ. 3. I. წამება: ვინ
არა იცნობს ნიკომიდიას... BHG 135; ათონის 20/29, ფ. 25—29. თარგმანი
თეოფილესი. [37.]

II. წამება: ვინ არა უწყის ნიკომიდიას რაბაში სიდიდითა და შენებულე-
ბითა... მასვე აღსასრულისა ადგილსა ყოვლათა შეუნიერებითა დაღვეს და ად-
ღებდეს... BHG 135. გელათ. 4, ფ. 33—38. [38.]

ანიკიტოს, იხ. ფოტი.

ანტიოხოს, მოწამე, — ივლისის 16. წამება: არა უკნინესთაგანი არს
ქრისტეს მოწამეთა შორის ანტიოხოს, არამედ უფროდსლა უპირატესთა და
უსაჩინოესთაგანი... ნებისა მისისა აქა აღმასრულებელთა სწორებით მერმეთა
ნიქთა უშურველად და უხუად მიჰმადლებს, მისა დიდებაჲ... გელათ. 3,
ფ. 573—590. [39.]

ანტიპა პერლამელი, მოწამ., — აპრილ. 11. წამება: ქალაქი არს ასიისაჲ
პერლამოჲცა არაუჩინოჲ... და უოხქნოთა კეთილთა მიმთაუევაჲ მადლითა

და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა... გელათ. 7: უ. 199—206. [40.]

ანტონი დიდი ევგებელი, — იანერ. 17. ცხორებაჲ, ათანასე ალექსანდრიელისა: კეთილი თანამარაოლებაჲ აჩუენეთ თქუენ ეგვიპტისა მონაზონთა მიმართ გინა თუ შესწორებად ანუ წარმატებადცა მათ... BHG 140. A 79, ფ. 268—365, A 689, ფ. 178—301, გელათ. 13, ფ. 167—211. თარგმანი ექვთიმე ათონელისა. [41.]

ანტონინა და ალექსანდრე, მოწამ., — იენის. 9. წამებაჲ: დედაკაცისა სიმკნესა მკვრეველმან სოლომონ ვითარ მრავალთა ზედა სამცხორებლოთაგან წარძართებათი შეკრიბა მისთვისი შესხმაჲ... მმადლობელნი ესევეითართა განმგებელისა ქრისტეს ქეშარიტისა ღმრთისანი, რამეთუ მას შუენის ყოველი დიდებაჲ... გელათ. 3, ფ. 91—98. [42.]

ანტონინე, იხ. ანჯრეა.

აპოლონ, იხ. თეოდოსო.

აპფია, იხ. არქიპო.

არეთა და მისიანანი, მოწამ. — ოქტომბრ. 24. წამებაჲ: წელიწადი საღმრეთო დაღვრებაჲ კეთილადმსახურისა იუსტინე პროძთა სამთავროსა სკიპტრის-მპყრი ბელისა... ესრეთ ილუქა და ესევეითართა ცხორებითა აღესრულა ქრისტეს იესუმს მიერ... BHG 167. გელათ. 4, ფ. 564—585. S 1276, ფ. 455—498, იერუს. 18, ფ. 153—167, იერუს. 37, ფ. 116—124, სინ. 91, ფ. 54—72. [43.]

არკადი, იხ. ქსენოფონე.

არტემი, მოწამ. — ოქტონბერ. 20. წამებაჲ: შემდგომად უფლისა და მაცხოვრისა ჩუენისა ზეცად ამაღლებისა... დაცვად ვითარცა საუნჯე დაუღვენელი სადიდებელად ქრისტეს ქეშარიტისა ღმრთისა ჩუენისა... BHG 172. გელათ. 4, ფ. 485—510. S 1276, ფ. 296—348. სინ. 91, ფ. 33—54. იერუს. 37, ფ. 79—97, იერუს. 18, 186—25. [44.]

არტემი მოწამე, — ნოემბ. 20. წამებაჲ: შემდგომად უფლისა და მაცხოვრისა ჩუენისა ზეცად ამაღლებისა... BHG 172. იერუს. 18, ფ. 186—215. [45.]

არტემონი, მოწამ., — აპრილ. 17. წამებაჲ: მრავალნი უკუე სხუანიცა დღემრავალმან ბოროტმსახურისა დიოკლიტიანეს მეფობამან მოწამედ ქრისტესად და გვრგვინოსნად გამოაჩინნა... ყოვლადსამღდელომან ამან მოღუაწემან პოფასულისა შევედრებელმან ღმრთისამან, რომელსა შუენის ყოველი დიდებაჲ... გელათ. 7, ფ. 276—280. [46.]

არქიპო, ფილიმონ და აპფია მოციქულნი, თებერვ. 20. წამებაჲ: აწლა დიდისა კეთილმსახურებისა ქადაგისა, ვიტუჲ პავლე ბოძნისა სახარებასა ქრისტესა კნინდა ყოვლისა მკვდროანისა მიმთხოობელობასა... მადლისა ბრწყინვალეებისა ყოვლისა მაშუებელისა სახარულევანისა წილბუდომისა და მეფობისა ღმრთისა კეთილადმიმთხუევისა, რამეთუ მას შუენის... გელათ. 1, ფ. 85—86. Латышев В. МАВ. I, 118—119. [47.]

ახკლიპიოდოტი, იხ. მაქსიმე.

ახტიოხ მღვდელმთავრე, — აპრილ. 9. წამება: აწლა მეფისა ტრაფანტის სპარსთამიმართისა ბოძოლისა კეთილბედნიერად წარმართებასა და აღსაღებულებასა... მუნათა კეთილთა ღმრთისათა მომადლებითა ღმრთისადათა მიმთხუევა, სადიდებელად მაშისა... გელათ. 7, ფ. 187—199. [48.]

აფთონი, იხ. აკეინდინოს.

აფრიკანოხ, იხ. ტერენტოს.

ალათოდოროხ, იხ. ეფრემი.

ალათონ, იხ. ალაპი.

ალათონიკოხ, მოწამე, აგვისტ. 22. წამება: მეფობასა მაქსიმიანე ბოროტ-მსახურისა და მრჩობლეშბაკეულისა ქრისტეანეთა დევნულებაჲ მძიმე და მიმდემი ყოველსა ქალაქსა და სოფელსა ზედა აღადგინა... და მის შიერ კელპყრობილთათჳს და მიყვანებულთა ქრისტეს ღმრთისა თჳსისა ურცხუენელისა წამებისა შიერ, რამეთუ ძას შუენის ყოველი დიდებაჲ... Conf. BHG 41. გელათ. 1, ფ. 515—526. [49.]

ალათოპოდოხ, იხ. თეოდულე.

ალაპი, ირინი, ქიონია, კახხია, ფილიპპა, ევტაკია, ალათონ, მოწამენი, აპრილ. 5. წამება: აპა დედანიცა მოლუაწებისა სტადიონად შემოვლენ და წამებისა გზგვნთა მკნეცნობაობით მიიტაცებენ... და ცეცხლისა მიერი აღსასრული მიითუალეს მითვე მადლობითა და მოსავობითა ღმრთისა მიმართითა, მისსა დიდებაჲ და სიმტკიცე... გელათ. 7, ფ. 60—66. [50.]

ალაპი, იხ. ექსტათი.

ალაპი, იხ. ვასნა.

ალაპი, იხ. სოფია

ალაპიტო სინაელი, თებერვ. 1. ცხორება: არა ეგრეთ უწყი სხუათა-განზან რიამელმ.ნ.ე სათნოების მოყუარეთა შექნაჲ გემოჲსა და სიყუარულისაჲ... ს ღმრთოთა სამოთხთათა შუებაჲ, ყოველია მართალთა თანა აღრაცხებაჲ და სასუფეველისა ღმრთისა მიღებაჲ, რამეთუ ქრისტესა ღმრთისა ჩუენსა შუენის... BHG 35. გელათ. 1, ფ. 67—77. [51.]

ტაბილა, ეპ. ანტიოქიისა, მოწ — სექტემბ. 4. I. წამება: ნუმერიანოს უკლე მალაგრმან... BHG 26. აკონ. 20/29, ფ. 27—33, თარგმანი თეოდოლესი. [52.]

I წამება: ნომერი ნოსის ბერძნთა მეფობისა მამათა თჳსთაგან მიმღებელობასა... და აღდიდებულე ღლუაწლისა და დებელსა თჳსსა, რამეთუ მისსა შუენის BHG 206. გელათ. 4, ფ. 38—45; იეო. 18, ფ. 83—91. [53.]

ბარაქისიოხ, იხ. იონა.

ბარბარა, მოწამე — დეკემბ. 4. I. წამება: მაქსიმიანე ბოროტად მსახურისა მეფისა საცთურისათჳს კეპთასა მოავლისა მოწაფებისა შემოღებასა... ღმრთისმყოფაჲთა კაცთა მრავალსატოფილოთ საშუებელად სადიდებელად ქრისტეს, ქემშაიტიისა ღმრთისა... BHG 216. გელათ. 5, ფ. 6—11. [54.]

II: სულთა და გონებათასაცა უსხულოობით.. A 128, გვ. 483—500, A 339. [55.]

ბართლომეონ მოციქული, იენისის 11. მოსაკსენებელი: დიდი და საჩინოა შესხმა და ზოგად ყოველთა მორწმუნეთაგან ღმრთისმსახურთა და დიდთა მოციქულთად არს ღირსყოფად მათი... და გულთა მარადის საკსენებელად მიმოდება სადიდებელად სამებასა შორის ცნობილისა ერთისა ღმრთეებისად, აწ და მარადის... გელათ. 3, ფ. 102—106. [56.]

ბარნაბა მოციქული, იენისის 11. მოსაკსენებელი: დიდისა ქრისტეს მოციქულისა ბარნაბა სახელდებულისა და გარდასახელებულისა ძლითნი ცხად ყურეს უკუე მისთაცა თანამოწაფეთა... ღმრთივბრძინთა მოციქულთა თვსთა მადიდებელისა და მათ მიერ დიდებულისა აწ და მარადის... გელათ. 3, ფ. 107—120. [57.]

ბასილი [ანკურელი] მღვდელმთწამე, იენისის 28. ღუაწლი: იყო ესე ბასილი შემკობრებელ ყოვლისა კაცისა ქრისტესმიმართისა კეშმარტისა სარწმუნოებისა და მომაქცეველ საეშბაკოასა გზისაგან... ხოლო აღესრულა ნეტარი ბასილი აღსაარებასა შინა წამებისასა თთუესა იენისსა ოცდარვასა. წამებაჲ სიმტკიცე არს ჩუენ ყოველთა მრწმუნებელთაჲ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს მიმართ, რომლისა დიდებაჲ... BHG 242. გელათ. 3, ფ. 299—305. [58.]

ბასილი ახალი, მარტის 26. ცხობრებაჲ, გრიგოლისა: მიუწდომელმან ღმერთმან კაცთა ნათესავის ძიერ და ყოვლადსახიერმან და კაცთმოყუარემან მაცხოვარმან ჩუენმან... Confer. BHG 2:3. A 617, 279. [59.]

ბასილი კესარიელი, იანერ. 1. I. ცხობრება: საყუარელნო, არა შეუგვენებელ იყო მკმუნვარებაჲ... BHG 247 (ანფილოქე იკონიელისა). იერუსალ. 36, 193—212. იერუს. 120. 175—189. [60.]

II. შესხმა ეფრემ ასურისა: საყუარელნო, მოყუენით ყურნი, თხრობაჲ მნებაჲს კეთილისა თხრობისაჲ... და შინ ახლად გაჩუენა სულმან წმირდამან, რომელსა დ დებაჲ... BHG 246. A 93, 375—394, გელათ. 8, 907—922. [61.]

III. შესხმა გრიგოლ ნოსელისა: ერთი უკუე არს სახე ჩუენისაჲცა ამის სიტყუსა... A 304. 38—57, A 128, 264—284. [62.]

IV. გრიგოლ ნაზიანზელისა: ეგოლობოდა სადმე მარადის მრავალმიზეზთჲ სიტყუათასა წინ დ მდიბელსა დიდსა ბასრის. რათა იპარიფობოდაცა ჩემთა სიტყუათა იერ... BHG 245. A 16 280—309, A 109, 19—137, A 292, 16—54, იერუს. 8. 17—84. თაგმანი ეფრემ მცირისა. [63.]

V. ნიკიტა - დ ეო პაფლაგონელისა: ეჰა ქრისტეს მოყუარეო და მსახურო და მოწაო მიო ერთგულო ვასიო... A 292, 54—56. A 102, 139—142, A 16, 309—311. გელათ 9, 88—97. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [64.]

ბაქოხ, იბ. სერაი.

ბლახი ხედასტიელი, პოწამ., — თებრვ. 11. წამებაჲ: დიდმან ამან დიდებულმან... ათონ. 7/61, ფ. 20—26. [65.]

გაინოხ, იბ. ევსტოქიოს.

გერფახი, იბ. ნაზარი

გიორგი, დიდი მოწამე, — აპრილ. 7. 23. I. მოლუ წება თა შესხმა, ნიკიტა პაფლ ღონელი. ა: სანატრელმ ჩ უკუე და საღმრთომან გალო ბიამეტყუელმან

დავით, გონებითა ღმერთშემოსილ ქმნილმან... შეგუწირენ შესაწირავად შეწყნარებულად ქრისტესა, რომელსა შუენის ყოველი დიდებაჲ, პატივი და თავუფანსცემაჲ... გელათ. 7, ფ. 168—182. [66.]

II. წამებაჲ: დიოკლიტიანე, ჰრომთა თვთმპყრობელი, უღირსებით მიმხუმელი სკიპტრათაჲ... მარჯუენით ქრისტეს მდგომარეობასა მიმცამთხუეულ ვართ და ჩუენცა თვთ მის ქრისტეს უფლისა ჩუენისა მიერ, რომელსა შუენის... BHG 676. გელათ. 7, ფ. 320—340. თარგმანი გიორგი ათონელისა. [67.]

III: ოდეს იგი კერპთმსახურებისა წყვიდადსა მოეცვა სოფელი... BHG 677. A 50, ათონ. 79/72, ფ. 98—128. თარგმანი ექვთიმე ათონელისა [„აღწერილი სვებონ ლოლოთეცის მიერ, რომელი იკითხებრს საბერძნეთისა უბრაველესთა ეკლესიათა შინა, რამეთუ სიღრმისათვის იხუმევენ ამას“]. [68.]

IV. შესხმა ანდრია იერუსალიმელისა: მარადის უკლე ბრწყინვალე და ყოვლადსაქებელ წმიდათა მოწამეთა საკსენებელნი... და ჟამსა შინა ქირისასა მაცხოვრებლობითი ძალი სხვსა არა არს თვნიერ მის მხოლოდსა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა... BHG 681. გელათ. 7, ფ. 340—361. ათონ. 32/49, ფ. 265—280. თარგმანი ექვთიმე ათონელისა. [69.]

გრიგოლი დიდი პართელი, ხომშითარა, — სექტემბ. 30. I. ცხორებაჲ: რაქამს იგი სპარსთა მთავრობაჲ... BHG 713. ათონ. 20/29, ფ. 70—74. თარგმანი თეოფილესი. [70.]

II: რაქამს იგი მეფობაჲ სპარსთაჲ პართთად მიიცვალა... BHG 713; გელათ. 4, ფ. 321—351, S 384, გვ. 213—257. [71.]

ლ. მელიქსეთ-ბეგი, ცხორებაჲ გრიგოლ პართელისაჲ, Monumenta Georgica, Scriptorum ecclesiasticorum № 2, თბილისი 1920.

გრიგოლ ხაკვირველთმოქმედი, — ნოემბრ. 17. ცხორებაჲ, გრიგოლ ნოსელის მიერ: 1. ერთი უკლე არს სახე ჩუენისაჲ ამის სიტყვსაჲ და აწ ქმნილსა ამის შესაკრებელისაჲ... რაქამს ქეშმარიტებით თქმულნი რუჟილუჩინდენ დიდებულებისათვის საქმეთაჲსა, ხოლო ღმერთსა ჩუენსა დიდებაჲ... BHG 715. S 334, გვ. 682—728, A 382, ფ. 224—240, იერუს. 37, ფ. 198—223. A 128. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [72.]

2. პირი უკლე და სწრაფაჲ ერთი არს ჩუენისა ამის სიტყვსა და აწ ქმნილსა ამის შესაკრებელისა, რამეთუ დიდი გრიგოლი წინამდებარე... (იგავე, რაც 1). BHG 715. A 55, 58—73. თარგმანი გიორგი მთაწმიდელისა. [73.]

გრიგოლ ღვთისმეტყუელი, — იანვრ. 25. I. ცხორებაჲ: თანად კდილი... Conf. BHG 723. A 79, 769—827. [74.]

II. შესხმა, სოფრონ იერუსალიმელისა: საყვრი დიდი და ზეცისაჲ ღმრთისმეტყუელებისათა ქუხს ქადაგებათა, ზეცით ჩუენდა მოიწია დღეს... S 1276, ფ. 213—230, იერუს. 13, ფ. 249—277. თარგმანი ეფრემ მცხრისა. [75.]

III. შესხმა გრიგოლ ხუცისა: მომიწოდს ჩუენ, ძმანო, სულიერსა მას ტაბლასა გრიგოლი, დიდი იგი ღმრთისმეტყუელებისა ნესტუ... BHG 723. A 1, 2—24, A 90, 550—584. A 1103, 131—137. თარგმანი ექვთიმე ათონელისა. [76.]

გური, ხამონა და აბიზოხ, მოწამ. — ნოემბრ. 15. 1. წამებაჲ: წელსა აღექ-
სანდრე მაკედონელისა მეფობითგან მეექუსასესა და დეოკლიტიანეს ჰრომთა სკიპ-
ტრისა მპყრობელობასა მეცხრესა... რამეთუ მიეგო მისაგებელი ამპარტავანსა...
BHG 736. S 384, გვ. 658—679, თარგმანი ირსენის [იყალბოქლისი]. [77.

2. აღექსანდრე მაკედონელისა მთავრობისაგან მეექუსასესა წელსა, ხოლო
მეცხრესა დეოკლიტიანესა... BHG 736. A 128. [78.

ღავით თესალონიკელი, იენის. 26. ცხორებაჲ: არარაჲ ესრეთ სარგებელ
და კაცობრივთა სულთა ცხოვნებისა მიხუბ, ვითარ ღმრთის სათნოთა ცხორე-
ვათა მოთხრობაჲ... რამეთუ ღირსისა მის ძალი და საღმრთოჲ მადლი მათ მიერ
აღასრულებდა ზესთ-ბუნებისათა და უცხო-დიდებულთა სადიდებელად ქრისტეს
ღმრთისა ჩუენისა, რომელსა შეუენის... გელათ. 3, ფ. 282—292. [79.

დაღმატი, იხ. ისაკი.

დამიანე, იხ. კოზმან.

დანიელ მეხვეტე, — დეკემბრ. 11. ცხორებაჲ: ვითარ იგი ქველთა შორის
რაქამს ვინმე ბრძოლათა და ღუაწლთა და ძლევათათვს წარმოიტყოდის...
ჩუენცა თანაზიარ ყოფად განმზადებულ მყოფს მადლითა და კაცთმოყუარებითა...
BHG 490. გელათ. 5, ფ. 169—206. [80.

დანიელ წინახწარმეტყუელი და მისთანა სამნი ყრმანი, დეკემ. 17. I. მოსა-
კსენებელი: აწ ნაბუქოდონოსორ, მეფემან ასურთამან, იერუსალემი ბრძოლითა
გამოიღო... და არცა ჩუენგან განშორებულ არს შეწევნითა და კელისაპყრო-
ბითა სადიდებელად... BHG 485. გელათ. 5, ფ. 296—313. ათონ. 2/63,
ფ. 145—156. [81.

II. სიტყუა სამთა ყრმათათვს იოანე ოქროპირისა: ჰხედავთა, რაოდენთა
კეთილთა ღირსპყენა, რაოდენნი ნიჭნი შოგუანიქნა... და მერმესა მას საუკუნესა
მიუთხრობელთა მათ მიემთხვოს კეთილთა... A 90, ფ. 222—255. [82.

დარია, იხ. ხრესანთო.

დიდუმოხ, იხ. თეოდორა.

დიმიტრი თესალონიკელი, მოწამ., — ოქტომბ. 26. წამებაჲ: აქუნდა რაჲ
სკიპტრაჲ ბერძენთა მეფობისაჲ მაქსიმიანე ჰერკულსა... და დლითი დღე იქმნე-
ბიან მათ მიერ' სასწაულთა სიმრავლენი მადლითა და კაცთმოყუარებითა...
BHG 498. გელათ. 4, ფ. 593—602, S 384, გვ. 477—488 (თავი აკლია),
S 1276, ფ. 273—293, იერუს. 37, ფ. 123—131, იერუს. 39, 260—277,
თარგმანი ეფრემ მცირისა. [83.

დიომიდე, მოწამ. — აგვისტ. 16. წამებაჲ: და ყოველთა უკუე ქრისტეს-
წამებულთა სახე მოღუაწებისაჲ კსენებისა და ქებისა არს ღირს... და მათისა
შეწევნისა და კელისაპყრობისა მომხდელთა, მადლითა და კაცთმოყუარებითა
ყოვლადძლიერისა ღმრთისა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა შორის
პატივცემულისა და თაყუანისცემულისაჲთა, მისა დიდებაჲ... გელათ. 1,
ფ. 452—457. [84.

დიონისე არიომაგელი, — ოქტომბრ. 3. წამებაჲ: ძუელსა მას შინა პარ-
ველსახით და აჩრდილით იყო ქეშმარიტებაჲ სარწმუნოებისაჲ... და მას შინა

მიცვალნენს პატიოსანნი იგი ნაწილნი მათნი სადიდებელად... BHG 555. გელათ. 4, ფ. 366—373, S 384, გვ. 295—309, A 382, ფ. 112—117, *ქართული* ფ. 40—46. [85.]

დოხო, — ივლისის 19. ცხორება: სათნოებიათა და ღმრთისმოყუარეთა კაცთა არა ხოლო ხილვად და ზრახვად სარგებელ და ტრფიალთა კეთილისათა და სასწრაფო... და ამათნი მსმენელნი ყოველნი აღიღებდეს ღმერთისა, რომლისა ოხათა მიერ ჩუენცა ყოველთა გუცავსმცა უფალი, რაწეთუ კურთხეულ არს... გელათ. 3, ფ. 613—633. [86.]

დომეტი, მოწამე, — აგვისტ. 7. ცხორება და ლუაწლი: იყო ვინმე კაცი სოფელსა შინა ასურთა, ესე იგი არს სპარსთასა, მფობასა კეოილმასხურისა დიდისა კონსტანტინესსა სახელით ავეაროს... და შემდგომად სიკოდილისა უელვარესად გიმობრწყინებულისა მრავალთა საცხოვნებელად და სარგებელად ქრისტეს იესუმს მიერ, უფლისა ჩუენისა... გელათ. 1, ფ. 325—338. [87.]

დომნა, იხ. ინდი.

დორიშენდო, იხ. ტროფიშე.

დოროთე ტვრელი, მოწამე, — ივნის. 6. წამება: მრავლითკერძო ჩუენდა, უფლისა საყუარელნო მსმენელნო, დიდისა და დიდებულისა მღვდელმოწამისა დოროთეოსს შესხმად... მამისაგან ნათელთაჲსა კეთილის მნებებელთა კაცთა სულეზსა ზედა, რომლისა ჩუენცა დიდება და მადლობაჲ... გელათ. 3, ფ. 67—70. [88.]

დულა მოწამე, ივნისის 15. წამება: პირველთა მათ ეამთა შინა კერძთ-მბორგელობაჲ რაჲ მპყრობელობდა და ყოვლითკერძონი მთავარნი ქრისტეანეთა დევნულებისაჲ უმეტესად უცალოებდეს... და კეთილშუენიერად წარმკარაგნელთი პატიოსნად დაფლვასა მისცეს, მადიდებელთა ღმრთისა, საძებისა შორის პატრი-სტემულისა და თაყვანისცემულისათა, მისა დიდებაჲ... Conf. BHG 567. გელათ. 3, ფ. 152—157. [89.]

ქენატე ღმერთშემოსილი, — დეკემბრ. 20. 1. წამება: აწლა ტრაიანეს ჰრომთა მეფობისა სიკვდილისა მიმღებელობასა ეპისკოპოს ანტიოქელთა იკლუქიის იგნატო იყო... და მოლუაწებაჲ ცხორებისა განწმედირისა მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 815. გელათ. 5, ფ. 336—346. ათონ. 2/63, ფ. 168—174. [90.]

2. შესხმა იოანე ოქროპირისა ნაწილთა გარდმოსვენებაზე: მრავალლონი-ერნი და პატრივმოყუარენი. . BHG 816. A 79, 90^o - 928. [91.]

ევგენი და მაკარი, ანტიოქიის ხუცისნი, ივლისის 28. ცხორება: ესე უკუე წმიდანი და დიდებულნი ქრისტეს მოწამენი ევგენი და მაკარი მიიყვანეს რაჲ პირისპირ ივლი ნე განდგომილისა, ამხილეს რისი ღმრთოებდა და წარუ-ფლობაჲ .. და მუნ მყოფთა პატიოსნებთ დაქარხნეს მწიდანნი ნაწილნი მისნი სადიდებელად მდიდრელებისა მ მისა ქრისტეს ღმრთისა, რამეთუ მას შუენის... გელათ. 3 ფ. 743—744. [92.]

ევგენი, იხ. ეფუე.

ევგენი, იხ. ევ ტრატი.

ევგენია, მოწამე, — დეკემბ. 24. წამება: კომმოლისა შემდგომად მარკოზ მამისა მისისა პრომაელებისა სკიპტრისა მქონებლობასა... არამედ დუქსრედეზ ბელისა სიხარულისა ცა ზიარჰყოფენ, რომლისა გუეყავნ ჩუენ ყოველთა ღირსყოფა, მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 608. გელათ. 5, ფ. 395—412. ათონ. 2/63, ფ. 192—206, გელათ. 6, ფ. 2—8. თარგმანი არსენის [იყალთრელისა]. [98.]

ევგრაფოზ, იხ. მენა.

ევდოკია სამარიტელი, — მარტის 1. ცხორება: ჰგავს დიდი და საკვრველი მოციქული პავლე სანატოელისა ევდუკიას ძლითა, რომელი იგი არს აწისა სიტყუსა წინამდებარე ძუელადვე გულიაკმის მყოფელად... და ყოველითა სულბათა ღმრთისა შედგომილი და ესოდენ შემყუარებელი მისი, ვიდრე თვისისა ცა სულისა განცემმდე მისთვის, რამეთუ მას შუენის... გელათ. 2, 1—32. [94.]

ევდოკიზე, — ივლისის 31. ცხორება: საღმრთო მათა სათნოყოფილებისა სეხნა მათა და ყოფადისა ნეტარებისა ზიარისა ღმრთივე ცნობიერისა ევდოკიზო მათსა... ყოველივე გიძლიეს განმაძლიერებელისა შენისა ქრისტეს მიერ, უფლისა და ღმრთისა ჩუენისა, რომლისა დიდება და სიმტკიცე, აწ და... Conf. BHG 607. გელათ. 3, ფ. 754—760. [95.]

ევდუქიოზ, რომილოზ, ზინონ და შაკარი მოწამ. — სექტემბ. 6. I. წამება: ტრაიანოს ზეჟე უშჯულო მან... BHG 1604; ათონ. 20/29, ფ. 34—38. თარგმანი თეოფილესი. [96.]

II. წამება: მეფობასა ტრაიანე ბოროტადმსახურისასა... ძლევა მინიჭებულად მიიღეს თვთ თავადის ქრისტეს მიერ, ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა.. BHG 1604; გელათ. 4, ფ. 50—57. [97.]

ევკარბანოზ, იხ. ტროფიმე.

ევლამპი და ევლამპია მოწამ., — ოქტომბრ. 10. წამება: აღვსებულ რა მათ იქნა სოფელი ქადაგებითა ღმრთისმეცნიერებისათა... და ზიარყვნა იგინი დიდებისა თვისისა და სუფევისა მეუფემან ყოველთამან და უფალმან, რომელსა შუენის... BHG 617. გელათ. 4, ფ. 414—420, S 384, გვ. 337—349. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [98.]

ევლამპია; იხ. ევლამპი.

ევპლოზ მოწამე, — აგვისტ. 11. წამება: დიოკლიტიანეს და მაქსიმიანეს ზოგად ძეგობისა ჟამთა არარა მსხუად ყოველსა ჟამსა სიცოცხლისა და მეფობისა მათისასა უსაქმიერესი და ტკივნეულად სასწრაფოდ იყო... და მიმდებთა უშურველთა კურნებათა მძკმადლეს სადიდებელად მამისა... Conf. BHG 630. გელათ. 1, ფ. 353—359. [99.]

ევპრაქსია ქალწულმოწამე, — ივლისის 25. წამება: ვითარ იგი შეემთხუევის ნაყროვანთა სკჰელთა თვთოფერობითა ვეროდეს განმაძლარითა, არამედ მიმდებად წადილისა აღმადგინებელთა ახლად წინადადებულთა. სანუკვართა ნისართ... და ყოველი სენი და უძლურება განიკურნების სახელსა ზედა ღირსისა ევპრაქსიასა ქრისტე იესუს მიერ, უფლისა ჩუენისა... გელათ. 3, ფ. 689—714. [100.]

ევხევი ხამხატელი, იენის. 20. კსენება: აწლა კეთილმსახურებამან მკვდროანი ყოველი მოიცვა რაჲ კეთილთნებითა და წამისყოფითა ღმრთისაჲთა დიდისა კონსტანტინეს მეფობითა... წრფელთა და ღმრთისა სათნოთა აღსატან მიმართ წარმართებასა და მოწევნასა ჩუენსა დიდებად მამისა და ძისა და წმინდისა სულისა... გელათ. 3, ფ. 211—217. [101.]

ევხელნი, მოწამე, — აგვისტ. 5. წამება: აწლა ბოროტმსახურმან რაჲ და განდგომილმან იულიანე სიმტკიცე რომეონთა მეფობისაჲ მოირტყა თვისი ვიდრემე გულარძნილებისა და სივერაგისა მიერ... ღირსად და დიდებულად შემმოსელმან მისმან საკსენებელად ვიდრემე სამარადისოდ მოწმისად, ხოლო დიდებად კაცთმოყუარისა ღმრთისად, რომელსა შუენის... გელათ. 1, ფ. 297—307. Conf. BHG 640. [102.]

ევხტათი ანკვირელი, მოწამ., — ივლის. 28. წამება: აჰა აქაცა გამოჩნდა ნამდვლ ქეშმარიტისა მის ბრძანებათა ქეშმარიტებაჲ მეტყუელი... დაღვანაწილი მისი მასვე ანკვირისა ქალაქსა შინა თთუესა ივლისსა ოცდარგასა დიდებად და პატივად ქრისტესა, ნამდვლვე ქეშმარიტისა ღმრთისა ჩუენისა... გელათ. № 3, ფ. 744—746. [103.]

ევხტათი ანტიოქელი, თებერვ. 21. 1. ცხორება: ევხტათი ყოვლადი დიდი დიდებაჲ მკვდროანისაჲ, სიბრძნესა შინა დიდსახილველი და სათნოებათა მიერ, განთქმული... და ღმრთისაჲ მეფობისა მიმთხუეულობაჲ, რამეთუ ფაქდსა ქრისტესა ღმრთისა ჩუენსა შუენის... Латышев В. МАР I, 120—123. გელათ. 1, ფ. 86—89. [104.]

2. შესხმა — იოანე ოქროპირისა: მრავალღონიერნი... A 188, 205—220. [105.]

ევხტათი, ალაპი, თეოპისტე, მოწამ. — სექტემბ. 20. I. წამება: ტრაიანოს მეფე განაგებდა სკიპტრასა მას... BHG 642, ათონ. 20/29, ფ. 138—151, თარგმანი თეოფილესი. [106.]

II: ტრაიანეს პრომთა სკიპტრისა მპყრობელობასა... აღუშენეს სახლი სალოცველი კეთილადმძლეთა ამათ მოწამეთა ქრისტესთა სადიდებელად... BHG 642. გელათ. 4, ფ. 225—248; S 384, გვ. 159—192. იერუს. 18, 96—119; იერუს. 36, 51—60. შეად. A 382, 145—146. A 518, 434—445. [107.]

ევხტოქიოს, პროფოს, ლული, ურვახიოს, გაინოს, მოწამენი, — იენისის 22. წამება: იყო ვინმე ყოვლადქებულისა ქრისტეს მოწამისა ევხტოქიო, ქალაქით უსადონით შთამომავალისა, პირველსა ცხორებესა ზედა მდებარე პატივი მღვდლობაჲ... და მომავალთად საკურველებანი აღმოდინ ყოველსახენი სადიდებელად ყოვლადძლიერისა ღმრთისა, რომელსა შუენის ყოველი პატივი... გელათ. 3, ფ. 223—227. [108.]

ევხტრათი, ავქსენტი, ევგენი, ორეხტი, მარდარი, მოწამ. — დეკემბ. 13.

1. წამება: მეფობასა დიოკლიტიანესსა და მაქსიმიენესსა, რომელნი მეფობდეს ყოველსა ზედა სამეფოსა ბერძენთასა... და ყოველივე ბრძანებული წმიდისა მის მოწამისა მიერ აღსრულა სადიდებელად დიდისა ღმრთისა და მაცხოვრისა... BHG 646. გელათ. 5, ფ. 236—256. ათონ. 2/63, ფ. 114—126,

A 95, ფ. 1117—1158, A 1104, ფ. 114—126, ათონ. 50, ფ. 140—169, სინ. 11
34—65. თარგმანი ექვთიმე ათონელისა. [109].

2. მეფეყოფასა დიოკლიტიანესსა და მაქსიმიანესსა... BHG 646, A 128.
[110].

ვეტროპი, კლეონიკი, ვახილისკო, მოწამ. — მარტის 3. წამებაჲ: უსწრო
უკუე უპირატეს მცირისა ჟამისა მოწამეთა შორის დიდად სახელოვანჲან თეო-
დორე დიდებულთა ქრისტესთჲს წამებისა სიკუდილითა აღსრულებაჲ ბოროტ-
მსახურისა პოპლიო მთავრისა მიერ... საუნჯისა რაჲსმე დიდისა კომანას შინა
დადებად სათნომყოფელი მას შინა საცხორებელად, რამეთუ მას შუენის...
გელათ. 2, 40—57. [111].

ვეტჯქი კონსტანტინოპოლელი, — აპრილ. 6. ცხორებაჲ, ევსტრათი ხუ-
ცისა: მკურვალე შური აწისა პირისამი, გარნა უსუსურ სიტყუაჲ ესევეთარისა
თხრობისამი... რათა მივემთხვნეთ საუკუნეთა კეთილთა ქრისტეს იესუს მიერ,
უფლისა ჩუენისა, რომლისა თანა მამასა დიდებაჲ... BHG 657. გელათ. 7.
ფ. 77—158. [112].

ვეტჯქია, იხ. ალაპი.

ვეფეშია მოწამე, — სექტემბ. 16, ივლ. 11. I. წამებაჲ: დიოკლიტიანოს
რაჲ მძლავრსა ეპყრა სკიპტრაჲ... BHG 620, ათონ. 20/29, ფ. 175—184, თარგ-
მანი თეოფილესი. [113].

II: დიოკლიტიანეს ჰრომთა სკიპტრისმპყრობელობასა... უსამღღელოესსა
ყოვლისა ნაყოფთმრთუმელოასასა, რამეთუ მისსა შუენის... BHG 620, გელათ.
4, ფ. 197—207, A 70, 406—416. [114].

III. ნაწილთა პოენა: მოვალ და მომაქვს ბრძანებულთ... BHG 621. (კონ-
სტანტინე ტიოელ ეპესკოპოსისაჲ). ათონ. 7/61, ფ. 239—242. [115].

ვეფროხინე ალექსანდრიელი, სექტემბრ. 25. I. ცხორებაჲ: რაჲმს იგი
კურთხსა მას ბერძენთსა... BHG 626, ათონ. 20/29, ფ. 83—90, თარგმანი
თეოფილესი. [116].

II. აწლა ბერძენთა სკიპტრისა თევდოსის არკადის ძისა მიერ კეთილმსა-
ხურებით მართებასა... და დიდებად ამათსა ესრეთ განმგებელისა ღმრთისა,
რომელსა შუენის... BHG 626, გელათ. 4, ფ. 273—287. [117].

ვეფხჯქი კეხარიაკაპადუკიელი, მოწამ., აპრილ. 9. წამებაჲ: და სხუათაცა
ყოველთა ხუენთჲს წამებულისა მისთჲს პონტოელისა პილატესზე წამებულთა
კსენებასა... და კეთილთა, რომელნი განუზადნა მოყუარეთა თჲსთა, რამეთუ
მას შუენის ყოველი დიდებაჲ... გელათ. 7, ფ. 185—187. [118].

ეთერიოხ, იხ. ეფრემ.

ეკატერინე ალექსანდრიელი, მოწამ. — ნოემბრ. 24. წამებაჲ: მეფობასა
უღმრთოასა მაქსენტისსა ყოველი ჰრომთა სამთავროჲ... და მთისა მიმართ სი-
ნაჲსსა წარგზავნად საგონებელ იქმნეს... BHG 72. S 382, ფ. 11—29, S 384,
გვ. 856—873 (აქ ხსენება 25 ნოემბერსა), A 128. [119].

ელევთერ მღდელმოწამე, — დეკემბრ. 15. I. წამებაჲ: ჯაბანი ანდრიანოს
ოდეს ჰრომეს მეფობდა, ეშმაკთა და კერპთა გულსმოდგინედ მსახურებდა... და
ყოველთავე სენთა საკურნებელი სადიდებელად მამისა და ძისა... BHG 571.

გელათ. 5, ფ. 286—295. ათონ. 2/63, ფ. 141—146. თარგმანი თეო-
ფილესი. [120]

II: ანდრიანეს, რომელსაც ელიაძე ეწოდა... მკურნალად სენთა, სულთა
უკეთურთა მატებელად, სადიდებელად მამისთა... BHG 571. A 90, ფ. 207—
222. თარგმანი დავით ტბელისა. [121]

ელბე წინაწარმეტყუელი, — ივნის. 14. შესხმად ბასილი სელევიელისა:
წინაწარმეტყუელთაგანთა რომელთამე სიტყვთ ქადაგეს ქრისტე, ხოლო რომელთამე მათ მიერთა საქმეთა მიერ აჩუენეს... ვითარ სარწმუნოდ და ერთგული
ბონად დიდთა მათ მადლთა მისდა მიმნიჭებელისა ქრისტეს შორის დამკვდ-
რებულისა ღმრთეებისა სავსებისა, მამისა და ძისა... BHG 582, გელათ. 3,
ფ. 140—143. [122]

ელბიდი, იხ. სოფია.

ელბიდიოხ, იხ. ეფრემ.

ელბიდიფორე, იხ. აკვირდინოს.

ემელიანე, მოწამ., — ივლისის 18. წამება: აჩუენა საკვრელმანცა ემე-
ლიანოს თვთ მათ საქმეთაგან, ვითარად აწსა სოფელსა შინა ვისიჲ მონებად
და დამშორჩილებელთა ბედისა ქუეშე ყოფად არცა ბუნებით ბოროტ არს, არცა
აზნაურებასა კაცისა სულისასა უძღვებს იძულებად... რომელი ესრეთ აღიდებს
წმიდათა მისთა ამასცა ცხობებასა და ფრად უმეტეს ყოფადსა საუკუნესა, მისსა
დიდებად... გელათ. 3, ფ. 607—613. [123]

ეპიმახოს, მოწამ. — ოქტომბ. 31. წამება: რაჲმს იგი არმურსა უღმრ-
თოებისასა მოეცვა ყოველი სოფელი... და რომლისა ვნებათა მიმსგავსებულად
სწადოდა, რომელსა შუენის... BHG 594: გელათ. 4, ფ. 657—660, იერუს. 37,
ფ. 134—137, A 382, 120—121. [124]

ეპისტაშია, იხ. ლალაკტიონ.

ერმილე და სტრატონიკე, მოწამ. — იანვრ. 13. წამება: მეფობასა ლიკი-
ნიონ უღმრთოასა და ბოროტად მსახურისასა... BHG 745. გელათ. 13,
ფ. 90—96. A 79, 105—119. [125]

ერმოგანე, იხ. მენა.

ეროტოხ, იხ. ორენტიოს.

ეფრემ ახური, — იანვრ. 28: 1. საკითხავი, იოანესი: ცხენთა მათ მალეთა
აღძრნეს წყალნი მრავალნი სიტყვსა მისებრ ამბაკუმ წინაწარმეტყუელისა...
BHG 588. A 90, ფ. 603—607. [126]

2. ცხობება: ეფრემ საკვრელი აღმოეცენა... BHG 584. A 79,
874—902. [127]

ეფრემ, ვახილეთს, ევგენი, ალათოდოროს, ელბიდიოხ, ეთერიოხ, კაპი-
ტონი, ქერსონეთს წამებულნი, მარტის 7. წამება: სიბოროტესა ზედა მრჩობლ-
ემბაკეულებასა სახელოებისა მეფისა დიოკლიტიანესა მრავალთა ჟამთა მპყრო-
სელქმნულმან კელმწიფებამან... გელათ. 2, 105—111. [128]

К. Кекелидзе, Житие епископов херсонских: Известия Археологической Коммиссии, вып. 49, 1913 г., стр. 83—88.

ექვთიმე დიდი პალესტინელი, — იანვ. 20. ცხორებაჲ, კირილე სკვიტო-პოლელისა: „და ყოველივე სხვსაჲცა სადმე საქმისა და სწავლისა თჳსნი სხ-ხისა საჭიროებაჲ აქუს და სიძნელე წარმართებისაჲ... BHG 649. A 79, ფ. 507—627.

[129.]

ვადიმოს არქიმანდრიტი, — აპრილ. 8. წამებაჲ: ჟამსა მის შინა, როჳელსა აღესრულნეს ორმოცნი წმიდანი მოწამენი, შეპყრობილ იქმნა წმიდაჲცა არქი-მანდრიტი ვადიმოს... მშუდობით განტევებულ იქმნეს სარწმუნოებასა შინა თჳსსა მადლითა ქრისტესითა, რომელსა დიდებაჲ და სიმტკიცე აწ და მარადის... გელათ. 7, ფ. 182—185.

[130]

ვაროზი და შიხთანა მოწამენი, — ოქტომბ. 19. წამებაჲ: მაქსიმიანეს მძლავრისა ბოროტად-მსახურისა ბრძანებისა ყოველსა სოფელსა განსმენისა... და სოფელთა ცხოველთაჲსა ხილად, რამეთუ მისსა შუენის... BHG 1863. გელათ. 4, ფ. 475—484. § 1276, ფ. 278—296.

[131.]

ვახილეოხ, იხ. ეფრემ.

ვახილი ამახიელი, — აპრილ. 26. შესხმაჲ: როჳელთა ქუეყანის-ზედაჲ მპყრობელობაჲ ჰხუდომიეს და სამეფონი აღვრნი და სკიპტრანი მიუხუბან... და გვრგვნითა ზეციერთა განმაგვრგვოსნებელისაჲ, რომელსა პატივი და დიდე-ბაჲ... BHG 240. გელათ. 7, ფ. 372—386.

[132.]

ვახილისკო, იხ. ეეტროპი.

ვახილოხ, იხ. ისაერე.

ვახსა და ძენი მიხნი: თეოდნი, ალაბი, პიხტოხ, მოწამ., აგვისტ. 21. წამებაჲ: იყო რეცა ელადასაჲ შინა ქალაქი ედესად წოდებული, რომელმან გამოიღო ნეტარი და ყოვლადქებული მოწამე ვასსა... და მათგანისა შეწევისა და კელისაპყრობისა მთხოელთა და მომლოდელთაჲ სადიდებელად შამისა და ძისა... გელათ. 1, ფ. 502—215.

[133.]

ვენევენდო, იხ. იანუარ.

ვიაკინთე, მოწამ., ივლისის 3. წამებაჲ: იყო სადმე კაცთა შორის, ვითარ-სახედ ქვათა შორის, ყოვლადბრწყინჲალე საკმარი ვაკინთი... ვინაჲთგან ესვი-დესცა უშურველად მოღებასა მისთა მადლთა და კურნებათა და ყოველფერთა საკრველთმოქმედებათასა, ღმრთისა მიერ მადიდებელთა თჳსთა მადიდებელისა, რამეთუ მას შუენის... გელათ. 3, ფ. 356—366.

[134.]

ვიპატი, ლანღრელი ეპისკოპოსი, — მარტის 31. ცხორებაჲ: მწუერვალად სათნოებისა მიწევენულთა მამაკაცთა ცხორებათა აღწერილმყოფელობაჲ და მათი ვითარცა რაჲს ძეგლისა ანუ წინანაწერისა მნებებელთა წინადადებაჲ... თქუენ ღორსთა და კეთილთა დამარხულად, რომელთაჲ იქმნენ ყოველთაჲე მიმთხუე-ვაჲ მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა... BHG 459. გელ. 2, ფ. 387a—400b.

[135.]

ვიპატი. იხ. ლეონტი.

ვინიფანტე შროში, მოწამ., დეკემბრ 19. წამება: დალაგათუ სხუთა ქრისტიანთა მოწამეთა ლუწლი მრავალსა და დიდსა სარგებელსა შეუქმს მოსწავლეთა... და უპატრიოთა ზედა ვნებათა ახოვნად განძლიერდეს სადიდებელად მამისა... BHG 281. გელათ. 5, 327—336. ათონ. 2/63, ფ. 156—162. თარგმანი თეოფილესი. [136.]

ზაქარია წინახწარმეტყუელი, — სექტემბრ. 5. „მერვესა თთუესა წელსა მეორესა დაროს მეფისასა იყო სიტყუა უფლისაი ზაქარიას მიძარო ბარაქანისა, ძისა აღოჯს წინახწარმეტყუელისა... და არა იყოს ქანანელი მერმე სახლსა უფლისა ყოვლისა მკერობელისასა მას დღესა შინა, იტყვს უფალი“... (ზაქარ. წინასწ. თავები I—XIV). გელათ. 4, ფ. 57—66. [137.]

ზენონ და ზინა, მოწამ., — ივნისის 21. წამება: ეპყრო ვიდრემე მეფობაჲ რომეონთაჲ მაქსიმიანეს, ფრიადსა უღმრთოებითა, ხოლო მერმეცა უფრიადესსა სასტიკებითა და უგბილობითა. თვსთა მოყუარეთა ესრეთ მადიდებელისათა, რამეთუ მას შუენის ყოველი დიდებაჲ... გელათ. 3, ფ. 217—223. [138.]

ზენონ, იხ. ევდუქსიოს.

ზინა, იხ. ზენონ.

ზინობ და ზინობია, მოწამ. — ოქტომბერ. 30. წამება: ეგგაჲ ქალაქი არს აღშენებული ღელესა იონიასასა... და კუალად ერთობით საჯანეთა ზეცისათა შეწყნარებულ სადიდებელად უფლისა... BHG 1885. გელათ. 4, ფ. 651—656, S 384, გვ. 521 (ბოლო აკლია), A 382, ფ. 117—119, იერუს. 37, ფ. 131—134. [139.]

ზინობია, იხ. ზინობ.

ზინონ, იხ. ევდუქსიოს.

ზოხიშე, მოწამე, — აპრილ. 18. წამება: მიიწია რაჲ დომენტიანე კომიტე კლავიას შინათა ლარგიტიონელთა ღმერთთა მიძარო და ეგულებოდა მას აღმოსავალად მიძარებდა... შეწყნარებულ იქმნეს სამნივე კლდესა შინა მკერობილნი ქრისტეს ყოველთა მაცხოვრისანი, რომლისაჲ არს დიდებაჲ... გელათ. 7, ფ. 280—286. [140.]

ზოხიშე, — მოწამე, ივნისის 19. წამება: აქუნდეს უკუე რომაელთა სკიპტრიანი ტრაიანოსს სახელოანსა მკედართმძღუარებითა და მასთვსცა შესაძრწუნებლისა... დამტყუებელთა ელლინებრისა საცთურისა და ამოვებისათა იცნეს ქრისტიანი და ნამდვლყოფი ღმერთი, სამებისა შორის ცნობილი და პატრიკემული, მისა დიდებაჲ... Conf. BHG 1888. გელათ. 3, ფ. 207—211. [141.]

ქადეოს მოციქული, — აგვისტ. 20. მოსაკსენებელი: რომელთაჲმე უკუე აღმწერელთაგანთა სახელგანთქმულისა ამის მოციქულისა, ხოლო ითქვნ ვითარმედ და სამსახელისათვსცა თქუეს ედესიის ქალაქით შობად იგი... და ყოვლისაგან კეთილმსახურებისა განმძლიერებელსა თვთ მის ქრისტეს ღმრთისა მიერ, რომლისა დიდებაჲ და სიმტკიცე... გელათ. 1, ფ. 496—502. [142.]

თეკლა მოწამე, — სექტემბრ. 24. I. წამება: რაჲმს დიდი იგი მხარებელი... BHG 1719; ათონ. 20/29, ფ. 74—83, თარგმანი თეოფილესი. [143.]

II: აწლა დიდისა და ქეშმარიტების მახარებელისა და ქადაგისა პაეტლესა ვიტყვ... რომლისა მეოხებითა საუკუნეთა კეთილთა მივემთხვნეთ ქრისტეს იესუსს მიერ უფლისა ჩუენისა... BHG 1719. გელათ. 4, ფ. 261—273. იერუს. 37, ფ. 16—23. A 70, 416—429. A 511. [144.]

თეოდორა აღექხანდრიელი, — სექტემბრ. 11. I. ცხორება: ზინონ მეფეს რაჲ განაგებდა საყდარსა... BHG 1730. ათონ. 20/29, ფ. 155—161, თარგმანი თერფილესი. [145.]

II. ცხორება: ზინონს სადამე თვთმპყრობელობისა ბერძენთაჲსა აქუნდა მთავრობაჲ... ცხოვნებულთა ნაწილისა შხადყოფაჲ მადლითა... BHG 1730. გელათ. 4, ფ. 127—140. [146.]

თეოდორა და დიდუშობ, მოწამ., — აპრილ. 6. წამებაჲ: დიოკლიტიანე და მაქსიმიანე ყოვლიღურჯულთა და ბოროტმსახურთა ჰრომთა მეფობისა სკინტრათა კელთმდებელობასა... ჩუენცა მოწამეთ მოყუარეთა გუეყავნ მიმღებელბაჲ მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომელსა შუენის... გელათ. 7, ფ. 66—77. [147.]

თეოდორა ქაღწულმონაჲ, — აპრილ. 3. წამებაჲ: აწლა უკუე სრულ იქმნებოდა შებუთე წელიწადი ქრისტეანეთა დევნულებისაჲ, რომელი ყოვლადბოროტმან მაქსიმიანე აღადგინა... და ეშმაკისა ტყუებით გამოკსნილთა მან ნეფსითითა ვნებითა მისითა, რამეთუ მას შუენის ყოველი დიდებაჲ, პატივი... გელათ. 7, ფ. 1—6. [148.]

თეოდორე ევქაიტელი, ტირონი, მოწამე, — თებერვ. 17. I. წამებაჲ: ტკბილ არს და საწადელ კსენებაჲ მოწამეთა და სავესე საღმრთოჲთა მადლითა...¹⁴ხოლო აწ ქმნილ არს იგი ღმრთისა ეკლესიისა განმგებელ მეოხებითა წმიდისა მოწამისა თეოდორესითა და მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა... A 276, 27—32. იერუს. 2, 64—69, გელათ. 1, ფ. 48—56. თარგმანი გიორგი ათონელისა. [149.]

2. მაქსიმიანეს და მაქსიმეს მეფეთა მრავალი რაჲ და უპყრობელი შიმართებაჲ საძნოდ ქრისტეანეთა სარწმუნოებისა აღეძრა .. და ზეცათაცა სამეფოთა ღირსთა, რამეთუ ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შუენის ყოველი დიდებაჲ... BHG 1763. გელათ. 1, 59—64. თარგმანი გიორგი მთაწმიდელისა. [150.]

3. სასწაული თეოდორესი: ესრეთ უკუე დაიუნჯა... A 500, 253—266. თარგმანი გიორგი მთაწმიდელისა. [151.]

4. სასწაულისათვს, ნექტარიოს კონსტანტინოპოლელისა: ბრწყინვალე არს და შუენიერ დღეს მგალობელი მთავრისა დავითის თანა... A 272, 68—74. იერუს. 23, 234—240, გელ. 8, 22—29. ათონ. 14/84, 170—177. [152.]

5. შესხმა გრიგოლ ნოსელისა: ერნო ქრისტელნო და სამწყსონო წმიდანო სამუუენო და სამღდელონო... BHG 1760. A 55, 322—326. A 180, 183—191; გელათ. 40—45; Q 762, 248—260. ათონ. 14/84, ფ. 164—170. თარგმანი გიორგი ათონელისა. [153.]

თეოდორე მხედარი, — ივლისის 30. ცხორებაჲ: ესე უკუე დიდებული და ნექტარი იოანე მკედარი იყო ივლიანე გარდამავალისა ზე მკედრობით ტაივალონთა ნომერსა შორის... რომელნი ქეშმარიტებით და სარწმუნოებით ვადიან

მას სადიდებელად ღმრთისა, რომლისა დიდებაჲ და სიმტკიცე საუკუნეთა საუკუნეთასა ამინ. გელათ. 3, ფ. 752--754. [154]

თეოდორე პერგელი, მოწამე, — აპრილ. 19. წამებაჲ: დიდებ უკუე, ვითარცა ქეშპარიტ არს, და საკვრელებ წსაცა ცხორებასა შინა სარწმუნოებისა წარმართებულებანი... რომელი აღესრულა მეთაცხრამეტესა აპრილისა თთვსასა სადიდებელად ყოვლ ღმრთისა და კაცთმოყუარისა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა... გელათ. 7, ფ. 286—292. [155.]

თეოდორე პირდაწერილი და თეოფანე. ძმა მისი. დეკემბრ. 27. ცხორებაჲ: ქრისტეს ლუაწლისა დამდებელთა წმიდათავანნი... BHG 1746. ათონ. 2/63, ფ. 205—214. [156.]

თეოდორე ხერბი, ხალოხი. ცხორება: ქუჩყანასა სერბიისასა, რომელსა აწ სახელსდებენ ბულარად, ამას ქუეყანასა სარასი ქალაქსა შინა იყო კაცი ერთი, რომელსა ეწოდებოდა თეოდორე... მე საქართველოს არხიმანდრიტმან იოაკიმ მთაწმიდელმან ჩუენსა მონასტერსა შინა. და ასკალოს ამფილოქეს კელიასა შინა აქუნდა და მუნ უპოვეთ მამათცხოვრება ერთი და მას შინა ეწერა და მუნთ ბერძელისა ენისაგან ქართულსა ზედა გარდმოვიღე... და ჩუენიცა მონასტერი და ჩუენცა მოკსენებულ ვიქმნეთ და მადლი მათივე და კურთხევა იყავნ თქვენ ზედა საუკუნოდ. ამინ“. S 3346. S 418, 109—124. A 360. [157.]

თეოდორე ხიკიოტელი, — აპრილ. 22. ცხორებაჲ: გამოიხუნა უკუე მრავალნი სხუანიცა წმიდანნი და დიდნი სოფელმან ლალატელთამან... და ყოველთა თანა მკვდრობაჲ ქრისტეს იისუჲს მიერ უფლისა ჩუენისა... გელათ. 7, ფ. 308—320. [158.]

თეოდორე ხტატილატი, მოწამე, — ივნისის 8. წამებაჲ: ლიკინიოს მეფე, მრავლისა მომგებელი კერპთათვს ცთომილებისაჲ, ბრძანებასა ყოველგან განავლენდა... და აღსავესედ მადლითა და მხიარულებითა და ყოველთა მართალთა თანა მოხარულად, რამეთუ ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შუენის დიდებაჲ... BHG 1752, გელათ. 3, ფ. 78—84. [159.]

თეოდორე ტრიქუნა, — აპრილ. 20. ცხორებაჲ: მამათა შორის დიდისა და ცხორება-განთქმულისა და საკვრელებათა მიერ მიმოგანსმენილისა თეოდორე ტრიქინასი, ეს იგი არს სამოსელთბალნიანისაჲ... და ზეცათაცა მეფობისა დამკვდრებულობაჲ ქრისტეს მიერ ღმრთისა ჩუენისა, რომელსა დიდებაჲ... გელათ. 7, ფ. 292—294. [160.]

თეოდორე პალესტინელი, — იანვრ. 11. ცხორებაჲ: ტკბილ ვიდრემე არს არე ესთა შორის და მჯობ სადამე მზე ვარსკულავთა შორის... BHG 1778. A 79, 26—105. გელათ. 13, ფ. 56—90. [161.]

თეოდორე ანკვირელი და შვილნი ქალწულნი, ივნის. 7. წამებაჲ: მბორგელობდა რაჲ მრჩობლეშმაკეულთა კერპთმსახურთა დევნულებაჲ ძვრად ქრისტეანეთა... და ყოველთა კეთილმსახურებისათვს მოლუაწეთა და სიკუდილადმდე შეულორულობელად აღმსარებელთა ქრისტის ღმრთისათა, რამეთუ მას წუენის... გელათ. 3, ფ. 70—78. [162.]

თეოდორე კვრინელ ეპისკოპოსი, მარტის 2. წამებაჲ: მეფობდა უკუე აღმოსავალისა ქრძოთა ბოროტადმსახური ლიკინიოზ... და ესრეთ პატრიისმულ-

მელთა და მგალობელთა მისთა ყოვლადმკურვალე მეოხი ქრისტეს იესუს მიერ უფლისა ჩუენისა, რომელსა დიდება... გელათ. 2, 33—40. [162.]

თეოდოტე, იხ. მაქსიმე.

თეოდულე და აღათოპოლოხი, — მოწამ. აპრილ. 4. წამებაჲ: მრავალნი ბოროტმსახურისა მაქსიმიანეს მეფობამან მოწამეხი ქრისტესნი გვრგვნოსანნი ყოველთა შინაკერძოთა მკვჯროანისათა აღმოაჩინნა... რომელთაჲ იყავნ ჩუენ ყოველთაცა მიმთხუივაჲ მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა... გელათ. 7, ფ. 43—60. [164.]

თეოდულოს, იხ. ლეონ აი.

თეოპისტე, იხ. ევსტათი.

თეობრეპოს, იხ. თილიტოს

თეოფანე სილრიანელი, აღმსარებელი. — მარტის 12. ცხოვრებაჲ: თეოფანე სათნოებისაგან ვიდრემე ყოვლად საჩინოჲ, ხოლო ადგილისა სილრიანის წოდებისაგან, რომელსა შინა იღუწოდა, სახელნართაულ ქმნილი... სადიხებელად ხა ახა შინა აღწერილისა და თაყუანისცემულისა ქრისტეს ღმრთისაჲ, რამეთუ მისი არს დიდებაჲ... გელათ 7, ფ. 161—172. [165.]

თეოფანე, იხ. თეოლოგე პირდაწერილი.

თეოფილაქტე აღმსარებელი, მარტის 8. ცხოვრება: დიდ ვიდრემე და ღირს ქებისა მოღუაწეობითიცაჲ ცორობაჲ და სახარებრისებოისა განმკაცრებისაებრ მოალაქობაჲ... და სცაოდ მათ დის ნაწილსა ღმრთისსა უვნებელად ღა უზღვეოდ სულთა და სხეულთა ქრისტეს იესუს მიერ... გელათ. 2, 111—128. [166.]

თეოქტიხტე ლეზველი. — ნოემბრ. 10. 1. ცხოვრებაჲ: სახედ და ხატად და ძეგლად რჩეულად. . BHG 1726, ათონ. 36, ფ. 3—13. თარგმანი თეოფილესი. [167.]

11: გამოსახულნი ხატნი და ძეგლნი და მსგავრებანი სახლველნი ამისთვის განიწესნეს... რომლისა ძელი უქრებასა შინა სულ იქმნების მსგავსად პავლეს სიტყვსა ძიე იმ აი. რომლასა შინა... PHG 1726. S 384, გვ. 597—612 (აქ ხსენება 8 ნოემბერს ა ნაჩვენები). თარგმ. თეოფანე სანანოხისძისა. [168.]

თეოდნი, იხ. ვასს.

თეოდოსი, ლევკი, კალინიკე, ფილიპონ, აპოლონ, მოწამ, — დეკემბრ. 14. წამებაჲ: უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე ეხიარა რაჲ კოცთა სიტყვსაებრ დიდისა მოციქულისა პავლესსა... და თითოეული მდიდრად მოისულღებდა მათ მიერ ნაყოფთა საზრველობისათა სადი ებლად მანი... BHG 1845. გელათ. 5, ფ. 255—266. A 90, ფ. 175—206. სინ. 91, ფ. 207—322. ათონ. 2/63 (დასაწყისი არაა), ფ. 16—141 [169.]

თომას მოციქული, ნოემბრ. 6. მოსაკვანებელი: ოდეს იგი ძულს სადმე ქუეყანასა ხელსა მიიღო დეს მოციქულნი... საცნაური იგი მხე უხილავად და წმიდსა სადიდებლად... PHG 1835. გელათ. 4. ფ. 392—397. S 384, გვ. 314—322 (თარგმ. კალისტო, ერჯს. 37, ფ. 46—51, სინ. 91, ფ. 12—17. [170.]

იაკობ ზებედეხ ძე, მოციქული, — აპრილ. 30. მოსაკსენებელი: უფლისა და ღმრთისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს მწუერვალისათვის კაცთმოყუარებისა წატიისა შემოსასა და ქუეყანასა ზედა კაცთა თანა მქცევობასა... მაშინ მეოთხედი მთავარი იუდეანთაჲ იროდი შურისგებისა... (აკლია). გელათ. 7, ფ. 416—420. [171.]

იაკობ მოციქული, ძმა უფლისა, — ოქტომბ. 23. მოსაკსენებელი: არარაჲ არს ესრეთ საწადელ სათნოების-მოყუარეთა და არცა ერთითა სიმდიდრითა შესაშფოთებელ... ყოველივე შენ საკუთრებით თვსად მოგეგო სადიდებლად მამისა... BHG 764. გელათ. 4, ფ. 555—564, S 384, გვ. 462—474, S 1276, ფ. 437—454, A 382, ფ. 240—3, იერუს. 37, ფ. 110—116. [172.]

იაკობ ხპარხი, მოწამე, — ნოემბრ. 27. წამებაჲ: არკადი საბერძნეთისა განაგებდა შარავანდელსა, რომლისა მამაჲ იყო თეოდოსი ისპანიადთ... BHG 773. S 382, ფ. 173—192, A 128. [173.]

იანუარ, ვენევენდოზხ ეპისკოპოსი, — აპრილ. 20. წამებაჲ: ვინაჲთგან სახარულგვანთა ყოველთა უზესთ-აღმატებულესადა ახარებს სულსა მოწამეთ-მოყუარეთასა და მსგავსებისა მიმართ აღადგენს მსმენელთა .. აღესრულებიან მრატალნი და აღურიცხულნი საკრველთმოქმედებანი პატივად მათდა და სადიდებლად მამისა... გელათ. 7, ფ. 294—298. [174.]

იახონ და ხოხიპატრე მოციქულნი, — აპრილ. 28. მოსაკსენებელი: მრავალთა სხუათაცა უკუე საღმრთომან მადლმან სახარებისა და მოწაფებისა მიმართ და შესამტკიცებლად ქრისტეს მიმართისა სარწმუნოებისა გამომრჩეველმან უწოდა... სასყიდელი მის მიერ მიმღებლობად უტყუელთა აღთქმათა მისთაებრ, რამეთუ მას შუენის ყოველი დიდებაჲ... გელათ. 7, ფ. 396—402. [175.]

იერონ და შიხთანანი, მოწამ. — ნოემბრ. 7. წამებაჲ: იერონის მენისა და ახოვნისაჲ მამული უკუე არს მეორე სამთავროჲ კაბადუკიისაჲ... და არულ ყო ყოველივე მის მიერ განწესებული და აღიდებდა ქრისტესა, ქეშმარიტსა ღმერთსა ჩუენსა... BHG 750. S 384, გვ. 590—597, იერუს. 37, ფ. 167—171. [176.]

იესო ქრისტე. I. შობისათვის (25 დეკემბ.), სიტყუანი:

1. ათანასე ალექსანდრიელისა: ვითარცა მუშაკნი, რომელნი აღმოკუეთდიან მიწასა გასადნობელსა ოქროსასა... ხოლო თქუენ, რაჲამს ილოცვდეთ, თქუთ: მამაო ჩუენო, რომელი ხარ ცათა შინა, წმიდა იყავ სახელი შენი... Migne. t. 28, 943—958. გელათ. 5, 412—418. A 162, 182, 511, 518. S 1276, 127—141; იერუს. 23, 74—78. [177.]

2. გრიგოლ დვთისმეტყველისა: რაჲ არს მძლავრებაჲ, რომელ სიყუარულისაგან მარადის ვიმძლავრებით... დიდებითა და ბრწყინვალებითა, ხედვითა და ამაღლებითა, მამისა და ძისა... Migne, t. 35, 1044—1084. A 109, 1—14; A 292, 10—15; გელათ. 5, 419—425; გელათ. 9, 1—11. იერუს. 4, 1—10. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [178.]

3. მისივე: ქრისტე იშვების, აღიდებდით, ქრისტე ზეცით—მიეგებვოდეთ... დასატევენელ არს კორცთა მიერ შეკრულთადა ქრისტე იესუს მიერ, უფლისა

ჩუენისა... Migne, t. 36, 312—333. A 109, 1—14; A 292, 1—8; გელათ. 5, 425—432. გელათ. 9, 11—29. იერუს. 8, 11—12; თარგმანი ეფრემ-მცირისა. [179.]

4. იოანე ოქროპირისა: რომელთა იგი ძეგლ სადმე მამათმთავარნი მოასწავებდეს, წინააღმართმეტყუელნი წინააღმართმეტყუელებდეს და მართალთა გული უთქუმიდა ხილვად... რომლისა გუეყავნ ჩუენ ყოველთა მარადის მიღებაჲ მადლითა და კაცთმოყუარებითა... გელათ. 5, 438—447. [180.]

5. იოანე დამასკელისა: დასაბამად იყო სიტყუაჲ, სახარებისამებრ კმა ვყო მეცა დღეს... შენ ხარ ღმერთი მხოლოჲ თანა მამით, და სულით წმიდითურთ და შენდა თანამუდებ ვართ ყოვლისა დიდების მეტყუელებისა, აწ და მარადის... გელათ. 5, 447—457; S 1276, 161—178, იერუს. 23, 91—99. თარგმანი გიორგი მთაწმიდელისა. [181.]

6. მისივე: რაჲმს ზაფხული მოიწიოს, ყოვლისა სოფლისაწინათი კულად განახლებად მოიქცევიან... რათა უცხოქმნილნი იგი აღიდნეს, რამეთუ მისსა ჰუენის... A 162, 28—35; გელათ. 5, 457—466; იერუს. 23, 83—91; იერუს. 15, 11—22; ათონ. 7/61, ფ. 1—13. თარგმანი გიორგი მთაწმიდელისა. [182.]

7. თეოდორტი ანკვრელისა: ბრწყინვალე არს კრებაჲ ესე დღენდელისა ამის დღესასწაულისაჲ და ზოგადსა ცხორებასა კაცთა ნათესავისასა მოასწავებს... რომლისა ღირსმცა ქმნულ ვართ ჩუენ ყოველნი მიმთხუევად მადლითა ქრისტესითა, რომლისა არს დიდებაჲ... A 162, 35—40; გელათ. 5, 466—472; A 266, 27—34. [183.]

8. მისივე: ბრწყინვალე არს ჩუენდა და დიდებულ კრებაჲ ესე დღენდელისა ამის დღესასწაულისაჲ... რომელსა ღირსმცა ვართ ჩუენ ყოველნი მიმთხუევად მადლითა და კაცთმოყუარებითა... Migne, t. 77, 1349—1432. A 162, 40—44. A 266, 34—43. გელათ. 5, 432—480. [184.]

9. პროკლე კონსტანტინოპოლელისა: ქალწულისა კრებაჲ დღეს, ძმანო, ენასა ჩემსა შესხმად მოუწესს... რათა სასუფეველსა ცათასა ღირს ვიქმნნეთ ქრისტეს, იესუსს მიერ, უფლისა ჩუენისა... A 182, 363—373; A 266, 22—26; გელათ. 5, 480—483. [185.]

10. გრიგოლ ნოსელისა: დაჰბერეთ ახლისათვს თავთა ნესტვთა, იტყვს მგალობელთ-მთავარი დავით... კნობს კულად უფალი იესუ ქრისტე სადიდებელად ღმრთისა მამისა... Migne, t. 31, 163—184. A 55, 42—48; A 108, 191—207; A 182, 332—362; S 1276, 148—160; გელათ. 5, 483—493; იერუს. 23, 99—107. [186.]

II. მიგებებისათვს (2 ძეგერა), სიტყუანი: 1. სოფრონ იერუსალიმელისა: სხუაჲ არს ესე საიდუმლოჲ ქრისტესი, სხუაჲ არს ესე დიდებულებაჲ მოქმედებისა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა... ყოვლადვე აწ და მარადის და საუკუნეთა საუკუნეთასა... BHG 808. A 129, ფ. 116 et pas. A 162, 56—64. გელათ. 1, 1—13. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [187.]

2. მეთოდი ეპისკოპოსისა: ძეგლ სადმე, ვითარ იგი ვჰგონებ, ზომიერად და ჯეროვნად განგუემარტა ჩუენ მცირეთა სიტყუათა მიერ ძალი და სიმალე

ქალწულებისა... რათა ყოველნი უხრწნელად შემცვალებენ, რამეთუ შენი არს სუფევია... Migne, t. 18, 348—381. A 162, 64—74; გელათ. 1, 13—36; იერუს. 23, 140—152. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [188.]

3. ამფილოქე იკონიელისა: მრავალნი დიდთა მათ სახელოვანთა კაცთაგანნი საკვრველყოფენ ქალწულებასა და არსცა ჭეზმარითად საკვრველი... რათა აცხოვნა სოფელი ქრისტე იესუმს მიერ... Migne, t. 39, 44—60. A 162, 74—78. A 182, 186; გელათ. 1, 30—36. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [189.]

4. ამისი მეორე რედაქცია: მრავალთა უკვრს ქალწულება დიდთა კაცთა... ათონ. 7/61, ფ. 13—20. [190.]

III. ნათლისღებისათვის (6 იანვ.), სიტყვანი: 1. სოფრონ იერუსალიმელისა: პირველ ჩუენ ბეთლემმან ზეციერმან საღმრთოდ სეობად მოგვწოდა... Analecta V, 151—168. A 182, 403—468. S 1276, 178—197. გელათ. 13, 1—25; იერუს. 23, 122—31. [191.]

2. მისივე: კუალად ნათელი გამოგვჩნდების და კუალად მე გავნათლდები... A 182, 438—467; S 1276, 197—212; გელათ. 13, 25—39; იერუს. 23, 132—140. [192.]

3. გრიგოლ ნაზიანზელისა: კუალად იესუ ჩემი და კუალად საიდუმლოა არა საცთურიანი, არცა უკობელი... A 109, 145—166; A 292, 57—64; გელათ. 9, 91—104; იერუს. 8, 87—100. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [193.]

4. მისივე: გუშინ ზ-წყინვალე ნათელთა დღე გიდღესა წაუღეთ... A 109, 169—205; A 292, 64—82; გელათ. 9, 104—142; იერუს. 8, 100—133. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [194.]

IV. ფერისცვალებისათვის (6 აგვისტო), სიტყვანი: 1. კირილე ალექსანდრიელისა: კეთილად მეცნიერნი რკენობისანი იშუებენ ტყუელვითა ზედს მხედველთასა და ნიკთა სასოებრთა აღილესვიან... რომლისა მიერ და რომლისა თანა ღმერთსა და მამასა დიდება და სიმტკიცე წმიდით სულითურთ... გელათ. 1, 307—309. [195.]

2. ანდრია კრიტიელისა: რაოდენთა სიტყვსა დაცარიელებითა ფსიტყუელობისა საბურველი განიძარცუეთ... რათა სასურველსაცა თანა შეერთდენ მადლითა და კაცთმოყუ რებითა უფლისა ჩუენისა... Migne, t. 97, 931—958. გელათ. 1, 309—313. [196.]

3. ბასილი ისავრიელისა: მზე აწლა ჭუეყანად შარავანდთა განმტვერებელი ვარსკულაითასა ვიდრამე დაჰფარავს სწყობრსა... მკვდრამნილნი ღმრთისა თანა, ხოლო თანამკვარ ქრისტესა, რამეთუ მისი არს დიდება საოკუნეთა საუკუნეთასა, ამინ. Migne, t. 85, 454—462. გელათ. 1, 313—325. [197.]

5. იოანე დამასკელისა: მოვედით ვდღისასწაოლობდეთ დღეს, ზღმრთის-მოყუარეთა კრებულო... Migne, t. 96, 545—576. A 162, 200—206. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [198.]

V. ამაღლებისათვის, სიტყვანი: 1. იოანე ოქროპირისა: ბრწყინვალე არს ყოველი დღესასწაული უფლისა განგებულებისა... A 272, 171—173; გელათ. 8, 330—334; იერუს. 17, 95—98. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [199.]

2. მისივე: სამნი განსაკრებულნი საქმენი და არა საცნაურნი კეკობრისა ჩუენებისაგან... A 272, 173—175; A 674, 180—182; გელათ. 8, 334—336. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [200.]

3. მისივე: რაემს იგი ჯუარისა დღესასწაულსა აღვასრულებდით... გელათ. 8, 317—330. [201.]

4. სოფრონ იერუსალიმელის: ვდუმენ, ნუ უკუე მარადს ვდუმნეა? და თავს ვიდუა, ვითარცა მღმობიარემან... გელათ. 8, 336—369. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [202.]

VI. დაფლვისათვის (იოსებ არიმათიელისა და ნიკოდიმოსისათვის): საკითხავი: რაა არს ესე დღეს დღმილი მრავალი ქუეყანასა ზედა... Migne, t. 43, 440—464 (ეპიფანე კვიპრელისა). A 5, 394—413; A 129, 259—268; A 162, 186—191; A 674, 200—207. გელათ. 8, 263—274. იერუს. 4, 92—100. ათონ. 39/79, ფ. 7—13; ითონ. 7/61, ფ. 124—137. [203.]

VII. მღდლობისათვის და განკაცებისათვის ქრისტესა: კელთა მათ ისტენიანე მეკისა კეთილადმოკსენებულისათა იყო ვინმე კაცი ჰურიაა... და მრწმენა ხიტყუაა მისი მე ფილიპეს და მიფეცი დიდებაა ღმერთსა საუკუნეთისა... Conf. BHG 810. A 90, 315—327. [204.]

VIII. ხატთათვის მაცხოვრისა, თბრობანი: 1. ბიეროტიის ხატისათვის: ბიეროტიაა არს ქალაქი რომელიმე, მყოფი საზღუართა ტვროსისა და ხიდონისათა და იმწყემსების იგი და განეგების სახელგანთქმულისაგან დიდისა ქალაქისა ანტიოქიისა... BHG 786. A 129, 185—191. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [205.]

2. სასწაულისათვის ჯურღმულსა ზედა დიდისა ეკლესიისა: იარაა არს ესრეთ მახარებელ სულთა ღმრთისმოყუარეთა, ვითარ საქმეთა ღმრთისა მიერ საკვრველებით აღსრულებულთა და სიტყვსა მიერ მოქცევათა ეამთასა საკსენებელად მინიჭებულთა... უჩინო იქმნენ მესიტ და ჰინდონი... BHG 799. A 129, 191—195. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [206.]

3. სასწაულისათვის ხალკუპრატის: სამეუფოთა სასწაულთა საკსენებელი წარმოგვდგა დღეს და უკმს მას გულსმოდგინებით მსმენელთაგან ღირსად დიდებულებისა თქმელთაჲსა განმზადებაა სასმენელთაჲ... A 129, 196—198. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [207.]

4. ხელთუქმნელისა ხატისათვის კამულინეს გრიგოლ ნოსელისა: უფალი ზეენი იესუ ქრისტე, მართალი და მხოლოდ ქეშმარიტი ღმერთი ჩუენი... BHG 791. A 272, 79—93; გელათ. 8, 75—79. [208.]

5. ედესიის ხატისათვის (16 აგვისტ.) — კონსტანტინე ძოწითმოსილის: არა სადმე მხოლოდ მამისა თანა სამარადისოჲ იგი ღმერთი სიტყუა იყო მიუწლომელ... ზეცისა სამეფოსა შინა შეწყნარებაა დიდებისმეტყუელებად და მგალობლად მრსსა, რამეთუ მას ზუენის... BHG 794, 795. Q 762, 18—40; გელათ. 1, 438—452. [209.]

ეგლიანა, იბ. პავლე.

ეგლიცა, იბ. კვირიკე.

ილიაჩიონი მკლესტანელი, — იქტომბრ. 2. ცხოვრება: პელესტინეს ქალაქი არს-არაუდაცეს ორმოცდობისა სტადიონისა შირს დაზისაგან... რომელთა ცხა შინა ქცულ იყო სადიდებელად მამისა... BHG: 765. გელათ. 4. ფ. 510—534; S 1276, ფ. 348—396, [210.

ილიაჩიონი, იხ. პროკლე.

ილია წინასწარმეტყუელი, ივლის, 20. მოსაკუნებელი: სხუთა ვიდრემე ყოველთა წმინდათა ცხოვრებისა წარმვლელი სიტყუად: ჩვენი და მათა ზესტობუნებისათა წარმართებათა და საკრველმოქმედებათა მომთხრობელი... რომელმან ენოქცა ცოცხალივე ამიერვე ფარდაცვალა ვითართა სახედა მიერ. მან უწყის, რამეთუ მას შუენის ყოველად დადებდა... გელათ. 3, ფ. 633—639. [211.

ინდბ, დომნა და ალბა, ბეგრთა, მოწამი, — დეკემბრ. 28, 30, წაბედა: აწლა მაქსიმიანეს მეორესა. წელსა ბერძენთა ზედა მეფობისა აღმავლობასა... სამნი ქალწულნი, ალაპის ვიტყუ და თეოფილას და დომნა, ყოველთა უშუენიერგესსა მას და მარადის მოკსენებულსა, სადიდებელად ქრისტეს კეშმარიტისა ღმრთისა... BHG: 823. გელათ. 5, ფ. 516—534. ათონ. 2/63, ფ. 214—228, 1, 90, ფ. 242—276. სინ. 91, ფ. 152—170. გელათ. 6, ფ. 34—58. A 188. 120—132. [თარგმანი ექვთიმე ათონელისა], [212.

ინოკენტიონი, იხ. ისაყრე.

იოანე დამახელი, — დეკემბ. 4. ცხოვრება, სამუელ ადანელისა: სწავლის-მოყუარეთა და სმენის-მოყუარეთა კაცთა... A 24, 90, 240, გელათ. 5, ფ. 11—22. სინ. 91, S 1276, ფ. 83—111, იერუს. 37, ფ. 249—258. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [213.

К. Кекелидзе, Грузинская версия арабского Жития Иоанна Дамаскина: Христ. Восток. т. III, вып. 2, стр. 119—174.

იოანე კლიმაქი, — მარტის 26. შემოკლებით სიტყუად: და იოანნი კლიმაქისა ცხოვრებისა, იოანნი ფრიადისა, შემოკლებით ვითარ შესაძლებლობდეს მიმთხრობელობა... კეთილთა მკვდრ ყავ და ამითვე თანა ღმრთისა სამეფოთაცა ზიარად აღმოაჩინე ქრისტეს იესუს მიერ უფლისა ჩუენისა, რომლისა დიდებდა... გელათ. 2, ფ. 357—360. Латышев В. МАН-1, 294—298. [214.

იოანე მეტალაგრე, — იანვრ. 15. ცხოვრება: ნძლავრობრივი რამე... A 79, ფ. 207—231. BHG 869. [215.

იოანე მოციქული ღმრთისმეტყუელი, სექტემ. 26. I. შესხმა: კნინლა და არარაფთ დაკლებულ არს... BHG 919; ათონ. 20/29; ფ. 90—98. თარგმანი თეოფილესი. [216.

II. მოსაკუნებელი: რამეთუ არაფრიად დააკლდა ანგელოზთაგან კაცი... და თვთცა უმდიდრეს ქმნილი თავისა თვისისა მადლითა... BHG 919; გელათ. 4, ფ. 282—292, იერუს. 37, 23—30. [217.

იოანე მოწყადე აღექხანდრიელი, — ნოემბ. 12. I. ცხოვრება: ღირსთა და მართალთა კაცთა საქმეთა აღწერა... BHG 888. ათონ. 36, ფ. 19—74. თარგმანი თეოფილესი. [218.

II: ღმერთმოყფელისა სიყუარულისა ბუნებასა განსაზღვრებდენ რამე ღმრთის-მეტყუელნი... A 128. [219.

II. მოხსენიებული. II. მუცლა დღეებოცათ უბი (223, 224).
1. სიტყვა იოანე ოქროპირისა არსა არს უბი ხაზგუართა სხეულებითა
რამეთუ შეუძლებელი კაცთაგან ღმრთობა მიერ შეხადლებელსა მისა დიდუ-
ბას... გელათ. 4, 253—256.

2. მისივე: მოსე, ღმრთიანი მსახურნი ღმრთისაჲნი... ჩოხელნი განვიდნო
ვანი, უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე, რომელსა შეუნიხ... BHG 856, გელათ. 4,
256—261. იერუს. 37, 11—14.

II. შობისათვის (24 ივნ.); სიტყვა: 1. ანტიპატრონოსტრელისა: ნა-
შობთა შორის დედათაჲ ა-აფინ უფროსნი იოანისა მაცხოვრისა სიტყუებანი
განაჩინა... რამეთუ მოხედა და ყოცნაჲ: ერისა მისისაჲ, ხოლო მე ვიტყუ-
კურთხულ არს ღმერთი ქრისტეანითაჲ ყოვლადვე აწ და... BHG 847. გელათ. 3,
241—245.

2. ათანასი აღმკესანდრიელისა: აგარავსა ვიდრემე განყამირებულსა და
ველის ვირთა დასათრგუნელოჲ დატევებულსა... ხოლო მე ვიტყუ შენ, ვითარ-
მელ შეფიქ და უწოდო სხელი მისი იესუ, მისა დიდებაჲ... Migne, t. 28,
col. 905—914. გელათ. 3, 245—249.

3. იოანე ოქროპირისა: შეუნიერ არს და კვილი ეამი ესე დღესახაჲოლისა
ამის. A 272, 270—276, A 674, 163—173.

4. დასაბამი სოფლისა სიხარულისაჲ ზაქარიაჲს მიმართ მთაფარანგელო-
ზისა გაბრიელის ხარებაჲ... და ვითარცა იფქლი მწიფე ზეციერთა სოუნჯეთა
დავიმარხნეთ ქრისტე იესუმს მიერ, უფლისა ჩუენისა... გელათ. 3, 249—256.

III. თავისკუთისათვის (29 აგვისტ.). სიტყვა: 1. ანდრია კროტი-
ლისა: ჰკრთების სიბერე, ვითარცა მრავალსახედ მორთხმული ძარღვებითა...
Migne, t. 97, col. 1110—1114; A 272; 304—305.

2. იოანე ოქროპირისა: ისმინეთ და გითხრა თქუენ... იერუს. 17, 148—152.

3. მოსაკსენებელი: იოანნი ნათლისმცემელისა, მკვდროანიჲსა დიდისა დიდე-
ბისაჲ, ქებაჲ... მეფესა წარმოუდგეთ საუკუნოდ მხარულებადნი, რამეთუ მას
შუენის... BHG 835, 837. გელათ. 1, 558—578.

IV. თავისპოვნისათვის (თებერვ. 24). 1. შესხმა თეოდორე სტილი-
ელისა: მესამე არს წოდებაჲ ესე, რომელი მოაქვს ჩუენდა კსენებისათვის წინა-
მორბედისა დღუნდელისა ამას დღესა... და ამისსა შემდგომად დაიცუნე უნებე-
ლიდ ყოველნივე საღმრთოჲსა მაგის დიდებულებისა შენისა მგალაბელნი,
ქრისტე იესუმს მიერ, უფლისა ჩუენისა... BHG 842. გელათ. 1, 170—174;
S 382, 204—210.

2. კუალად სამღვდლოჲ და საკურველ წინამორბედი ქრისტესი მოვიდა
ჩუენდა იოანნი, დიდი წინაჲსწარმეტყუელი და მოწამე... წმიდათა თანა მეგზო-
ბასა და ყოველთა ვითარ სათქმელ კეთილთა ზიარებასა და ღმრთისაჲსა მეფე-
ბისა მიმღებელობასა, რამეთუ მას შუენის... გელათ. 1, 174—178; S 382,
198—204.

ოანე აქრობაძე, — სექტემბრ. 13, ნოემბრ. 13. I. ცხოვრება: და ყოველ-
თავე ხალხობრივად ცხოვრებულთა ცხოვრება სარგებელ არს კეთილად მსახურ-
თათვის... ვიდრემდის დადრეს იგი მახლობელად ნაწილთა დიდისა მის მღვდელ-
მოწამისა ვასილისკოვასთა სადიდებელად ღმრთისა მამისა... BHG 875, S 384,
გვ. 12—121, A 188, ფ. 26—82. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [231.]

II. ცხოვრება: ყოველთა უკუე ღმრთისმსახურებით ცხოვრებულთა...
BHG 875. ათონ. 36, ფ. 75—199. თარგმანი თეოფილესი. [232.]

III. აღმოყვანება ნაწილთა: არამედ ვერვინ მიკსნენს ჩუენ ბრალისაგან და
ბიწთა წმიდასა მას გუამსა ოქროპირისსა ესრეთ ექსორობასა შინა დამტყვე-
ბელნი... BHG 877. სინ. 91, ფ. 195—203. A 79, 857—874; A 188, 82—88.
[233.]

ოანე ხერგის მონასტრის წინამძღვარი, — მარტის 26. ცხოვრება: ყოველ-
ლად სანატრელისა იოანნის მადლისა და სათნოებინისა ცხოვრებისა სასმენელთა
თქუენთა, ვითარცა კეთილისა ტრფიალთა შეძინებად გულსმოდგინედ ვიქმენ...
მუდროთა ნავთსაყუდელთა მაცხოვრებისათა მივიწინეთ მადიდებელნი მამისა
და ძისა... გელათ. 2, ფ. 347—356. [234.]

ოანე, იხ. ანდრეა.

ოანე, იხ. კვიროს.

ოანე, იხ. სვიმეონ სალოსი.

ოანე, იხ. ქსენოფონე.

ოფედ, ახ. ლუკილიანე.

იონა და ბარქიხიოხ, მოწამენი, — მარტის 29. წამება: არა ნერგთა ზედა-
მხოლოდ ეგების ამის საკვრველებრსა ხილვად, არამედ კაცთაცა ზედა... რათა
დიდი სახელი ღმრთისაჲ სამაოადისოდ გალობებულად და ფრიდ განდიდებუ-
ლად ეგოს, რამეთუ მას შუენის... გელათ. 2, ფ. 374—383. [235.]

იოხებ, იხ. აკესიმა.

იპოლიტე, იხ. ქსუსტონ.

იზინა, იხ. ალაპი.

იზინეოს, ხირშიის ეპისკოპოსი, მოწამე, — აგვისტ. 23. წამება: არცა
საკვრველისა ირინეოსს სათნოებისა დაფარვად კაცთაგან შეუნდო ღმერთმან...
გვრგვნოსან ყო იგი, რამეთუ მას შუენის ყოველი დიდებაჲ... გელათ. 1,
ფ. 526—528. [236.]

იხავრე, ვახილოხ, ინოკენტიოხ, ფილესკოს, პერელრინოხ, მოწამენი, —
აპრილ. 29. წამება: იყო ოდესამე ღამესა ღრმასა და უეკრებისა უკუნსა ზრქელსა
კაცობრივი ცხოვრებაჲ გარეშეეცვა... რათა მიერ იმოქმედებინ წინაღსწაოთქუ-
მულნი საკვრველებანი სადიდებელად მამისა... გელათ. 7, ფ. 402—416. [237.]

იხაკი და დაღმაცო, — აგვისტ. 3. ცხოვრება: აწლა ვიდრემე იყვნეს კეთი-
ლად და მტკიცედ მოუონეობითა ღმრთისაჲთა მართლისა და უბიწოხსა სარ-
წმუნოებისა ჩუენისანი... აღმომატებელად ძვრონისა და ძკურნალად სნეულთა,
სადიდებელად ყოვლადძლიერისა ღმრთისა, მამისა და ძისა და წმიდისა სუ-
ლისა შორის ცნობილისა და პატივცემულისა, რომელსა შუენის... გელათ. 1,
ფ. 271—289. [238.]

ახმაილ, იხ. მანუილ.

იუბენალი იერუსალიმელი, — ივლისის 5. ცხოვრება: წმიდათა შორის მამა ჩუენი იუბენალი, იერუსალიმელთა პატრიარქი, იყო წამთა თეოდოსი მკობრისათა, შემდგომად კვრილესა... რომლისა ოხათა და ლოცვათა მიერ ჩუენსა ყოველთა ღირს გუყოფსმცა უფალი დიდებასა მისსა და სუფევასა, აწ და მარადის... გელათ. 3, ფ. 375—378. [239.]

იულიანა ნიკომიდიელი, მოწამ., — დეკემბ. 21. წამება: და კარგსა მასცა და ქალაქთა შორის რჩეულსა ნიკომიდიას მაქსიმიანოს ბთავრობდა ურჯულთა... აოლო მეფობდა მაშინ უზჯულოთა ზედა მაქსიმიანოს და ჩუენ მოწმუნეთა ზედა მეუფებდა და მეუფებს მარადის არსი იგი მამა და ძე და სული წმიდა... BHG 963. გელათ. 5, ფ. 346—354, ათონ. 2/63, ფ. 174—188. [240.]

იუბტინა, იხ. კვიპრიანე.

იუბტინე მოწამე, — ივნისის 1. წამება: [თავში აკლია, იწყება ასე]: ესრეთ დიდი საკვრველბაა მოდით დაფარვითა დაფიწყებად არასადა შესაძლებელი... დასხნეს და დაფლნეს ადგილსა მარჯუესა შინა თანამოქმედებითა მათდა საღმრთოთა მადლისადათა სადიდებელად მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, ეროისა ღმრთეებისა, რომელსა შუენის... გელათ. 3, ფ. 1—2. [241.]

იუბტოს, მოწამე, — ივლისის 14. წამება: მრავალთა ვიდრემე სხუათაცა ნამორჩათა მიერ იქადის ძუელი რომი... ესევეთარა მადლი მოეცა მოწამესა ღმრთისა მიერ. რომელი იდიდების, ვითარცა ქეშმარიტ წმიდათა მისთა მიერ აწ და მარადის... გელათ. 3, ფ. 550—555. [242.]

კალინიკე მოწამე, — ივლისის 29. ლუაწლი: შენ უკუე, ზ ახოანო და ღირსად საკვრველო მოწამეო ქრისტესო, თვთ წინააღმართობებულად თვისსა სახელისაგან გაქუს ქებაა მოქმედებისაა, გარეგანისა შესხმისა არა მოქენე... სარგებელად ვიდრემე მსმენელთა და მრწმუნებელად, ხოლო დიდებად ყოვლად-ღლიერისა ჯა ზესთდიდებულისა ქრისტესა მამისა და წმიდისა სულისა... გელათ. 3, ფ. 746—752. [243.]

კალინიკე, იხ. თეირსო.

კალიოპი, მოწამე, — აპრილ. 7. წამება: იყო ვინმე პერგეს შინა პამფილიისასა დედაკაცი სათნოებიანი და ღმრთისმსახური, რომლისა სახელი თეოკლია... შუენიერად და პატოსნად წარგრაგნეს რაა, დასხნეს ადგილსა თვსაგან საღამე მარჯუესა შინა სადიდებელად მამისა და ძისა... Conf. BHG 290, გელათ. 7, ფ. 158—168. [244.]

კალისტრატე მოწამე, — სექტემბ. 27. I. წამება: მაცხოვრისა ქრისტეს სამწყსოთა... BHG 291. ათონ. 20/29, ფ. 98—105. თარგმანი თეოფილესი. [245.]

II. დღითიდღედსა მას განმრავლებასა სამწყსოთა ქრისტესთა... სიმკნით აღსარებისა დამმარხველი სადიდებელად ღმრთისა მამისა... BHG 291. გელათ. 4, ფ. 292—301, S 384, გვ. 200—213. [246.]

კაპიტონ, იხ. ეფრემ.

კარპოს და პაპვილე, მოწამ. — ოქტომბ. 13. წამება: მთავრობის განკარგულებაში აღებული არსებული უფლებები... **BHG 295**, გელათ. 4, ფ. 427—438, S 384, გვ. 360—377. [247.]

კახია, იბ. აღმაშენებელი.

კელხი, იბ. ნაზარი.

კვარციანი, იბ. ნაზარი, — მარტის 9. სიტყვა გრიგოლისა: მკანებთა ხელმეურნე უკუე და მე, მკვარციანთა და ძმანო და მამანო ტყვიანო... **BHG 236**, A 292, 359—367. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [248.]

კვარციანი, იბ. მაქსიმე.

კვარციანი და იუსტინა, მოწ. — ოქტომბ. 2. 1. წამება: მთავრობის განკარგულებაში აღებული არსებული უფლებები... **BHG 456**, გელათ. 4, ფ. 354—366, S 384, გვ. 262—295. [249.]

2. სიტყვა გრიგოლ ნაზიანზელისა: ენინო კვარციანი განმეგლოა ჩვენ, მკვარციანთა, და თქვენ თავს იღვეით... **BHG 457**, A 109, 451—466, A 292, 162—169, გელათ. 9, 284—297. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [250.]

კვარციანი განმეგლოა, — სექტემ. 29. I. ცხოვრება: მაკურთხეველნი შენნი ეკურთხეველნი... **BHG 464**, ათონ. 20/29, ფ. 113—121. თარგმანი თეოფილესი. [251.]

II: მაკურთხეველნი შენნი, იტყვს აბრაჰამის მიმართ ღმერთი, ვაკურთხენ... გამობრწყინებულნი წმიდისა სამებისა თაუადისა ქრისტეს მიერ, უფლისა ჩვენისა, რომლისა თანა დაუსაბამისა... **BHG 464**, გელათ. 4, ფ. 311—321. [252.]

კვარციანი, იბ. თარგმანი.

კვარციანი და იუსტინა, მოწამ., — ივლისის 15. 1. შესება: ვილარ სახედ არა შესაგვანებელ არს უფლისა იუდეანისა გინა ელლინისა და მონისა ანუ თავისუფლისა არა ცხოვრება, რამეთუ ამათ ყოველთა შორის სარწმუნოება და სახე სხეულისა იხილვების... და განადიდენ მადიდებელნი და წმიდა მყოფელნი ჩვენთა წმიდასა სახელისა მამისა და ძისა... **BHG 318**, გელათ. 3, ფ. 555—561. [253.]

2. წამება: საყუარელსა ძმასა, თანამწირველსა და თანაეპისკოპოსსა სოსიმესს: ველორო, წყალობითა ღმერთისა ათა ეპისკოპოსი იკონიისა... არამედ თვითონს კვარციანთა რწმუნებულ ქრისტე იესუს მიერ, უფლისა ჩვენისა, რომლისა თანა მამისა... **BHG 316**, გელათ. 3, ფ. 561—565. [254.]

კვარციანი, იბ. ალფიოს.

კვარციანი და იუსტინა, მოწამ., — თებერ. 31. წამება: კვარციანი, საჩინოა ვარსკვლავი მოწამეთა... **BHG 471**, A 79, 928—934. [255.]

კვარციანი აღმწიგნობელი, — ივნის. 9. ცხოვრება: ესე უკუე ყოველმგებულნი მამა ჩუენი და დიდი ღმერთისა მღვდელთმთავარი კვარციანი აღმწიგნობელი აღმწიგნობელთა დიდ ქალაქით... რომლისა ლოცვათა და ოხათა მიერ ვიცევ

ბიზანტიური მეტაფრასტა და ქართული აგიოგრაფია
ბიზანტიური მეტაფრასტა და ქართული აგიოგრაფია
ბიზანტიური მეტაფრასტა და ქართული აგიოგრაფია

კლემენტის რაშვილი, მოწამე, — ნოემბ. 24, 25. ეპისტოლე კლემენტის რაშვილს, უფალსა ჩემსა ეპისკოპოსსა და მწყემსსა იერუსალემისა წმინდისა ევლემისისა... BHG 345—347. S. 382, 29—47. იერუს. 36, 169—193. თარგმანი ექვთიმე ათონელისა. [257.]

კლემენტი, იხ. ევტროპი.

კლემენტი ანკვირელი, მოწამე, — იანვრ. 23. წამება: შემდგომად ორას ერგასისა წელთა უფლისა იესო ქრისტეს ზეცად ამაღლებისა... BHG 353. A 79, 677—748. თარგმანი ექვთიმე ათონელისა. [258.]

კლემენტი, ხატარანი, რუფინოს, მოწამენი, — მარტის 10. წამება: დეკიოს, ყოვლბრძასტიქმან და მრჩობლ ეშმაკეულმან, სეპტრანი პრომაულსა მეფობისანი მიიბუნა რა... ხოლო ეგრეთვე მისთანა დასჯილთა მათ ფიცი მანგლსა მიერი სიკუდილი დაითმინეს სადიდებელად მამისა... გელათ. 2, 146—159. [259.]

კლემენტი და დამიანე, მოწამე... — ნოემბ. 1. ივლის. 1. I. მოსაკსენებელი: უფლისა და მაცხოვრობისა ჩუენისა... BHG 373. იერუს. 17, 109—115. თარგმანი თეოფილესი. [260.]

ქ. I. რაქანს იგი ღმრთისმსახურება აღმოაჩინდა... BHG 374. ათონ. 37 (ბლუჩი), 3—7; თარგმანი თეოფილესი. [261.]

ქ. II. უფალსა და მაცხოვრობისა ჩუენისა... და სიკვდილელ ეშმაკი... სიქალად და საჭებელად თქუენდა, ხოლო უმეტესად დიდებად ყოვლად ძლიერისა და მიწყალისა ქრისტეს ღმრთისა... გელათ. 8, 331—342. [262.]

კონონ საზრდიელი, — მარტის 5. ცხობება: ნამდვლვე ევალთაგან აღმოეპოოჩების ვარდი და ვლდბსაგან აღმოეცენების წყალი... და საკურნებელ ყოვლისა სენისა და საღმობისა ქრისტე იესუს მიერ უფლისა ჩუენისა... გელათ. 2, 71—93. [263.]

კონსტანტინე დიდი იხ. მიტროფანე.

კობრი, იხ. პატერპუთი.

კორნელიოს ახისთავი, მოწ. — სექტემბ. 13. I. წამება: შემდგომად მაცხოვრობისა ჩუენისა... BHG 371. ათონ. 20/29, ფ. 166—172. თარგმანი თეოფილესი. [264.]

კონსტანტინე, იხ. ფილოტოს.

კონსტანტინე, კვარცი, იხ. კვი...

ლაგრენტი, იხ. ქვსტონ.

ლაგრენტი, იხ. ფლოროს.

ლაგრენტი, იხ. თეფროს.

ლაგრენტი კატანელი, თებერ. 20. ცხობება: ლეონ, საჯაროვლო შორის დიდი და კატანისა ყოვლად საჩინოა წმინდისა... ყოველთა ტეთილთა მოუხპობელი მომეტებლობა, ზეცათაყა მეფობისა ზენაწილეობა, რამეთუ ქრისტე ღმრთისა შუენის... გელათ. 1, ფ. 80—85. Латышев В. МАВ, I, 111—118. [265.]

ღეონ და პარადოქსი, მოწამ., -- თებერვ. 18. წამება: პირად-პირად ვიდრემე ეშაკისა მანქანებანი საძნოდ მონათა ღმრთისათა... მლოცველნი ნაწილისა და მოთმინებისა მისისა ზიარქმნასა მადლითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა... BHG 983. გელათ. 1, ფ. 63—67. [266.]

ღეონტი, ვიბატი, თეოდულდოს, მოწამ., -- ივნის. 18. წამება: უესპასიანოსს სკიპტრიანი რაჲ რომეონთა მპყრობელობისანი აქუნდეს... მკურნალად თვთო-სახეთი სენთა ძლით მისდა პილტოლვილთა სადიდებელად მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა, ერთღქრთეებისა აწ და მარადის... Conf. BHG 986. გელათ. 3, ფ. 190—207. [267.]

ღონგინოზ ახიხთავი, მოწამ., -- ოქტომბ. 16. წამება: სათნო იყო რაჲ სიტყუამან ღმრთისამან მსგავსებაჲ ჩუენი... სუფევად მისი სუფევად საუკუნოდ და მუფუებაჲ მისი ჰგიეს უკუნისადმდე, მისსა დიდებაჲ... BHG 989. გელათ. 4, ფ. 454—460, S 384, გვ. 402—410; S 1276, ფ. 234—277, იერუს. 37, ფ. 70—79. [268.]

ღონგინოს, იხ. ორენტიოს.

ღუკა მოციქული, — ოქტომბ. 18. მოსაკენებელი. უკუეთუ საკენებელსა მართლისასა საღმრთოჲ ვინმე და ბრძენი კაცი საღმრთოდ სჯულისმდებელობს... და მადლითა სულიერითა აღმოვსებასა მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 991. გელათ. 4, ფ. 460—466, S 384, გვ. 410—419, S 1276, ფ. 247—260, სინ. 91, ფ. 28—32. [269.]

ღუკიანე ანტიოქელი, მოწამ., — ოქტომბ. 15. წამება: სამოსატი ქალაქი არს ასურეთისაჲ, ხოლო ეფერატი თანაწარბდინარე სამოსატისაჲ... და იხილვების ნავსა შინა მყოფთა და კმელით მავალთა მიერ სადიდებელად... BHG 997, გელათ. 4, ფ. 444—453, S 384, გვ. 387—402. [270.]

ღუკილიანე მოწამე და იოველი, — ივნის. 3. წამება: ავრილიანეს მეფობის წთაერობისა რომეონთაჲსა ზორტყმულობასა კომი, ესე იგი არს მთავარი, სიღვანოს ნიკომიდელთა ქალაქსა ზედა მდგომელობდა... და მწარისა სიკუდილისა შეურაცხყოფად მისა მიმართისა სარწმუნოებისა და ერთვულებისა ძლად, რაზეთუ მას ზუენის... გელათ. 3, ფ. 39—51. [271.]

ღუდი, იხ. ეესტოქიოს.

ღუდია, იხ. ფილიტოს.

ქავრიაკე და 70 მოწამენი მიხნი, თებერვ. 21. წამება: მარტკლთა კსენებაჲ ღმრთისმოყუარებისა არს გამოსაჩინებელ და სიბრძნის მოყუარისა გონებისა ღმრთისა მიმართ საზიარებელ... და დღესახწაულისა თანა ჯერმჩინებელნი მათმირითა კურნებითა შუგბად ქრისტე იესუს მიერ... BHG 1230. გელათ. 1, ფ. 89—96. [272.]

მათე მოციქული და მახარებელი, ნოემბ. 16. 1. მოსაკენებელი: უკუეთუ თუმცა დამბადებელისა მიერ მოცემული იგი ჩუენდა... და მარადის ღმრთისა თანა მყოფ და მზიარულ არს, რომელსა ზუენის... BHG 1224. S 384, გვ. 679—682. იერუს. 37, ფ. 196—198, სინ. 91, ფ. 96—98. [273.]

2. ოდეს იგი დამბადებელსა... A 128. [274.]

მაკაბელნი მოწამენა, — აგვისტ. 1. 1. წამებაჲ, აღწერილი იოსიპის ცულა ბიოსის მიერ: სიბრძნისმეტყუელებსა მეფელების აღმოთქმად და განმარტებად, ვითარმედ თვთმპყრობელ არს ვნებათა თვთმსახური გულისსიტყუაჲ... ცხოვრებასა მას უოხჳნოსა კეთილთა შინა საუკუნეთა ღმერთმან, რამეთუ მისი არს დიდებაჲ და სიმტკიცე, აწ და მარადის... BHG 1006. გელათ. 1. ფ. 243—260, ბოძლ. წიგნისაჲ. ფ. 313—332. [275.]

2. სიტყუა გრიგოლ ნაზიანზელისა: რაჲმე მაკაბელნი ძმად! აწინდელი კრებაჲ არამრავილთაგან საპატრიოთა... BHG 1007. A 109, 437—449, A 16, 326—331, A 292, 162—169, გელათ. 9, 274—284. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [276.]

მაკარი, იხ. ევდუქსიოს.

მაკარი, იხ. ევგენი.

მაკედონთხ, იხ. ფილიტოს.

მამანი, ხინახა და რაითახ მოხრვიდნი, იანვრ. 14. ნილო მონაზონისა: შეკთომილ რაჲ ვიყავ მე შემდგომად ზედამოსლვასა ბარბაროსთასა, მივედ ფარანად... BHG 1301—7. გელათ. 13, ფ. 96—126, A 79, ფ. 119—186. [277.]

მამაჲ, მოწ. — სექტემბ. 2. 1. წამებაჲ: მამას, დიდსა მას მოწამესა ქრისტესსა... BHG 1018. ათონ. 20/29, ფ. 18—24. თარგმანი თეოფილესი. [278.]

II. წამებაჲ: მამას, დიდსა ამას ქრისტეს მოწამესა... რომელთა მიმთხუევაჲ ჰყავ ჩუენცა მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 1018. გელათ. 4, ფ. 26—33; იერუს. 18, ფ. 73—83. [279.]

მანუილ, ხაბელ და იხშიიდ, მოწამ., — ივნისის 17. წამებაჲ: სხუანი უკუე მდევრონი და მძლავრნი დაღათუ კერპთა შემდგარნი იყენეს, არამედ პირველითვან საკთურისა თანაზრდილნი არა უცხოჲსა რაჲსამე... არამედ თვსთა მოყუარეთა მიმცემელისა მსწრათლცხოვნებასა და უფროჲსსა სასოებასა, რამეთუ მას შუენის ყოველი პატივი და მადლობაჲ... BHG 1024. Латышев В., Записки Акад. Наук. ист.-фил. отд., т. XII, № 2, 28—39. გელათ. 3, ფ. 181—190. [280.]

მარდარი, იხ. ევსტრატი.

მართა, დედა ხვიმეონ მესუეტისა, — ივლისისა 5. ცხოვრებაჲ: ვინამთგან არაგეროვან, არცა უზღვეო სათნოებანიისა ცხოვრებისა მქონებულთა ცხოვრებისა დაფიწყებისა მიცემაჲ... ყოველთაჲსა ვნებათა მისა მიმავალთასა განპყროვნებდა ჰადიდებულად და საქებულად ქრისტეს კეშმარიტისა ღმრთისა ჩუენისა, რომლისა დიდებაჲ და სიმტკიცე საუკუნეთა საუკუნეთაჲსა ამინ. გელათ. 3, ფ. 374—376. [281.]

მარიაჲ მადდალინედი, — ივლისის 22. ცხოვრებაჲ: არცა დედათა სიმკნისა და ღმრთისამიმართისა სიყუარულისა შემოკლებითი მოთხოზბაჲ ურგებ არს მსმენულთათჳს... დაუცხრომელად მგალობელნი საბიერებისა და კაცთმოყუარებისა მისისანი, რამეთუ მას შუენის ყოველი დიდებაჲ... გელათ. 3, ფ. 647—649. [282.]

საინტელექტუალური საკუთრების დაცვის შესახებ. კვლევა არს... BHG 1042. A 272, 401 1486; A 1104; 25—27; ბერეს, 2, 142—156; იურუს. 36, ფ. 69—77. თარგმანი ეჭვთაზე (სათონელიძისა) [283.]

მართა მალაქოვიძის მიხედვით. I. შობისათვის (8 სექტი), სიტყვა:

1. იოანე დამასკელისა: მოვედით უკუე ყოველნი ტომნი... BHG 1087 ათონ. 20/29, ფ. 57—68. თარგმანი თეოფილესი. [284.]

2. რვავე: მოვედით ყოველნი წარმაართნი. ყოველნი წათესაენი კაცთანი... და კურობეულ არს (ნუფოფი) შეკლიან შენისაჲ, იესუ ქრისტეა შე ღმრთისაჲ... BHG 1087, გელ. 4, 78—86. [285.]

3. მისივე: ბრწყინვალედ დღესასწაულობდენ დღესასწაულნი... BHG 1112. ათონ. 20/29, ფ. 64—70. თარგმანი თეოფილესი. [286.]

4. თეოდორე სტოდელისა: ბრწყინვალედ დღესასწაულობს დღეს (დაბადებულნი). შენგან უმაჰოდ შობილსა ძიხაჲთა... ეს იგივე, 3, იოანე დამასკელისაჲ; გელათ. 4, 68—78. [287.]

5. ანდრია კრიტელისა: სხუანი უკუე სხუებრსა დღესასწაულთა მიზეზებსა მნებებულთა მოუტყვიბედ... ყოველისავე აზნაურებისა შიმაართ... BHG 1018. გელათ. 4, 86—96. [288.]

6. მისივე: კუალად დღესასწაული და კუალად კრებაჲ... ბაღლით აღმო-ბრწყინებულისა მიერ ჩუენდა ქრისტე იესუს, ჩუენ ყოველთა მეუღისაჲ... BHG 1127. გელათ. 4, 96—104. [289.]

7. მისივე: განიზომოს თუ ქუეყანაჲ მტკაულითა. რომელი იგი არს მამაჲ, ძე და სული წმიდაჲ, რომელსა შუენის... BHG 1092. გელათ. 4, 104—113. [290.]

II. ტადრად მიყვანებისათვის (21 ნომბ.), სიტყვა:

1. გიორგი ნიკომიდელისა: ბრწყინვალე არს მიზეზი ამის კრებისაჲ... და ვიწუებდეთ მისთანა საიდუმლოდ დაფარულად... Coni. BHG 115. S 384, 739—750. [291.]

2. გიორგი წიგნისმცველისაჲ: კეთილთა მიზეზთა სიტყუად დაწყებისათა მიჩუენებს ჩუენ მოწეუნული ესე დღესასწაული... და ღირს ყოფაჲ სასუფეველისაჲ მოწყალე ყოფაჲ მამისა... BHG 1108. S 384, 763—771; S 1276, 63—82; A 382, 243 et pas. [292.]

III. ხარეზისათვის (25 მარტ.), სიტყვა: 1. ევსუქი იერუსალიმელისა:

ყოველი ვინ კეთილცნობიერი ენაჲ სამართლად შოიკითხავს ქალწულსა ღმრთის-მშობელსა... სიტკობებაჲ უბრწუნელებისაჲ, რომლისაჲვან არს სასუფეველისა ცნობაჲ, წმინდი შვილობისაჲ, ზეცათა შეკვდრობაჲ, ზიარებაჲ მამისაჲ და მისაჲ... Migne, t. 93, col. 1460—1468. გელათ. 2, 282—285, გელათ. 8, 147—149. A 5, 245—249. A 272, 258—260. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [293.]

2. იოანე თესლონიკელისა: ღამე წარკდა, ხოლოცდრე მოგუჟაჲ... რომ-ღმრთა შიერ მიყვანოქენ ყოველთა პრინაჲ წყალობისაჲ ბაღლითა და კხცთმოქუა-რებითა თავადისა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა... გელათ. 2, 285—288; გელათ. 8, 149—151; A 272, 256—257; A 674, 149—151; A 276. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [294.]

IV. ასოურთონ ნეოქესალიმელისა: ხაჩებაძის, მანოი, ხაჩებაძე, კუალადეთუბა-
ხაჩუბაძე. ესე იქმნა ჩუენდა ძირი და წყარო და მშობელ თავადსა ქრისტე
იესუსს მიერ, უფლისა ჩუენისა... BHG 1098. გელათ. 2, 288—312; გელათ. 8.
151—152; A 162. [295.]

IV. გრიგოლ ნეოქესარიელის: დღეს ანგელოზთა განწყობილნი ვალობითა
განბრწყინდებთან... და იხილვებოდეს წმიდად წმიდათა ადგილ ქუეყანისა და
საყდას ზეცათა მეუფისა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა, რომელსა მუენდას...
Migne, t. X, 1145—1156. გელათ. 2, 312—317; გელათ. 8, 172—176;
A 162, 159—161; იერუს. 4, 12—17. [296.]

V. იოანე ოქროპირისა: კუალად სიხარულისა სახარებაჲ, კუალად განთი-
ვისუფლებისა უწყებაჲ... რომლისა მიერ სამშედოპოასა დაუკლებლად მოღებაჲ
მუენ ჩუენ ყოველთა მადლითა უფლისა ჩუენისა... A 272, 253—5; A 176,
73—74; A 679, 151—156; A 613. გელათ. 2, 317—321; გელათ. 8, 176—179;
იერუს. 2, 59—76; იერუს. 4, 20—23. [297.]

VI. ანდრია იერუსალიმელისა: წარმოგვდგა დღეს ყოველთა სახარული დაბ-
კანელად პირველისა მას წყევლისა... რომელი სახელდებულარს აწინდელთა ამით
საუტენეთა და მერმეთა, მისსა დიდებაჲ... Migne, t. 97, 881—883. გელათ. 2,
321—323; გელათ. 8, 179—189; იერუს. 38, 76—88. თარგმანი ეფრემ
მცირისა. [298.]

VII. გარდაცვალებისათვის (15 აგვ.). სიტყვა იოანე დამასკელისა:

1. ქსენებაჲ მართლისაჲ, ვითარცა თქუა სოლომონ ბრძენმან... BHG 1114.
იერუს. 2, 1—10; იერუს. 148, 210—239. [299.]

2. რამეთუ ჩუეულებაჲ წრფელთა მათ ესე არს. რათა მძრადის საყუარული
იგი მათი იქსენიებოდეს მათ წინაშე... BHG 1097. იერუს. 2, 18—22. [300.]

V. შობისა, აღზრდისა და სამოსელ-სარტყელის გამოჩინებისათვის (15 აგვის.).
სიტყუაჲ: უკმა კეშმარიტეზით ქალწულსა ვითარსახედ ღმერთსა რაჲ კაცთა
მომართ მოსლუაჲ ეკულებოდა, იგი ღირად რადმე და ღმრთიუზუენიერად საშ-
კვდრებელად პოვა... გარნა მხოლოდ მადლობაჲ მიეცემოდენ საქმესა თვთ
ღმრთისმშობელისაჲ მადლისა აღმსარებელთაგან და ძისა მისისა ზოგადისა
მეუფისა და მაცხოვრისა, რომელი ყოველსავე უმჯობესისა და უბოვნებისათვის
განაგებს, მისა დიდებაჲ... BHG 1047, 1048. Акад. Латышев В. Мено-
логий анонимы византины II, 347—383. გელათ. 1, ფ. 410—438. (ამისი კერძე-
ნური რედაქცია იხ. A 40). [301.]

VI. დაუჯდომელი ან აკათისტო. 1. წელთა ირაკლის ბერძენთა
მეფობითა ხუასრო, სპარსთა სამთავროს მქონებელმან, წარმოაგონა სარვარონ
მკედართმძღუანელი თვისი ძალითა მძიშითა ტუენვად ყოველსა ბერძენთა ქუე-
შესა აღმოსავალისა... და გამოუთქუელთა კეთილთა მივეშთხვენეთ მადლითა
და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა... BHG 1060. გე-
ლათ. 2, 275—282. გელათ. 8, 140—147. A 5, 140, 162, 272. თარგმანი
სტეფანე სანანოძისა. [302.]

2. მრავალ არიან უკუე და უღრეს მითხრობისა მადლნი და საცხოველ-
მანი ყოველსა ზედა ნათესავსა კაცთასა... ათონ. 7/61, ფ. 124—137, Q 47—72
(იქ ესეც სტეფანეს თარგმანად არის დასახელებული). [803.]

3. არის ერთელი რედაქცია ამ მოთხრობისა, გიორგი მთაწმიდე-
დარის მიერ თარგმნილი: A 500, 568, 674. [804.]

VII. ვლადიმერის დიდება სამოსელთა მისთა. სიტყუა თეოდორე ბუციას:
საღმრთონი რაჲმე და დიდნი საიდუმლონი: ღმრთისა კაცთმოყუარებისა საცნა-
ურებანი... ცოცხალთაცა და ბკუდართა მოგუანიტენ შენგან განკორციელებუ-
ლისა ქრისტეს ღმრთისა მიმართ კადნიერებასა მქონებელმან, რომლისა მიერ და
რომლისა თანა დიდებამა შეენის... BHG 1058. გელათ. 3, 342—356. [805.]

VIII. თქუმული კირილე ალექსანდრიელისა: ბრწყინვალე არს დღეს სიტ-
ყუა ჩუენი და მადლითა აღსავსე... Migne, t. 76, 241—292. ათონ. 7/61.
ფ. 154—160; გელათ. 8, 369—376; იერუს. 151, 66—81; სინ. 71, 108—117.
თარგმანი თეოფილე ხუცესმონაზონისა. [806.]

IX. ღმრთისმშობლის შუამდგომლობით ქრისტეს მიერ აღწოდებამ და
სიწმიდის თეოფილესი, დიდისა ეკლესიისა ეკონომოსისა (20 მარტ.): „იქმნა
ჟამსა მას პირველვე უღმრთოთა და უცხოქმნილთა სპარსთა ზედამარბევლობისი
ქმნბდრე ჰრომელთა მოქალაქობისა შორის ერთსა ქალაქთაგანსა... წმიდათა
თავსთა მიერ დიდებულსა და თანაარსისა სულისა წმიდისა, ერთისა ღმრთიე-
ბისა. რომელსა შეენის... გელათ. 2, 334—347. [807.]

მარინა ქალწულმოწამე, იელის. 17. წამებად: არარაჲ ეგრეთ დაატკობს
და სხარებს სულსა კეთილსა და მორწმუნესა, ვითარ კეთილადმძღეთა ლუაწ-
ლითშეპოპილთა აღმოკითხული წამებად... ზეციერსა სახელსა ღმრთისასა აქუს
მოუკლებელად ჩუენთვის მეობად ქრისტეს მიმართ ქეშმარიტისა ღმრთისა ჩუე-
ნისა, რომელსა შეენის... გელათ. 3, ფ. 598—607. BHG 1168. [808.]

მარკელე არქიმანდრიტი, — დეკემბრ. 29. ცხორებად: მრავალგზის განვიხ-
ობებდ გონებასა შინა ჩემსა და ვიტყოდი... ნამდვლვე წმიდასა მონასტერსა
შინა წაომოეჩინა სადიდებელად მამისა და ძისა... BHG 1028. გელათ. 5,
ფ. 538—558, გელათ. 6, ფ. 58—85, ათონ. 2/63, ფ. 228—242. A 188,
132—148. [809.]

მარკიანე, — იანვ. 10. ცხორებად: მრავალ არიან და სხუანიცა განმშუენე-
ბულნი სამეფოებსა აშის ქალაქისანი... და ერთსა ადგილსა დასხმამ გუამებისა
მათისად... BHG 1034. A 90, ფ. 482—515. გელათ. 13, ფ. 46—55. A 79,
1—26. [810.]

მარკიანე და მარტვირი მწიგნობარნი, მოწამ. — ოქტომბრ. 25. წამებად:
მოცულ უკუე იყო და პირველცა საპრძანებელი ბერძენთაჲ წვალეპითა არიან-
ობითაჲთა... სადა იგი ბიითუალეს მათ ყოვლადსანატრელი აღსასრული წამე-
ბისად სადიდებელად... BHG 1029. გელათ. 4, ფ. 586—588, S 394. გვ. 474—
476 (აკლდა) S 1276, ფ. 498—523. [811.]

მარკიანე და მიხთანანი, მოწამ. — ივნის. 5. წამებად: კეთილ, ღმრთისა
ზაფხუარელნი, მწყობრნიცა ეგვტეს შინა ღმრთისა მწამებელთად, კეთილ და

მოთხრობისა ღირს... და ესრეთ სრულ იქმნა სრბაჲ წმიდათაჲ საღიღებელთაჲ მამისა და ძისა... გელათ. 3, ფ. 66—67. [812]

მარკოზ მახარებელი, — აპრილ. 25. მოსაკსენებელი: დიდისა მოციქულისა და მახარებლისა მარკოზის ძლითთა ყოველთა მოწულილებით წარმვლელთაჲ ბაჲ არა იღვილ... საუკუჩეთა და უობქნოთა კეთილთა მიმთხუევესა მადლით და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომელსა შუენის... გელათ. 7, ფ. 364—372. [813]

მარტვირი, იხ. მარკიანე მწიგნობარი.

მარტინე ძროშთა მთაფარებქცოპოზი, აპრილ. 12. ცხოვრებაჲ: ვინაჲთგან ცხოვრებანი და მოლუაწებანი საღმრთოთა და წმიდათა კაცთანი მარგებელ და მძვისა მიმართ აღმადგინებელ არაჲს მსძენელთა... შეურყეველად დაიცევ იგი ყოველისაჲ წვალებისაჲგან, რაჲეთუ შენ მხოლოჲ ხარ ძლიერ და დიდებულ დაუსრულებელთა მიმართ საუკუჩეთა საუჩუნეთასა ამინ. გელათ. 7, ფ. 206—216. [814]

მარტინე პაპი, იხ. მაქსიმე.

მარტინიანე, — თებერვ. 13. ცხოვრებაჲ: გაუწყო, ძმანო ჩემო საყუარელნო... ათონ. 7/61, ფ. 26—41. [815]

კ. ქეკელიძე, ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, გვ. 15—22, თბილისი 1945.

მარუთა ხოფანიწელი, თებერვ. 28. ცხოვრებაჲ: სოფელი რაჲმე არს აღმოსავლთაჲთ მდებარე სომხეთისა და სპარსეთისა საზღვართა შორისი სოფანიწელთაჲდ უწოდენ მათ... ყოველთა ცათაშინათა კეთილთა ზიარებისა და ღმრთისა ცხიერისა მეფობისა მოღებისა, რაჲეთუ ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შუენის... გელათ. 1, ფ. 228—231; გელათ. 6, ფ. 9—31. Латышев В. МАН I, 154—156. [816]

მარხვა დიდი (ორმოცი). 1. მეზუერისა და ფარისეველია კვრიაკე, — ბოანე ოქროპირისა: ორნი კაცი აღვიდეს ტაძრად ლოცვად, ერთი ფარისეველი და ერთი მეზუერე... A 5, 1—8; 147, 1—10; 177, 1—11; 182, 516—521; 272, 10—15; 276, 1—2. გელათ. 8, 1009; იერუს. 23, 199—203. [817]

2. მისივე: უძლებისათვის შვილისა: მარადის თანამდებ ვართ ქადაგებად კაცთმოყუარებისა ღმრთისა... A 5, 8—18; 182, 54—548; 272, 12—23; 276, 2—4; გელათ. 8, 1000—1009. იერუს. 23, 203—208. [818]

3. დაწყებასა წმინდისა ორმოცისასა, მისივე: ვიშუებ და ვიხარებ. ვხედავ რა დღეს ეკლესიასა ღმრთისასა სიმავლითა შვილთა თვისთაჲთა შემკობილსა... A 78, 1—5. [819]

4. შემოსლვისათვის მარხვათასა, ანასტასი სინელისა: შემსგავსებული მარხვათა დაწყობისაჲ და ჯეროვანისა... Migne, t 80, 1077—1106, გელათ. 8, 29—40, A 5, 98—120. თაგმახი თეოფილესი. [820]

5. პირველსა შაბათსა, თეოსორეს საწაულისათვის, ნექტარი კონსტანტინოპოლელისა: ბოწყინვალე არს და შენიერ დღეს მგალობელთმთაფრისა დაეითხ თანა გალობად ხუენდა და თქვამდ... Migne, t. 139, col. 1821—1840. A 272, 68—74; იერუს. 23, 234—240. გელათ. 8, 22—29; ათონ. 49 (ბლეიკ.), 66—69. [821]

6. შესწავლა: აფილარესა, გრაგულ-ნასევისა ერნო ქრისტესნო და სხვა
ესონთა შვიდანო სამეფონო და სამღვდლონო... Migne, t. 46, 746-748
762, 248-260, A. 55, 322-326; A 108, 183-191, გელათ. 8, 40-45
ათონ. 84/14; ფ. 164-170; თარგმანი გიორგი მთაწმიდელისა. [322,

7. პირველი ეკრიაკესა-დღესასწაული მართლმადიდებლობისა: მეფის
თეოფილესა მისი კამისა რაჲ იგეგო ათონ. 7/61, ფ. 114-124... გელათ. 8
ფ. 108-118. [323,

8. ლაზარეს აღდგინებისათვის, ანდრია კრიტელისა: ლაზარე, მკურნობ
აწინდელი ესე შესაყრებელი... გელათ. 8, 189-202, A. 5, 293-317, 162
33-170; იერუს. 4, 30-42; Migne, t. 97, col. 960-985. [324,

9. ბზობისათვის, ანდრია კრიტელისა: გუმინ-მეფისა თანა ლაზარე, მკ
ურნობა ბუნ... Migne, t. 97, col. 985-1017. A 162, 170-177; გელათ. 8
202-214; იერუს. 4, 42-55. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [325,

10. იოანე ოქროპირისა: საკვრველთაგან საკვრველებად და სისწულთაგან
სისწულად მიმართ... გელათ. 8, 214-219. A 5, 317-326, A 272, 125-130
თარგმანი თეოფილე ხუცესმონაზონისა. [326,

11. დიდსა ხუთშაბათსა — იოანე ოქროპირისა: ა) მკმუნვარედ ვხელ
დღეს ეკლესიასა სახითა... A 5, 360-363; A 272, 135-136; იერუს. 4
75-77; გელათ. 8, 224-238; თარგმანი თეოფილე ხუცესმონაზონ
ისა. [327,

12. მისივე: მკირედ საქარო არს დღეს თქუენისა მიმართ სიყვარულისა...
A 5, 345-354; A 272, 136-143; იერუს. 4, 68-75. გელათ. 8, 226-233
თარგმანი თეოფილე ხუცესმონაზონისა. [328,

13. დიდსა პარასკევსა — გიორგი ნიკომიდიელისა: მალალსა და აღმატე
ბუღსა სახილველსა აღიწია ქადაგებაჲ იგი სახარებრისა... A 70, 348-364
გელათ. 8, 233-245; ათონ. 7/61, ფ. 310-324; იერუს. 4, 77-90. თარგმანი
ექვთიმე ათონელიისა. [329,

14. იოანე ოქროპირისა: გუმინ აღთქუმულსა ნას ვალსა დღეს მნებეს
აღსრულებად... გელათ. 8, 245-248. თარგმანი თეოფილე ხუცესმონა
ზონისა. [330,

15. დიდსა შაბათსა: იოანე დამასკელისა: ვინმე იტყოდის ძლიერებათა უფლო
სათა... გელათ. 8, 248-263. თარგმანი არსენ იყალთოელისა. [331,

16. ეპიტანე კვპრელისა: რაჲ არს ესე დღეს დუმილი მრავალი ქუეყანას
ზედა... Migne, t. 43, col. 440-464. A 5, 394-413; A 129, 259-268;
A 162, 186-191. გელათ. 8, 263-274. ათონ. 39/79, ფ. 7-13; იერუს. 4,
92-100. [332,

მატრონა, — ნოემბრ. 9. 1. ცხობრება: ბრძენთა და შვილთა ცხობრებაჲ
და სთნოების მოყვარება მოქალაქობასა... მშველობა ეკლესიათა მონიკებად
და ცხობრება ყოფლისა ერისა მისისა მოვლონებად, BNG 1222, S. 384,
ფ. 612-685. [333,

17. თეოფილეს თარგმანი, რომელთა ფრეწილად შენაჲ
ათონ. 36, ფ. 1-3. [334,

... **მაქსიმე აღმსარებელი**, მოწამე — მარტოს 27. წამებაა: არაქადმე კინიხს ვლდინობითსაგანსა: კერპთმსახურებისა და მრავალდროთეებისა სანოდ ნათესაჲსა ქრისტეანეთისა სიძულვილი... მოქცევისა მიმართ და სინანულისა მოურნეებით შწოდებელი მათი, რამეთუ მას შუენის... გელათ. 2, ფ. 360—365. [335.

... **მაქსიმე აღმსარებელი**, ანასტასი, მოწამე, მისი და **ბაბი მარტონე**, მოწამე, — აგვისტოს 13. წამებაა: დიდ ჰუმბარტებით მაქსიმე, შესწორებულად სახელისა მქონებელ საჭმეთა... და შეძღვომობით ორთაცა ნებათა და მთქმედებათა თითოეულისა ბუნებისა განთვსებულთა მაჩუენებგლობისა, მისა ფილუბაა და სიძულვილი თანადაუსაბამოთა მამითა. გელათ. 1, ფ. 372—389. [336.

... **მაქსიმე**, თვოდოცი და **ასკლიბიოდოცი**, მოწამენი, — თებერვ. 19. წამებაა: მაქსიმე იანე მძლავრისაა კერპთათვს მრავლისა მოსწრაფებისა მკუმეველობისა ყოველი ქრისტეს კერძოასანი შეიპყრობემოდეს... და ყოველთა კერძოთა ვამოუთქმეველი სიხარული, რამეთუ ქრისტესა დმერთსა ჩუენსა ბუნენს... გელათ. 1, ფ. 77—80. Латышев В. МАВ, 1, 106—111. [337.

მაქსიმე და კვინტილიანე, მოწამე, — აპრილ. 27. წამებაა: მაქსიმე იანე ყოველადმრპროტმსახურისა და ყოველადსჯულის გარეგნისა ბერძენთა მეფობის მპყრობელად მყოფობასა... და ევრეთ აღესრულნეს: კეთილადმძღენი იგი მოწამენი. რიცხუნი წმიდისა სამებისა ერთდმრთეებისანი, რომელსა შუენის... გელათ. 7, ფ. 389—396. [338.

მაქსიმე, იხ. ტერენტოს.

... **მეთადი კონსტანტინოპოლიელი**, ივნის. 14. ცხორებაა: დიდ კიდრეწე თაფით თვსითცა და ქებისა ღირს მოღუაწებითი ცხორებაა და მოქალაქობაა სახარებისეპრისა სიმკაცრისა მცველი... რომლისა გუეყავნ ჩუენ ყოველთა მიმდუნუფაა მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომელსა შუენის... გელათ. 3, ფ. 143—152. [339.

... **მედანია მროში**, — დეკემბრ. 31. ცხორებაა: იყო სამე და ესეცა საჭქე საკუთარ... და მიმღებელი სამარადისოთა მათ და დაუსრულებელთა ნათელთაა სადიდებელად მამისა... BHG 1242... გელათ. 5, ფ. 558—576; გელათ. 6, ფ. 85—115. ათონ. 2/63, ფ. 242—253, A 90, ფ. 276—309. [340.

მელეტი ანტიოქელი, — თებერვ. 12. I. შესხმა იოანე კოქროპირისა: ყოველითკერძო რაა საზღდელოასა ამის არვისა მიმოვაფლებდ თუალთა... რომლისა ღირსყოფაა მეყავნ ჩუენ ყოველთა მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 1244. გელათ. 1, ფ. 36—41. [341.

II: გრიგოლ ნოსელისა: აღმიორძინა ჩუენ რიცხვ მოციქულთაა ახალწან ამან მოციქულმან... ვიდრემდის გლოვაა ესე კუალად სიხარულად გარდაგუექცეს ჩუენ ქრისტეს იესუს მიერ... BHG 1243. A 55, 318—322; A 108, 174—183. გელათ. 1, 41—48, ათონ. 14/84, 157—164. [342.

მენა, ერმოგინე, ევგრაფი, მოწამე — დეკემბ. 10. I. წამებაა: შეძღვლად მაცხოვრისა ჩუენისა ქრისტეს ქვეყნად მოსლვისა... განსაცდელიდ და სენთა შინა მყოფთა, სადიდებელად დიდისა დმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა, რომელსა შუენის... BHG 1271. გელათ. 5, 141—169, ათონ. 2/63, ფ. 73—86. A 128. [343.

II: შემდგომად ქუეყნად მოსლვისა მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ნუგეშინის მკეზელად ყოველთა უძღურთა და სნეულთა, საღიღებელად დიდისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა... BHG 1271. A 90, ფ. 135—175. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [344.]

მენა მეგვიპტელი, მოწამე, — ნოემბრ. 11. I. წამებაჲ: მეფობასა დეოკლიტიანე და მაქსიმიანესსა... BHG 1250. ათონ. 36, ფ. 13—19. თარგმანი თეოფილესი. [345.]

II: მეფობდეს რაჲ დეოკლიტიანე და მაქსიმიანე, ზესთა მეუფისა მბრძოლნი... რამეთუ ესე თვთ მებრვე ჯეროვნად განიგო ქრისტეს მიერ სახიერისა... BHG 1250. S 384, გვ. 635—643. თარგმანი ეფრემ მცირისა. (აქ ეს სუფიება 10 ნოემბერსა). A 128. [346.]

მენილნე მოწამე, — მაკრის 16. წამებაჲ: დეკიოზ ბოროტმსახურისა აწთა პრობულთა სკიპრათა მიმღებელობასა და ბრძანებათა მრსთა ყოვლად მკვდროანად განცემულობასა... და ზეცათა სამეფოასა ზედმომკეზელობასა, რამეთუ ქრისტესა ღმრთისა ჩუენსა ზუენის... გელათ. 2, ფ. 215—219. Латинах В. МАВ I, 241—45. [347.]

მერკვირი მოწამე, — ნოემბ. 22. წამებაჲ: დეკიოს ოდეს და ვალერიანე, ერთი იგი შარავანდელსა პრომისისა და მეორე საყდარსა ასიაჲსისა განაგებდეს... BHG 1276. A 128. [348.]

მკრონი ეპისკოპოსი კრიტეს შინა რავეიას, — აგვისტ. 9. ცხოვრებაჲ: დიდ ქალაკთა შორის კრიტე და მრავალსახელ, დიდ წმიდათა შორის მისიკა აღმონამოიჩი და დიდებულ მკრონი მღდელთმთავართა შორის... და სარწმუნოებით მისსა მისრულთასა აღმოდის დიდებად მამისა და ძისა... გელათ. 1, ფ. 338—341. [349.]

მკრონი მღდელმოწამე, აგვისტ. 17. წამებაჲ: დ[ეკ]იოს ბოროტმსახური და სასტიკი კმ.რთებდა რაჲ რომეონთა სამეფოასა მთავრობასა და კერპთა მრჩობლეშაკეულებისადა ფიცხელად შემსქეალულ იყო... რომელთა იქმნენბ ზუენ ყოველთა მიმთხუევაჲ მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომელსა დიდებაჲ... გელათ. 1, ფ. 457—465. [350.]

მინოდორა, მიტროდორა და ნუმფოდორა, მოწამ. — სექტემ. 10.

I. წამება: არა დედანი, არცალა ქალნი... BHG 1273. ათონ. 20/29. ფ. 151—155. თარგმანი თეოფილესი. [351.]

II. წამება: არასადმე დაკშულ აოს სტადიონი მარტვლობისაჲ... რომელსა ღირსმკა ვართ ყოველნი მიმთხუევად მადლითა და წყალობითა... BHG 1273. გელათ. 4, ფ. 120—127. [352.]

მიტროდორა, იხ. მინოდორა.

მიტროფანე და ალექსანდრე კონსტანტინოპოლელი, კონსტანტინე დიდი და ნიკიას კრება, — ივნ. ს. 4. ცხოვრებაჲ: მეთაცხრამე ესა წელსა დოკლიტიანეს მეფობისასა, ხოლო მა ხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს მოსლვისა ხუთ და შესამაესა წელსა... ჩუენცამკა მოვიბჟამთ საუკუნეთა კეთილთა ქრისტეს მიერ უფლისა ჩუენისა, რომელსა დიდებაჲ და პატივი... BHG 1279, 1280. გელათ. 3, ფ. 51—66. [353.]

მიქაელ მთავარანგელოზი, — სექტ. 6. სასწაული ხონელთა შორის: და სხუათა წმიდათათვის წარმოთქუმა და მათთაჲ საკსენებელყოფაჲ... მეოცნობათა მისეჲ უკორცოთამთავრისა მიქაელისაჲთა, მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 1284. გელათ. 4, ფ. 45—50. [354.]

მიქეა წინახწარმეტყველი, — აგვისტოს 14. მოსაკსენებელი: მიქეა უკუე წინახწარმეტყუელი ესე ღმრთისაჲ იშვა შორათინს შინა, ეფრემისა ტომით მყოფი. ამან მრავალნი ნიშნი ქმნა იოსაფატ მეფისა იუდაჲსა, ხოლო იორამ, ძისა მისისა მიერ, შთამთხრებლებული მოიკლა... რათა მათთანაჲ დასასრულსა კეთილისა გზისასა მივიწივნეთ მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომლისა თანა მამისა დიდებაჲ... გელათ. 1, ფ. 389—410. [ამას მოჰყვება მეხლობრივი თარგმანება თეოდორიტე ტვრელისა მიქეას წიგნზე]. [355.]

მოხე შავი, — აგვისტ. 28. ცხოვრება: ნამდვლვე ქცევადი და ცვალებადი ცხოველი არს კაცი და ადვილად წინაღმდგომისაგან წინაღმდგომად შეცვალებადი... და რიცხუსა უზენაესსა კაცთმოყუარებასა და სიტკბოებასა ღმრთისა, ძისა დიდებაჲ და პატივი... გელათ. 1, ფ. 551—557. [356.]

მოხე წინახწარმეტყველი, გარდაცვალება, — სექტემბ. 4. „მეორემოცესა წელსა გამოსლვასა ძეთა ისრაელისთა ეგვიპტით... მეოცე შჯული XXXIV თავი. A 90, ფ. 648—658. [357.]

მოციქულნი ათორმეტნი, — იენისის 30. I. შესხმაჲ ნიკიტა ფილოსოფოსისა: „რახლა კეთილ წესი ესე ეკლესიისაჲ, რახლა შუენიერ მის შორის გალობებულთა შემდგომობაჲ... ჰქონებდეს მას უღელსა ერთსა ქუეშე და თაყუანისცემდეს მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა, ერთსა ღმრთიებასა, მეფობასა და ძალსა, აწ და მარადის... BHG 160, გელათ. 3, ფ. 320—328. [358.]

II. იოანე ოქროპირისაჲ: 1) სამართლად დღესცა ზედა ნერგვითა სულისა წმიდისაჲთა მონადირეთა ესე აღვსებულობს ბადე... განმცდელთაგან მმართველი და განმცემელთაგან მკედარი პეტრეს თანა საფლაჲ... (აკლია). გელათ. 3, ფ. 239—330. [359.]

2) ჯგროვანითა და შუენიერითა განგებულებითა დღენდელიცა ესე მოსლვაჲ... A 272, 281—283; A 674, 173—175; იერუს. 23, 378—380. BHG 159. [360.]

მოწამენი: I. ათნი, რომელნი კრიტეს იწამნეს (23 დეკემბ.): და სხუაჲ უკუე სხუასა რასამე მეტყუელებდინ განთქუმულისა მის კრიტისა ჰამბავთა... მათთანაჲვე კეთილთა მათთვის განმზადებულთა, მადლითა უფლისა ჩუენისა... BHG 1197. გელათ. 5, ფ. 391—398; ათონ. 2/63, ფ. 180—190. A 90, 437—447; გელათ. 6, ფ. 119; იერუს. 50, 163—167. A 188, 108—118. თარგმანი და ეთ ტ ბ ე ლ ის ა. [361.]

II. ორმეოცდარი (6 მარტი): ბრწყინვალე უკუე აწისა ამის ყოველკრებობისა მიზეზი, რამე უ ქრისტეს მოწამეთა მოღუაწებანი და ძღვეანი... და თანად სულთა და სხეულთა ჩუენთა მაცხოვარებისა თხოველთაჲ ვადი ქრისტეს მიერ უფლისა ჩუენისა... BHG 1214 გელათ. 2, 93—105. [362.]

III. ორშეოცნი (9 მარტ.): აქუნდა უკუე ბერძენთა სკიპტრად ლოკინი-
ოსხ, პირველთა მეფეთა უუსჯულოესსა და უბოროტმსახურესსა... საუნჯედ
წარუღებლად და ხუაფად კეთილად მოანიჭნეს ქრისტეანეთა სადიდებულად მა-
მისა... BHG 1202. В. Латышев, Menologii anonymi byzantini I,
337—34. გელათ. 2, 128—137. [363.]

შესხმა ბახილი დიდისა: მარტულთა კსენებითა რომელიმცა განძლომაჲ
იქმნა მარტულთმოყუარებისაჲ... ერთითა გვრგვნითა სიმართლისაჲთა შეიმკნეს...
BHG 1205. გელათ. 2, 137—145. [364.]

შესხმა ეფრემ ასურისა: ვინაჲთგან ბრწყინვალესა ამას მოქმედებასა...
Conf. BHG 1204. გელათ. 8, 922—939. [365.]

IV. ორშეოცდა ხუთნი (10 ივლის.): ახარებს ვიდრემუ წმიდასა
ღმრთისა ეკლესიასა მხოლოდ ერთისაჲცა მოწამისა დღესასწაული... და მას შინა
დიდნი იგი და მრავალპატიოსანი საუნჯე დადევს სადიდებულად მამის და ძისა...
გელათ. 3, 487—506. [366.]

V. შესხმა ყოველთა მოწამეთანი: 1. ეფრემ ასურისა: ჰაეროვან და საწა-
დელ არს მარადის ანგელოზთა და კაცთათჳს კსენებაჲ წმიდათაჲ... BHG 1183.
A 50, 147—164; A 272, 182—184. გელათ. 8, 404—411. [367.]

2. იოანე ოქროპირისა: მიერთგან ვინაჲთგან აღვასრულეთ წმიდაჲ დღე-
სასწაული მარტულიისაჲ, არა აღსრულებულ იყვნენ დღენი შუდ რიცხვთ...
BHG 1188. გელათ. 8, 395—404, A 140, 507—(ბოლო აკლია). [368.]

მხოფლით კრება შეთახე, — ივლის. 11. I. „ვითარმედ ცხოველ შემდგო-
მად სიკუდილისაჲცა ყოველნი აქა შინა საღმრთოდ ცხორებულნი და დიდთა
ღირს იქმნებიან მერმეთა კეთილთა... უშურველად მივემთხუევოდეთ კეთილთ-
ნებითა და სახიერებითა ყოვლადღლიერისა და კაცთმოყუარისა ღმრთისა მამისა
შორის და ძისა და წმიდისა სულისა... გელათ. 3, ფ. 506—529. [369.]

II. საზღუარი: წმიდამან დიდმან და მსოფლიომან კრებამან ღმრთისა მად-
ლითა და ღმრთიებრძნობითა კეთილმსახურთა და ქრისტესმოყუარეთა მეფეთა
ხუენთა ვალენტინიანე და მარკიანე ავლუსტოსთაჲთა შეკრებულმან ხალკიდო-
ნელთა დედაქალაქსა შინა ვითვნელთა სამთავროსათა... (ბოლო აკლია), გე-
ლათ. 3, ფ. 565—571. [370.]

III. პირველი მსოფლიო კრება, იბ. მიტროფანე და ალექსანდრე. [371.]

წაზარბი, გერვახი, ბროტახი, კელხი, მოწამ. — ოქტომბ. 14. წამებაჲ: რა-
თამს იგი ეპყრა ნერონს სკიპტრად ჰრომთა მეფობისაჲ... რომელი მიეცემის
ხულთა სულისა მიერ სახიერისა, რომლისა ნაწილსა მეყავენ ხუენცა ზიარებაჲ
და ღირსჩინებაჲ მადლითა... BHG 1324. გელათ. 4, ფ. 438—444, S 384,
გვ. 377—387. [372.]

ნატალია, იბ. ანდრიანე.

ნესტორი, პერგე ქალაქისა ებიხკობოზი, თებერვ. 27. წამებაჲ: ნესტორ
სამღდლოჲ იხოვანი ჭეშმარიტებისა მოლუაწე, საჩინო ქალაქისა პერგი პამფილიისა
მოეგო მცველად და მასწავლელად... ყოვლისავე მადლისა საღმრთოჲსა კეთილ

წილსდომამ და ზეცათაცა შეუობისა ზიარებაჲ, რამეთუ ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა ზუენის... გელათ. 1, ფ. 225—227. *Латышев В. МАБИ, 151—153. [872.*

ზემფოდორა, იხ. მინოდორა.

ნიკიბა კრება, იხ. მიტროფანე.

ნიკიტა აღმხარებელი, — აპრილ. 3. ცხორებაჲ, თეოსტირიკესი: წინა-გვც ზუენ დიდი მიზეზი სარგებელისაჲ... რამეთუ მადიდებელნი ჩემნი ვადიდნენო, იტყვის უფალი, რამეთუ მას ზუენის დიდებაჲ... *ВНГ 1341. გელათ. 7, ფ. 6—43. [874.*

ნიკიტა მოწამე, — სექტემ. 15. I. წამებაჲ: ძლევისა ლუაწლთა ნიკიტა მოწამისათა აღვასრულებთ კრებასა დღეს... *ВНГ 1340, ათონ. 20/29, ფ. 172—174. თარგმანი თეოფილესი. [875.*

II: ძლეობითთა ლუაწლთა მოწამისა ნიკიტასთა ვდღესასწაულობით დღეს... რომელთა მიმთხუევაჲ ბეყაენ ჩუენ... *ВНГ 1340, გელათ. 4, ფ. 193—197; იერუს. 18, ფ. 92—96. [876.*

ნიკიფორე კონსტანტინოპოლელი, აღმხარებელი, — ივნის. 2, მარტ. 12. I. ცხორებაჲ: უკუეთუმცა, ზ კაცნო, არა გულისა შემუსრვისაჲთა ცრემლითა უწოდდა ეამი და მწუხარებისა ლობაჲ განჰლეოდა სულისა საგრძნობელთა... ზოლო მცთომელობასა ერთგულებისათჳს შენცობაჲ, რომლისა ამათ და სხუათა ყოველთა ცთომათა ძლით მიმცამოხუეულ ვართ ღმერთისა მიმართთა ოხათა შენთა მიერ, რამეთუ მას ზუენის დიდებაჲ საუკუნეთა საუკუნეთასა ამინ. *ВНГ 1335. გელათ. 3, ფ. 6—39. [877.*

II. აღმოყვანება სხეულისა ექსორიობით: სიტყვა კონსტანტინე დიაკონისა: იხილენ რაჲ თქუენ, ყოვლად სამღდელონო წინასწრობილთა საწუხართა ეკლესიისათა... წყარო არს მარადმდენი კუონებათა და საკვრველებათა სადიდებელად მამისა... *Migne, t. 100, col. 41—160, გელათ. 2, ფ. 172—205. [878.*

ნიკოლოზ მინონლუკიელი, — დეკემბ. 6. ცხორებაჲ: ბრძენი რაჲმე საკმარი არს მხატვართ კელი... და პირველსა პატივსა ანაცვალე მეორე ქრისტეს იესუს მხერ უფლისა ჩუენისა, რომლისა თანა... *ВНГ 1349, გელათ. 5, ფ. 87—107; ათონ. 2/63, ფ. 51—62. [879.*

ნიკონ მღდელმოწამე, — მარტის 23. წამებაჲ: ბორგდა დეკოს, შეფე პრომთაჲ, საძნოდ ქრისტეანეთა, და იღვენებოდეს ყოველთა შინა სოფელთა და ქალაქთა კეთილმსახურნი... და პირველწამებულთა მოწაფეთა მისთა თანა დადვა ზგიცა, და აღიდებდა ერთსა ღმერთსა... *გელათ. 2, ფ. 260—270. [880.*

ილუკმბა, ხოფიაწმიდის მხახური, — ივლის. 26. ცხორებაჲ: წმიდისა და ღირსისა ილუკმბაჲს დიდნი და ზესთბუნებისანი დაკვრებისა ღირსნი წარმართებანი და მრავალსახენი სათნოებანი... კეთილსა შინა განძლიერებულნი და დამტკიცებულნი ქრისტეს იესუს მიერ, უფლისა ჩუენისა... *გელათ. 3, ფ. 714—726. [881.*

იანუფრი განმორებელი, — ივნისის 12. ცხორებაჲ: მე უდაბნოს უპირატეს მრავალთა ეამთა ქცევისა მყოფლისა გონებასა მომიქვიდა ოდესმე უშინა-განესთაცა მისთა მიმართ შესლუაჲ... და თანამიდებაჲ მათდა დამარხულთა საუ-

კუნეთა კეთილთაჲ მადლითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომლისა დიდებაჲ და სიმტკიცე საუკუნეთა საუკუნეთაჲსა ამინ. Conf. BHG 1378. 1379. გელათ. 3, ფ. 120—134. [382.]

ორენტიოზ, ერთგოზ, ფარნაკიოზ, ფირმოზ, ფირმინოზ, კვრიაკოზ, ლონგინოზ, მოწამენი, — ივნის. 23. წამებაჲ: დიდ ვიდრემე მოწამეთა შორის და განთქუმული ორენტიოს, გარნა არა მხოლოჲ, არცა თავით თვისით თვსგან ცნობილი და სახელდებული... და ღმრთისა მადიდებელთათვის, რომელჲან ესე ვითარნი მადლნი მოანიჭნა კაცთა მეოხთა, მისა დიდებაჲ საუკუნეთაჲში ამინ. გელათ. 3, ფ. 227—241. [383.]

ორესტი მოწამე, — ივლისის 7. წამებაჲ: მრავალნი უკუე სხუანიცა და რიცხუსა ქუეშე ვერ შემომავალნი ეამმან ბოროტმსახურისა დიოკლიტიანეს მეფობისამან მოწამედ და გვრგვინოსნად ქრისტესა წარუდგინნა... რომელიცა შემდგომად ამათსა პატიოსნად დაიფლა მუნ დაშენებულთა მორწმუნეთა მიერ სადიდებელად მამისა და ძისა... გელათ. 3, ფ. 391—395. [384.]

ორესტი, იხ. ევსტრატო.

პავლე აღმსარებელი, — ნოემბ. 6. I. ცხოვრებაჲ: რაჟამს იგი კოსტანტინოს... BHG 1473. ათონ. 37, ფ. 21—23. თარგმანი თეოფილესი. [385.]

II: რაჟამს იგი კოსტანტინეს, დიდისა კონსტანტინეს მესამესა ძესა, კელთედვა სკიპტრაჲ იგი ბერძენთა მეფობისაჲ... რომელთა მოთმინებისათვის ღარს იქმნა იგი ზეცისა დაუსრულებელსა სუფევასა... BHG 1473. S 384, გვ. 583—590; A 128. [386.]

პავლე თებელი, -- იანვრ. 15. ცხოვრებაჲ: და მხატვართადცა ძეულ მავალითაგანი იგინი უაღსარჩევლეს რაოდენნი მსგავსებისავე უდასაბამიერეცა... და ნაწილისა მათისა ზიარებად... BHG 1468. A 90, ფ. 515—533. გელათ. 13, ფ. 127—137; სინ. 91, 176—186; იერუს. 18, 215—227. A 79, 186—207. [387.]

პავლე, კორინთელი ხალოხი, — დეკემბ. 31, თებერვ. 28. ცხოვრებაჲ: უკუეთუცა ვიდრემე ერთისა სათნოებისა წარმართებასა გინა წარმართებასა ზედა აწ ჩუენ მიერ განსაკვრვებელი... სხეულთაცაჲ კუნებისა მარადის უხილავად აღმომადინებელი სადიდებელად მამისა და ძისა... გელათ. 1, ფ. 231—242; გელათ. 6, ფ. 115—119. [388.]

პავლე, ივლიანა და სხუანი ხაშნი პტოლემიადელნი, მოწამე, — მარტის 4. წამებაჲ: აქუნდა ვიდრემე თვთმპკრობელი მთავრობაჲ ბერძენთაჲ გარემორტყპულად ავრილიანოს... ღამე წარმლებელთა მათთა ქრისტეიანეთა დაჰფლნეს პატიოსნებით და ღირსშუენიერებით სადიდებელად მამისა და ძისა... გელათ. 2, 58—71. [389.]

პავლე მოციქული, იხ. პეტრე მოციქული.

პავლე წრფელი, — მარტის 18. ცხოვრებაჲ: და პავლესა წრფლად წოდებულისა და ქმნილისა მოსათხრობელად წინადადებული საკვრელი ცხოვრებაჲ მრავალთა საცხოვრებელ მაგალით ექმნეს... ყოველთა წმიდათა ბრწყინვალე თანამეგობრობაჲ და ცათა მეფობისაჲ განიაწილებჲ, რამეთუ ქრისტესა

ღმერთსა ჩუენსა ზუენის... გელათ. 2, ფ. 230—234. Латышев В. МАН I, 252—256. [890.]

მამფილე მღდელმთაწამე, — თებერვ. 16. წამებამ: და რაჲ კსენებასა მარტკლთასა მარტკლთმოყუარედ უსასურველეს და უპატიოსნეს... და ღმრთისაჲ მეფობასა თანმენაწილეობასა, რამეთუ მას ზუენის... გელათ. 1, ფ. 57—59. Латышев В. МАН, I. 83—86. [891.]

მანკრავი ტავრომენიელი, — ივლისის 9. ცხორებაჲ: დიდისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს კორციელითა განგებულებითა მისითა კაცთა თანა სოფელსა ამას შინა ზრდილობასა... კეთროვანნი განიწმიდებოდეს, ეშმაკნი განისხმოდეს და ყოველთა მიერ მადლი ღმრთისა იღიდებოდა, რამეთუ მას ზუენის... გელათ. 3, ფ. 420—487. [892.]

მანტელეიმონ მოწამე, — ივლისის 27. წამებამ: კერპთმსახურებისა აღმური ყოველსა მკვდროანსა განთენილობდა, რაჲმს მაქსიმოიანე ბერძენთა მთავრობისა სკიპტრათა ზედამდგომარეობდა... წმიდა სხეული მისი დაბასა შინა ვისმე ადამანტიოს სხოლასტიკოასსა სიწმიდით და ღირსებით დაასუენეს სადიდებელად მამისა და ძისა... BHG 1414. გელათ. 3, 726—743. [893.]

მამფილე, იხ. კარპოს.

მარილორიოხ, იხ. ლეონ.

მატაპი, — დეკემბ. 8. I. ცხორებაჲ: არა მრავალთა შობს ეგვპტე, გარნა ოდეს შვას, დიდსა შობს... რომელსაჲცა მრავალნი წარგზავნიდეს და აღიდებდეს მამასა და ძესა... BHG 1424. გელათ. 5, ფ. 118—123; ითონ. 2/63, ფ. 68—71. თარგმანი თეოფილესი. [894.]

[I]: არა მრავლისა მშობელ არს ეგვპტე... და უმრავლეს-მაქებელნი და პატივისმცემელნი, რომელნი ერთობით აღიდებენ მამასა და ძესა... BHG 1424; A 90, ფ. 126—135. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [895.]

მატერმუთი და კაპრი, მოწამ., — ივლისის 6. წამებამ: ნამდვლვე ყოველგან ორთა კაცთა შეკრებაჲ მარადის კეთილთა და საკვრველთა წარჰმართებს... და ქრისტეს მიმართ, რომლისა სუროდა, წადიერებით გარდავიდეს, რამეთუ მას ზუენის... გელათ. 3, ფ. 378—391. [896.]

მელაგია ანტიოქელი, — ოქტომბ. 8. I. ცხორებაჲ: დედობრივისა სათნოებისა რომელი არარაჲთ ნაკლულევიან იყოს მამათაჲსაგან ყოველთავე მითხრობამ სარგებელ არს და ყოვლად სათნოჲ... და ღირს ყოფად გვრგვნთა მათ ზეცისათა, რამეთუ მისი არს დიდებამ... BHG 1479. გელათ. 4, ფ. 409—414, S 384, გვ. 322—329; იერუს. 37. ფ. 60—64, A 518. [897.]

II. შესხმამ მელაგიაჲსი იოანე ოქროპირისა: კურთხეულ არს ღმერთო, რამეთუ დედანიცა სიკუდილსა ემღეროიან და ქალნი ამიერითგან აღსასრულსა ეკინიან... რათა ყოვლითურთ სრულ და სათნო ღმრთისა იქმნეთ... S 384, გვ. 329—339. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [898.]

მერედრიანოხ, იხ. ისავრე.

მეტრე ათონელი, — ივნისის 13. ცხორებაჲ: წმიდათა ცხორებისა და მათსა მარადის ღმრთისა [მიმართ] მოქალაქობასა აღწერით დატყუებამ... BHG 1505. ათონ. 7/61, ფ. 277—294. [899.]

პეტრე აღციხანდრიელი, მოწამე, — ნოემბრ. 25. წამებაჲ: აქუნდა წარჩინებულსა ნიკომიდიასა კაცი, რომელსა ეპყრა მთავრობაჲ მეფობისაჲ... ВНГ 1483, S 382, ფ. 48—57, A 128. [400.]

პეტრე კაპეტოლიელი, მოწ., — ოქტომბ. 4. წამებაჲ, იოანე დამასკელისა: ძუელ საღმე ოდესმე ცოდვასა შინა იყო კაცობრივი ბუნებაჲ... გელათ. 4, ფ. 373—389. [401.]

К. Кекелидзе, Жизнь Петра Нового, мученика Капетолийского: Христианский Восток, т. IV, вып. 1, стр. 1—71.

პეტრე მოციქული, — ივნისის 29, იანვრ. 16. 1. შესხმა — ნიკიტა ფილოსოფოსისა: რაბამ საწადელ მადლი დღისაჲ, რაბამ შუენიერ მიზეზი დღესასწაულისაჲ, ბოლო ფრიად პაეროვან და ღმრთივბრწყინვალე წინამდებარე კრებისაჲ... განმიხუენ, გვედრები შენ, და განემოქონებით ღმრთისმზილველო, რათა ჩუენცა მათ შინა შესრულნი თქუენთანა აღვიარებდეთ მამასა და ძესა... Сопр. ВНГ 1496; Лопарев, Жизнь Евдокима: Изв. Рус. Археол. Инстит. в Константинополе, т. XIII, стр. 178, № 33; გელათ. 3, ფ. 308—320. [402.]

2. თაყუანისკრმა ჯაჭუთა: რაოდენნი საღმრთოჲთა სურვილითა თავისა მის მოციქულთაჲსაჲთა აღსავსე ხართ... ВНГ 1486, გელათ. 13, ფ. 148—167, A 79, 231—268. [403.]

პეტრე და პავლე მოციქულები, — ივნისის 29. 1. შესხმა, იოანე ოქროპირისა: პეტრე და პავლე, მოწაფეთა უფლისათა, შესხმაჲ ვიდრემე საქებულ და სანატრიელ, ბოლო მიმთხუევაჲ წადილისაჲ ძნელ და ძნად საწდომელ... ყოველთა სიცოცხლისა და მშვნისა მიმზიდლებელსა და ყოველისა აგებულისაგან მსახურებულსა და თაყუანისკემულისა, აწ და მარადის... გელათ. 3, ფ. 305—308. [404.]

2. და კელოვნებათაცა შინა არა ბოლო ძუელთა მამათასა მივითვალავთ მოპოვნებულსა... ВНГ 1493. სინ. 71, 171—194. [405.]

3. შესხმა ოქროპირისა... ცისა და ქუეყანისა ურთიერთას შესწორებისათჳს კდომასა გხედავ დღეს... ВНГ 1497, სინ. 71, 194—201. A 272, 277—280; იერუს. 23, 375—378. [406.]

პახტა, იხ. სოფია.

პახტახ, იხ. ვასსა.

პაფახი, იხ. აკვინდინოს.

პლატონ მოწამე, — ნოემბ. 18. წამებაჲ: არა უცნაურ არს სახელი გულატელთაჲ... და დადუეს იგი ადგილსა საჩინოსა... ВНГ 1549—1550. S 384, გვ. 728—738. [407.]

პოლუკარპის მზარნელი, — თებერვ. 23. წამებაჲ: რაჲმს დეკიოს ბოროტ-მსახური პროპეტელთა სკიპტრასა კმართებდა და ბრძანებანი განვიდოდეს ყოველსა მის ქუეშესა სამთავროსა პოვნილთა ქრისტეანეთა... მკსნელი ამისი საწუთოსა შინა ნაქმართაგან და ერთობით ყოველთავე შენდობისა მომცემელთ და ნაწილსა კეთილად ქოვნებულთასა, რამეთუ თავადსა ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შუენის... ВНГ 1562. Атышев В. МАВ I, 123—126. გელათ. 1, ფ. 167—170. S 382, ფ. 195—198. [408.]

პოლიეგკოსი, — მოწამ., — იანერ. 9. წამება: ვითარცა რაჲ ერთი ჰერ-
ნიერთა და კეთილთი თხოობათაგანი ირს... და სასწაულთა მის წმიდისაოა.
ვიდრე მოაქაშომდე განაცხადებენ სადიდებელად მამისა... BHG 1568. A 90,
ფ. 437—447. გელათ. 13, ფ. 40—45; სინ. 91, ფ. 170—176. A 188, 148—153.

[409.]

პოშპიოსი, იხ. ტერენტიოსი.

პოჩვირი ლაზელი, — თებერვ. 26. ცხოვრება: ლაზაჲ ქალაქი არს პალეს-
ტინისა საზღვარსა მისსა და ეგვიპტისსა მდებარე, ქალაქი საჩინოჲ, მდიდარი
კერპებითა... და სამეფოსა (უნივეთოსა შინასა შუებასა, რამეთუ ღმრთისა შუე-
ნის... BHG 1572. Латышев В. МАВ I. 140—150. გელათ. 1, ფ. 186—192.

[410.]

პროვოსი, იხ. ევსტოქიოსი.

პროვოსი, იხ. ტარახოსი.

პროკლე და ილარიოსი, მოწამ., — ივლისის 12. წამება: ტრაიანეს რომთა
მეფობის მთავრობისა მორტყმულობასა და ელლინებრისა ბრძობლემჰაკეულო-
ბისა დამონებულობასა... და ესრეთ აღესრულნეს წმიდანი ესე მოწამენი წმი-
დასა სახელსა ზედა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა. მისა დიდება... გელათ. 3,
ფ. 529—537.

[411.]

პროკოპი მოწამე, — ივლისის 8. 1. წამება: დიოკლიტიანე უა მაქსიმიანე
ჰმართებდეს რაჲ მთავრობისა მეფობისასა, მძვნეარე რაჲმე და ველური ბრძოლაჲ
იძრვოდა ქრისტეანეთა ძლით... და მარჯუესა ადგილსა შინა ღმრთისმოყუარე-
ბით დაჰმარხეს დიდებულ მამისა და ძისა... BHG 1579. გელათ. 3, ფ. 395—420.

[412.]

2. მათ დღეთა შინა, ოდეს იგი დიოკლიტიანე და მაქსიმიანე იყვნეს
მპყრობელ მეფობასა პროკოპი და ბერძენთასა, ბრძოლაჲ ძლიერი აღადგინეს
ქრისტეანეთა ზედა... BHG 1578. A 382, 30—44; A 1103, 255—278, ბოდლ.
217—241. შეიდ. A 199, 2—18. თარგმანი ექვთიმე ათონელისა. [413.]

პროტასი, იხ. ნაზარი.

რომანოს ანტიოქელი, მოწამე, — ნოემბრ. 18. შესხმაჲ იოანე ოქროპირი-
საჲ: კუალად მოწამეთა კსენებაჲ, კუალად კრებაჲ და დღესასწაულობა სული-
ერი... და ბერძენსა მას საუკუნესა ცხოვრებისა ფრიადი დიდებაჲ და პატივი
მოგუანიჟოს მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 1601. S 384, გვ. 649—657.
თარგმანი ეფრემ მცირისა (აქ ხსენება დადებულია 15 ნოემბრ.). 414.

რომილიოსი, იხ. ევდუქსიოსი.

რუფინოსი, იხ. კოდრატე.

საბა განწმედილი, — დეკემბ. 5. ცხოვრება: არარაჲ არს ესოდენ შეესწო-
რებელ აღმძრველ ყოფად სულისა გულისთქუმად სათნოებისა, ვითარ ცხოვრ-
ებაჲ კაცთა სათნოთაჲ... და მშვდობაჲ ყოვლადშეუძრველი მადლითა და კაცთ-
მოყუარებითი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა... BHG 1609. A 179, ფ. 305—
485; გელათ. 5, ფ. 22—87; ათონ. 2/63, ფ. 4—51.

[415.]

საბა ხტრაცილაძე, მოწამ., — აპრილ. 24. წამება: ავრილიანე ბოჩორტ-მსახურისა ჰრომთა სკიპტრისა მმართველობისა საცვრველი ესე საბა სტრაცილაძობისა მთავრობითა კეთილად ბრწყინვიდა... და ღმრთისა მიერისა დიდბნა მეფობისა ღირსი, რამეთუ ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შუენის დიდება... გელათ. 7, ფ. 361—364. [416.]

საბა ღოტთხეაძე, მოწამე, — აპრილ. 13. წამება: ეკლესიად ღმრთისაჲ. დამკვდრებული ღოტთიას შინა, და ყოველთა წმიდათა და კათოლიკეთა ეკლესიათა ადგილ-ადგილ დამკვდრებულთისა, წყალობაჲ და მშველობაჲ და სიყუარული ღმრთისა მამისაჲ... ჩუენ ყოველთა ზეცათა სამეუფოჲსა მისისა მიმართ ზეყვანებისასა დიდებაჲ, პატივი, სიმტკიცე და დიდშუენიერებაჲ მხოლოდ შობილით ძით... BHG 1607. გელათ. 7, ფ. 216—224. [417.]

საბეღ, იხ. მანუილ.

სადოთ ებისკოპოსი და 128 მთწამენი, — თებერვ. 22. წამება: შემდგომად წმიდისა სკემონის წამებისა აღსრულებისა განინაწილა რიცხვ მისი წმიდამან სადოთ ქალაქსა შინა სალიკ წოდებულსა და კტი[ზი]ფონტის სპარსთა შორის მეფობათ ქოლაქებსა... აღესრულნეს ყოველნი ესე წმიდანი მოწამენი მშველობით მგალობელნი და დიდებისმეტყუელნი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესნი, რომელსა შუენის... BHG 1613. გელათ. 1, ფ. 165—167. S 382, ფ. 192—195. [416.]

ხაგატი, იხ. ტროფიმი.

ხაშონა, იხ. გური.

ხაშფხონ უცხოთშემწყენარებელი, — ივნის. 27. ცხორება: იქმნა უკუე პირველთა ეამთა და ძუელისა აღთქუმისა დასასრულ მსაჯულთა შორის ისრაელისათა საჩფსონ, სიმკნესა ზედა განთქუმული იგი... რამეთუ ერთი ორთავე შორის ცნობილი და დიდებული ქრისტე, ძე ღმრთისაჲ, და მას შუენის ყოველი პატივი და თაყუანისცემაჲ... გელათ. 3, ფ. 292—299. [419.]

ხატორნინე, იხ. კოდრატე.

ხატფურება იერუსალიემის ტაძრისა, — 13 სექტემბერი. სიტყუად იოანე დამასკელისაჲ: რაოდენნი ღმრთის მოქალაქენი ხართ ბრჩობლთა ქალაქთაგანნი... მომატყუებელო ჩუენდა ცხორებისა საუკუნოჲსაო, შენდა დიდებაჲ... გელათ. 4, ფ. 154—177, S 384, გვ. 1—12 (თავში აკლია); S 1276, ფ. 1—47. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [420.]

ხებახტიანე და მიაყუახნი მიხნი, მოწამ., — დეკემბ. 18. წამება: მრავალნი და თვთოსახეთა ეამთა აღდგეს ბრძოლად ქრისტესა და მისთა მსახურთა... რომლისა მადლსა და წყალობასა არსმცა ჩუენ ყოველთა ზედა მოფენად იწ და მარადის... BHG 1620. გელათ. 5, ფ. 313—327; ათონ. 2/63, ფ. 162—168. [421.]

ხეგერიანე ხებახტიელი, მოწამ., 9. I. წამება: ლიკინიოს რაჲ უშჯულოჲ მეფე მეფობდა... BHG 1627. ათონ. 20/29, ფ. 40—57. თარგმანი თეოფილესი. [422.]

II. წამება: ეამთა მათ ლიკინიოზის ბოროტად და უღმრთოობით მეფობისათა... და კადნიერსა მუხობასა ქრისტეს იესუს მიერ... BHG 1627. გელათ. 4, ფ. 113—120. [423.]

ხეჩგი და ბაქოს, მოწამ., — ოქტომბ. 7. წამება: მაქსიმიაზე მძლიერისა შეფობასა... და მას შინა მიცვალნეს წმიდანი გუამნი სადიდებელად ღმრთისა მამისა... BHG 1625. გელათ. 4, ფ. 397—409; იერუს. 37, ფ. 51—60; სინ. 91, ფ. 17—28. [424.

ხვიმეონ მანდრელი ან არქიმანდრიტი, — სექტემბ. 1. I. ცხოვრება: სვმეონსა სანატრელსა, დიდსა მას საკვრველსა სოფლისასა... BHG 1686. თარგმანი თეოფილესი. ათონის 20/29, ფ. 4—18. [425.

II: სვმეონ ყოვლად დიდი, საკვრველებად ყოვლისა სოფლისა... და ერთსა ბრწყინვალეებასა ერთისა ღმრთიეებისასა შემწყნარებელი ქრისტეს იესუს მიერ... BHG 1686. გელათ. 4, ფ. 1—26. [426.

ხვიმეონ ხალოხი და იოანე, ძე მისი, — ივლის. 21. ცხოვრება: წმიდა და ღირსი მამად ჩუენი სვმეონ, ქრისტესთვის სალოს კმნილი, და იოანე, მისთანა მავალი, მრჩობლნივე ასურეთით იყვნეს, ქალაქით ედესით... ჩუენ ყოველნიცა ღირს გუყვენ, მეუფეო, მიმთხუევად საუკუნეთა კეთილთა შენთა, რამეთუ კურთხეულ ხარ აწ და მარადის... გელათ. 3, ფ. 639—647. [427.

ხვიმეონ, უფლისა ნათესავი, — აპრილ. 27. წამება: და ყოველთა ესე ცხოვრებათა დაწყობათა წმიდათასა წარმომთქუმელობად ვიდრემ სამართალ უკუე და ფრიადისა სარგებელისა მომატყუებელ ცხოვრებისა... და ღმრთისა მიერისაცა მეფობისა მიმთხუეულობისა, რამეთუ მას შუენის დიდება და სიმტკიცე, აწ და მარადის... გელათ. 7, ფ. 386—389. [428.

ხილიბისტრო, ბაბა ზომთა, — იანვრ. 2. ცხოვრება: ევსებოს პამფილელმან. საეკლესიონი წიგნნი აღწერნა მრავალნი... და მიერითგან იწყეს პრომთა დიდებად ქრისტეს სახელისა, რომელსა... BHG 1631. A 90, ფ. 385—436. იერუს. 5, 1—16. S 140, 49—128; იერუს. 120, 1—52. [429.

ხოზონ კილიკიელი, მოწამე, — სექტემბ. 7. I. წამება: მპყრობელმან კილიკიასამან... BHG 1644. ათონ. 20/29, ფ. 38—40; თარგმანი თეოფილესი. [430.

II. წამება: მაქსიმიაზე კილიკიას მთავრობასა და უღმრთოებისა წესთა აღორძინებასა... იქადაგებოდა გვრგვნოსანი სადიდებელად ღმრთისა მამისა და უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა... BHG 1644. გელათ. 4, ფ. 66—68. A 70, 395—398. [431.

ხოხიბატრე, იხ. იასონ.

ხოფია, მიხტა, ელბიდი და ადაბი, მოწამ., — სექტემბ. 17. I. წამება: შემდგომად ყოველსა შორის სოფელსა განფენისა ქადაგებასა მას ცხოვრებისასა... BHG 1638. ათონ. 20/29, ფ. 126—132. თარგმანი თეოფილესი. [432.

II: შემდგომად ყოვლით კერძო განფენისა ქადაგებასა მას ცხოვრებისასა... ეგრეთვე კორცთა ერთბამად დამკვდრებად სადიდებელად მამისა და ძისა... BHG 1638. გელათ. 4, ფ. 207—216, S 394, გვ. 133—146. [433.

ხოფონია წინასწარმეტყუელი, — დეკემბ. 3. სიტყუად უფლისა, რომელი იყო სოფონიას მიმართ... ოდეს მოფაქციო მე წინაშე თქუენსა ტყუე თქუენი, იტყვს უფალი (თ. I, 1 — III, 20). გელათ. 5, ფ. 3—5. [434.

საფრანგო, ფრანკლინის მატრიარქი, — მარტის 10 (=11). ცხორება: მრავალთა უკუე სხვათაგანცა დამასკოა შესწავებულ და დიდებულ და მრავალად უფროეს საფრანგ საინოვანა და დიდისა, ვითარცა რაა ნაყოფისა რაა მასზე გამოღებისაგან სახილველად ვიდრემე შუენიერისა... და ყოვლითა საღმრთოთა მადლითა აღვსებულად და ღირსქმნილად ღმრთისა მიერისცა მეფობისა, რამეთუ თივადსა ქრისტესა ღმერთსა შუენის... გელათ. 2, ფ. 159—161. [435.]

სპირიდონ ტრიმიტუნტელი, — დეკემბ. 12. 1. ცხორება: დიდად სარგებელ არს სულისა ცხორება იხოვანთა და ღმრთისმოყუარეთა კაცთა... რათა ჩუენცა ზიარ ვიქმნეთ მისთვის განმზადებულთა მათ კეთილთა მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 1648. გელათ. 5, ფ. 207—236. ათონ. 2/63, ფ. 102—114. [436.]

II: დიდად სარგებელ არს სულთა ცხორება კაცთა მკნეთა და ღმრთისმოყუარეთა... რათა ზიარ ვიქმნეთ კეთილთა კაცთს განმზადებულთა მადლითა და კაცთმოყუარებითა... BHG 1648. A 90, ფ. 327—367, სინ. 91, ფ. 272—296. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [437.]

სტეფანე პირველმოწამე, — დეკემბ. 27, აგვისტ. 2. 1. შესმა სოდრონ იერუსალიმელისა: მოვიდა სტეფანეცა, ყოველთა სათნოებათა გვრგვნი... ხოლო აწ მის მიერ ქმნულთა და დაბადებულთაგან ყოველივე დიდებდა... გელათ. 5, ფ. 493—499. [438.]

2. მისივე: ჯერ იყო შემდგომად სამეუფოსა მაცხოვრისა კრებისა ქალწულისაგან შობითა... და სამსახურებელისა პირველმოწამისა მათა ქრისტეს იესუსს მიერ... გელათ. 5, ფ. 499—503. [439.]

3. გრიგოლ ნოსელის: ვითარ კეთილ არს და საქებელ შემოსლუა კეთილთა მდგომითი მდგომად ურთიერთას... დიკემბდ ყოველსა ძალსა წინააღმდეგობისასა და დიდებად და ქებად უფლისა ჩუენისა... გელათ. 5, ფ. 503—514. თარგმანი სტეფანე ხანანოვსისა. [440.]

4. იოანე ოქროპირისა: ყოველნივე მოწამეთა ლუაწლნი დიდებულ და ყოვლით ერისა საყვრელ იქმნების... ჟუარცხლბეკად ფერკთა შენთა, მისსა დიდებდა და სიმტკიცე... გელათ. 5, ფ. 514—516. თარგმანი ეფრემ მცირისა. [441.]

5. ნაწილთა მოყვანება: თუ ვითარმედ ვიდრემე სიცოცხლესა შინა იცნობა ქრისტესმიმართითს სარწმუნოებითა ფრიადი სტეფანე, საკუთარი იგი მოწამე მისი და მოციქული... რომლისა პირველად მოწამედ ქადაგებასა ღირს იქმნა იგი, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა... გელათ. 1, ფ. 260—271. [442.]

სტრატონიკე, იმ. ერმილე.

ტარასი კონსტანტინოპოლელი, — თებერვ. 25. ცხორება: დიდისა და ნანდვლვე საინოვანა ტარასის ქრისტეს სიმშვიდისა სიხმოთაგან კეთილად მწუროვლსა მშობელნი მოგვნეს ნათესაგნი ვიდრემე აზნაურნი და დიდებდითა ბრწყინვალენი... და ღმრთისა მადლითა ზიარება, რამეთუ მას შუენის... გელათ. 1, ფ. 179—185. Латышев В. МАН I, 132—140. [443.]

ტარახოს, პროვოს, ანდრონიკე, მოწამ., — ოქტომბ. 12. წამება: ებრაელები დეოკლიტიანოსს მეფობა ბერძენთა თვთმპყრობელობისა... და სიძლიერებასა უფლადწმიდისა მას სახელსა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისასა... BHG 1575. გელათ. 4, ფ. 420—427, S 384, გვ. 349—360, იერუს. 37, ფ. 64—70. [444.]

ტერენტიოს, აფრიკანოს, მაქსიმე, ბაზილიოს, მოწამენი, მარტის 21. წამება: აჭუნდა უკუე სიმტიკიე პრობთა მეფობისა ბოროტმსახურსა დეკიოსს... და ამათაჲსა საფლავი აღმოუცენებდა მიმდემად უზურველთა წყაროთა კურნებათასა სარწმუნოებით მიმსრბოლთა მუნ სადიდებელად მამისა და ძისა... Conf. BHG 1700. გელათ. 2, 253—260. [445.]

ტვიზონ ამათუნტელი, — იენისის 16. ცხორება: მრავლისა და დიდისა სულიერისა სარგებელისა შექმნასა მსმენელთასა ჩუეულობს მოქალაქობისა სათნოებით ცხორებულთაჲსა მოთბრობაჲ... და მუნ საუკუნეთა მიმთხუევაჲ კეთილთაჲ მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა... გელათ. 3, ფ. 175—181. [446.]

ტიმოთე მოციქული, — იანერ. 22. მოსაკსენებელი: ტიმოთე დიდი აღმოაქენა ვიდრემე ლუკაონამან, ხოლო აღზარდა და განსწავლა ძუელსადეჲ საჩინომან ქალაქთა შორის ლუსტრამან... BHG 1848. სინ. 91, ფ. 203—208. A 79, 627—638. [447.]

ტიმოთე, ბრუნახა ეპისკოპოსი, — იენისის 10. მოსაკსენებელი. უკუეთუ ბართლოთა კსენებასა შესხმით გვსწავიეს ქმნაჲ, რათა იგინიეა შესატყვისა ჩუენ მიერ ილიარსენ პატივსა... წმიდისა უკუე მიმდემად საკსენებელად, ხოლო დიდებად ყოვლისშემძლებელისა ქრისტესა, რომელსა შუენის ყოველი პატივი... გელათ. 3, ფ. 98—102. [448.]

ტიტე მოციქული, — აგვისტ. 25. მოსაკსენებელი: მოციქულთა შორის სახელგანთქმული და ეპისკოპოსთა შორის საჩინოჲ ტიტე, პაულეს ყოვლად საკუთარი მოწადე... მოპფენს თვსთა მადლთა სარწმუნოებით სახელისა მისისა მხედველთა ზედა, ქრისტე იესუჲს მიერ, უფლისა ჩუენისა, რომლისა დიდებაჲ... გელათ. 1, ფ. 528—531. [449.]

ტროფიმე, ხაგატი, დიარხენდი, მოწამ., — სექტემბ. 19. I. წამება: პროვოს მეფე უზულოჲ... BHG 1854. ათონ. 20/29, ფ. 132—138. თარგმანი თეოფილესი. [450.]

II: ეამთა მით, რომელთა შინა ებყრა მეფობაჲ ბერძენთაჲ პროვოს უსჯულთასა... და დაფარულსა ადგილსა დასხნეს სადიდებელად მამისა... BHG 1854. გელათ. 4, ფ. 216—225, S 384. გვ. 146—159. [451.]

ტროფიმე და ევკარპიონოს, მოწამ., — მარტის 24. წამება: კეთილად მძლეთს ქრისტეს მოწამეთა, ვბტყვ ტროფიმე და ევკარპიონოს მოლუაწებისა აწლს სიტყვთ წარვლასა მგულებელმან პირველად ამისი შესხმისა სიტყუად... ცუცხლთა გამოცდილნი, ვითარ ოქროჲ საკუმილსა შინა, და ეგრეთ ღმრთისა ბრთუშულნი წმიდად და სულნელად საკუმეველად, რამეთუ მას შუენის ყოველი დიდებაჲ... გელათ. 2, ფ. 271—274. [452.]

ჟანაქიას, იხ. ორენტიოს.

ფებრიანია, მოწამ., — იენისის 25. წამებაა: დიოკლიტიანე ყოვლად უღმრთოა და უსჯულოა რომთა სამეფოა მმართველობასა ეპარხოზობისა პატივითა ანთიმოს მორტყმულობდა, რომლისაცა ძე იყო ლუსიმახოს... და ესრეთ მადიდებელთა თვსთა მადიდებელთადასა, რამეთუ მას შუენის ყოველი პატივი... გელათ. 3, ფ. 256—282. Conf. BHG 659. [458.]

ფილადელფიას, იხ. ალფიოს.

ფილიმონ, იხ. არქიპო.

ფილიმონ, იხ. თეირსო.

ფილიპე მოციქული, — ნოემბრ. 14. მოსაკენებელი: ღმრთისაგან ღმერთი სიტყუა მარადის მამისა თანა იყო... და ეგრეთა კუალიდ იქცეს გზასა თვსსა და მარადის ქადაგებდეს სახარებასა ქრისტესსა... BHG 1527. S 384, გვ. 643—649, იერუს. 18, ფ. 180—185; იერუს. 37, ფ. 193—196; სინ. 91, ფ. 91—95. A 128. [454.]

ფილიპა, იხ. ალაპი.

ფილესკოს, იხ. ისაურე.

ფილიტოს, მეუღლე მიხი დუდია და შვილნი: მაკედონოს, თეობრეოს, და მათთანა კრონიდოს კომენტარიხიოხი და ამფილოქოს დუკი, — მოწამენი, — მარტის 28. წამებაა: ადრიანო მეუფესა აწლა ილვრიკისა სოფლებად განსრულსა მიეთხრნეს სანატრელისა ფილიტოსს ძლითნი... და შემურნეს შუენიერად და პატიოსნად და მისცნეს საფლავსა სადიდებელად ყოვლადძლიერისა და კაცთ-მოყუარისა ღმრთისა, რამეთუ მას შუენის... გელათ. 2, ფ. 366—374. [455.]

ფილოდენე ანტიოქელი, — დეკემბ. 20. შესხმა იოანე ოქროპირისა: მე უკუე განმზადებულ ვიყავ მწვალებელთა ღუაწლისა მიმართ წყობად, რათამცა ნეშტი იგი თანამდები აღმესრულა თქუენდა... BHG 1532. სინ. 91, 132—140. [456.]

ფირმინოს, იხ. ორენტიოს.

ფირმოს, იხ. ორენტიოს.

ფლავიოს და ლავროს, მოწამ., — აგვისტ. 18. წამებაა: მეფობასა ანდრიანესსა და ვპატოსობასა ვიკენტისსა კერპთამსახურებაა უკუე დიდად ორძიდებოდა... ესრეთ აღიდებს მადიდებელთა თვსთა ღმერთი, რომლისა არს დიდება... გელათ. 1, ფ. 465—489. [457.]

ფოკა მოწამე, — სექტემბ. 22, იელისის 23. I. შესხმა ასტერიოს ამასიელიხა: სამღდელომან მან უკუე და საღმრთომან კრებულმან... BHG 1539. ათონ. 20/29, ფ. 121—126. თარგმანი თეოფილესი. [458.]

II. შესხმა იმავე ასტერიოსისა: დიდებულ არს უკუე და ღმრთივგანწყობულ ყოველი კრებული მოწამეთა... გელათ. 4, ფ. 248—253. S 384, გვ. 192—199.

მ. კახაძე, ასტერი ამასიელის „შესხმა ფოკასი“: ენიკი-ს მთარგმნა, ტ. XIV, 234—239. [459.]

III. შესხმა იმავე ასტერიოსისა: კთილ და უმჯობეს მოსწრაფებათათვს ნოღუაწეთადასა... გელათ. 3, ფ. 649—655, Migne, t. 40, col. 300—313. BHG 1538.

მ. კახაძე, იქვე, გვ. 226—233.

.. [460.]

ფოტე, ანკიკტოხ, მოწამ., — აგვისტ. 12. წამება: აწლა ღმრთისმსახურებამა ყოველსა შინა სოფელსა და ქალაქთა განვრცნა რაჲ ქრისტეს მკვლელობა და სახარებისა ქადაგება... რომელნი მიერთებან აქამომდე კურნებათა ყოველფერითა აღსრულებასა არა მოაკლებენ სადიდებელად ქრისტეს ჭეშმარიტისა ღმრთისა თანადაუსაბამოჲთ მისით მამით... გელათ. 1, ფ. 359—372. [461.]

ფოტინა ხამარიტელი, მოწამ., — მარტის 30. წამება: არაუღარეს მამათასა დედანიცა საპოვნელ არიან მეცნიერად ქრისტეს ქუეყნიდ მოსრულია... მოკიჭულთა სწორმან მოწათემან ქრისტესმან და მოწამემან ღმრთისამან ურცხუნელმან, მისა დიდებამ აწ და მარადის... გელათ. 2, ფ. 383—386. [462.]

ქიონია, იხ. ალაპი.

ქაიხტინა ქალწულმოწამე, — ივლისის 24. წამება: ქალაქი არს სკრიისაჲ ტკროსი, ქალაქი დიდი და სახელოანი და ღონიერი მრავალთა და დიდებულთა მკვდრთაგან... და ვითარ სახედცა სნეულთა ადვილად განმკურნებულად, დიდებოდ ქრისტეს ჭეშმარიტისა ღმრთისა თანადაუსაბამოჲთ მამი ო მისით... გელათ. 3, ფ. 655—687. [463.]

ქხენია, — იანვ. 24. ცხოვრება: ახალი ესე და უცხოჲ ჭეშმარიტად საკრველისა ქსენის ცხოვრებამ მცირე უკუე არს ვითარ ვინ ჰგონოს და შემოკლებულ... BHG 634. სინ. 91, ფ. 186—195; იერუს. 18, 235—245. A 79, ფ. 748—769. A 188, 197—205. [464.]

ქხენოფონე და ძენი მიხნი: იოანე და არკადი, — იანვრ. 26. ცხოვრება: ქხენოფონ საკრველი აღმოსცენდა... BHG 1878, A 79, 827—857. [465.]

ქხვტონ პაპი, ღაგრენტი და იბოლიტე, მოწამ., — აგვისტ. 10. წამება: უაღრერიანე და შვილი მისი ღალბინო ჰმართებდეს რაჲ მოაერობასა რომეონთასა... დაასვენეს და დაჰმარხეს პრეტორიანონ წოდებულსა აგარაკსა თანა სადიდებელად ქრისტეს, ჭეშმარიტისა ღმრთისა ძისა, მამისა და წმიდისა სულისა თანაარსად ცნობილისა და ქადაგებულისა... გელათ. 1, ფ. 341—353. [466.]

ლალაკტიონ, ემიხტიმი, მოწამ., — ნოემბ. 5. I. წამება: მთისა მის ლიბანისა... BHG 666. ათონ. 37, ფ. 17—21. თარგმანი თეოფილესი. [467.]

II: ლიბანით კერძო მთით ფინიკიისაჲთ მრავალნი უკუე არიან ქალაქნი... BHG 666. S 384, გვ. 572—582, იერუს. 37, ფ. 161—167. [468.]

ს. ყაუხჩიშვილი, ბიზანტიური რომანი მეექვსე საუკუნისა ღალაქტიონი და ეპისტიმია: ენიმკი-ს ემოძბე. XIV, გვ. 350—374.

ლელინდუხ, მოწამე, — ივლისის 13. წამება: არცა სპარსეთი დაშთა ქრისტეს მადლთა და მოძღურებათა უსწავლელად... ხოლო შეუდევით ჩუნე პირველადწერილთა არარას შემ ვალებელნი სადიდებელად მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა... გელათ. 3, ფ. 537—550. [469.]

ყრმანი შვიდნი ეფესელნი, — აგვისტ. 4. მოსაკსენებელი: იქმნა რომეონთა მთაერობისა შეფობასა დეკიოჲსა პირველად შ ამოსღეჲ მისი კართაგენისა ქალაქით ეფესოს შინა ფრიადითა გულისწყრომითა... ზუებითა და მხი-

რულებით და აღიღებდეს ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა, მაღიღებელსა. მხილასა მისთასა, რამეთუ მას შეენის დიდებაჲ... BHG 1594. გელათ. 1, ფ. 289—297. [470.]

ჩჩუღნი, ბეთლემს მოწყუდიღნი, — დეკემბ. 29. სიტყუა ბასილი საც-
რიედისა: კულად მევე ბერა სიტყუათა სტადიონად შევიყვანებნი... და შეიძრ-
ნენ კელითქმულნი ეგვიპტისანი პირისაგან მისიჲ, მისსა შეენის... BHG 824.
გელათ. 5, ფ. 534—538. S 1276, ფ. 143—148. A 182, 373—385, იერუს. 23,
107—115. [471.]

ხარითინა მოწამე, — ოქტომბ. 5. წამებაჲ: მპყრობელ იყო ოდესმე საც-
თური უღმრთეებისაჲ... რომელსა შინა მიწევნულ იყო მეხუთე დღე თოვსა
ოქტომბრისაჲ ქრისტეს თესუას უფლოსა ჩუენისა... BHG 300. გელათ. 4,
ფ. 389—392. S 384, გვ. 309—314. [472.]

ხარითინი, — სექტემბ. 28. I. წამებაჲ: ფრად არს და მრავალ კეთილ-
მოძღურებისაჲ... BHG 301, ათონ. 20/29, ფ. 105—113, თარგმანი თეოდო-
ღისი. [473.]

II: მრავალ არიან მოძღურებისა სახენი კეთილად და ვითარ ღმერთსა
უყუარს ცხორებულთანი... კორციელისა ვიტყვ და სულიერისა და ჩუენდადმე
მოაწინეს სადიდებელად მამისა... BHG 301, გელათ. 4, ფ. 301—311; იერუს. 37,
ფ. 30—37. [474.]

ხრესანთო და დარია, მოწამენი, — მარტის 19. წამებაჲ: ხრესანთო დიდე-
ბულისა ქრისტეს მოწამისა მამულ ვიდრეჲე სახელგანთქმული აღექსანდრიაჲ...
და თუ ვითარსა მადლსა და დიდებასა მიემთხვენგს მის მიერ, რამეთუ მას შეე-
ნის ყოველი დიდებაჲ... Conf. BHG 313. გელათ. 2, ფ. 234—252. [475.]

ჯუიანი ქრისტესი, — სექტემბ. 14. I. ამალღებისათვის: თქმული ანდ-
რია კრიტელისა: ჯუარისა კრებასა აღფასრულებთ და ყოველივე ეკლესიისაჲ
განბრწყინდების სავისებაჲ... და მოქმედ საკრველებათა შენ ხარ ღმერთი მხო-
ლოჲ, მისსა დიდებაჲ... თარგმანი ექვთიმესი. BHG 443. გელათ. 4,
ფ. 177—183; ათონ. 20/29, ფ. 184—187 (აქ ეს ბასილ დიდს მიეწერება). [476.]

II. მისივე: აღფრნეთ დღეს, საყუარელნო, ბაგენი სახედ ბობღნისა...
რომელსა იგი ერთობით თაყუანსა ვხცემთ... BHG 422. გელათ. 4, ფ. 183—188,
S 1276, ფ. 47—55; S 384, გვ. 122—128. [477.]

III. თქმული იოანე ოქროპირისა: ყოველივე უღირესთაგან უმჯობესთა
მიმართ შეცვალებაჲ... და მკვდრ სასუფევლისა მისისა ღირს ვიქმნეთ მითუ
ქრისტეს მიერ უფლისა ჩუენისა... გელათ. 4, ფ. 188—193, S 1276, ფ. 55—63;
S 384, გვ. 128—132. [478.]

მთარგმნელმა საქმიანებელი

არხენი იუდათოელი 51, 93, 331.

კორგი ათონელი 67, 73, 149, 150, 151, 153, 181, 182, 304, 322.

დავით ტბელი 121, 361.

ეფრემ მცირე 7, 22, 30, 63, 64, 72, 75, 83, 98, 178, 179, 187, 188, 189, 193,
194, 198, 199, 200, 202, 205, 206, 207, 213, 231, 248, 250, 276,
293, 294, 298, 325, 344, 346, 395, 398, 414, 420, 437, 441.

ექვთიმე ათონელი 12, 19, 41, 68, 69, 76, 109, 212, 257, 258, 283, 329,
413, 476.

თეოფილე 4, 13, 21, 25, 37, 52, 70, 96, 106, 113, 116, 120, 136, 143, 145,
167, 216, 218, 232, 245, 251, 260, 261, 264, 278, 284, 286, 306,
320, 326, 327, 328, 330, 334, 345, 351, 375, 385, 394, 422, 425,
430, 432, 450, 458, 467, 473.

ხტეფანე ხანაოღბძე 168, 302, 303, 440.

სტალინის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ძველი ქართული ლიტერატურის
ისტორიის კათედრა

(შემოვიდა რედაქციაში 1946. VI. 21).